

เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์
และสถาบันศาสนา

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Gravity on offence of fraud : A study of performing in the use of Royal institution and
Religious

Mr. Boonyakiat Wannasiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2016
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีกระทำโดย
แอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา
โดย นายบุญเกียรติ วรรณศิริ
สาขาวิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโณภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริณา ศรีวินิชย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโณภาส)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท)

บุญเกียรติ วรรณศิริ : เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา (Gravity on offence of fraud : A study of performing in the use of Royal institution and Religious) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: ศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส, 131 หน้า.

เนื่องจากในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี 2551-2558 พบว่ามีการกระทำในลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเป็นจำนวนมาก โดยในแต่ละคราวที่เกิดการกระทำผิดโดยการแอบอ้างขึ้นนั้น สังคมก็จะให้ความสนใจเป็นพิเศษเนื่องจากการกระทำที่มีลักษณะค่อนข้างร้าย เกิดความเสียหายมูลค่ามหาศาล ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาไทยถือเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงและมักมีการกระทำในลักษณะของการฉ้อโกง

เมื่อศึกษาถึงวิธีการกระทำผิดดังกล่าวแล้ว สามารถเห็นได้ว่าการกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง เนื่องจากการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นแตกต่างจากการหลอกลวงด้วยวิธีการอื่น ความเชื่อในเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนในบางบุคคล จึงทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย และผลที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้นมักมีขนาดเป็นจำนวนเงินมหาศาล สร้างความเสียหายในทางทรัพย์สินให้กับบุคคลอย่างใหญ่หลวง รวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงเห็นควรกำหนดให้การกระทำในลักษณะนี้เป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกง เพื่อที่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดให้หนักขึ้นได้

ในปัจจุบันเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาไทยปรากฏอยู่เพียงแค่ 2 เหตุเท่านั้น ได้แก่ อนุมาตรา 1 แสดงตนเป็นคนอื่นหรือ และ อนุมาตรา 2 อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกลอกลวง จึงเห็นควรให้มีการใช้มาตรการทางอาญาในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงเพิ่มเติม เพื่อเป็นการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดให้สูงขึ้นซึ่งสามารถช่วยป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นได้ โดยทำการศึกษาเรื่องทฤษฎีเหตุฉกรรจ์ ทฤษฎีการลงโทษและการศึกษาเทียบเคียงกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5785985234 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: FRAUDULENT, GRAVITY / เหตุฉกรรจ์ ฉ้อโกง

BOONYAKIAT WANNASIRI: Gravity on offence of fraud : A study of performing in the use of Royal institution and Religious. ADVISOR: PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, 131 pp.

Between years 2008-2015, events show an increase in the number of lawsuits brought against institutions claiming false affiliation with the royal institution or religious. In each case, the public interest was significant, chiefly because of the extent of the damage caused. By Thai criminal code, this is an offence of fraud which poses a risk to the population of Thailand.

This type of fraudulent action is considered to be a serious crime, because, unlike other scams, the sensitive nature of the subject makes the crime easier to complete. By claiming false affiliation like this, criminals can much more easily cheat their victims and damage their assets. The consequences of these crimes can go as far as to adversely affect the national economy.

At present in Thai criminal code, the criteria which define the gravity of an offence of fraud are limited to only two circumstances: 1) Misleading by means of False Pretenses, 2) Deception of those vulnerable of age, health or mind.

As such, any amendment to the law should make use of criminal policies that aim to increase the severity of punishments by creating more terms outlining different circumstances. By adding false affiliation to this list of criteria, law enforcement officers can more clearly define the gravity of the offence of fraud. Through studying cases of Thai fraud and theories of punishment, we can more clearly contrast with similar foreign examples of criminal law.

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2016

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่านประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริณา ศรีวินิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท ที่เปรียบเสมือนเป็นหินลับมีดให้กับผู้ศึกษาในการลบความรู้ในเรื่องทฤษฎีทางกฎหมายอาญา การจัดลำดับหัวข้อ การวิเคราะห์ประเด็น หลักภาษาไทย คำราชาศัพท์ ทำให้ผู้ศึกษามีความรู้ทางกฎหมายอาญาที่เพิ่มพูน สามารถคิด วิเคราะห์ ประเด็นทางกฎหมายอาญาได้อย่างหลักแหลมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษาผู้ศึกษาเสมอมา ช่วยพัฒนาประเด็นของผู้ศึกษาให้ขยายไปได้กว้าง ช่วยต่อยอดทางความคิด ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอแสดงความขอบคุณ นางวันเพ็ญ สุขวรรณ นายเฉลิมเกียรติ วรรณศิริ นางสาวบุญญาพร วรรณศิริ ที่สอนให้ผู้ศึกษาได้รู้จักวิธีการเป็นสมาชิกในครอบครัวที่ดีและการตอบแทนบุญคุณ ขอขอบคุณ ท่านผู้ช่วยผู้พิพากษาณัฐพล พัฒนสิทธิ์ ที่ช่วยแต่งเติมและตั้งคำถามในประเด็นของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ชัดเจน ขอขอบคุณทีมงานชั้น 8 นายเปา นายเอธิ นายเม่น นางสาวแพรวา ที่ให้ความช่วยเหลือเรื่อง E-thesis พี่โยที่ช่วยเริ่มแนวทางให้กับวิทยานิพนธ์เล่มนี้ น้องชูหลิน น้องป้อม น้องแมค น้องเพลิน น้องออย น้องชื้อโตที่คอยปลุกใจมิให้ยอมแพ้ต่อความลำบาก ขอขอบคุณ นางสาวรับพร โดมทอง สำหรับกำลังใจและการจัดเรียงหน้ากระดาษและนายบูลวิทย์ บอนด์ สำหรับการแปลภาษาอังกฤษและเครื่องพิมพ์ดีด

ขอแสดงความขอบคุณ พี่ๆเจ้าหน้าที่ห้องหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนๆกลุ่มเสยซอคเกอร์ เพื่อนๆกลุ่มไมเซน เพื่อนๆกลุ่มที่เด็ด 99 เพื่อนๆกลุ่มปิ่นเขาน้ำหนาว เซอร์ อเล็กซ์ เฟอร์กูสัน ไมเคิล คาริก รอย คิน ราอูล กอนซาเลส อองทวน กรีซมันน์ พี่ตุล อพาร์ทเมนต์คุณป้า กาสपाल อุลลิแยร์ เป็นเอก รัตนเรือง พี่เป้ อารักษ์ พี่ตูน บอดี้สแลม ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ซีซาร์ แบคคาเลีย หมอหยอง เกษตรกร ชาวนา ชาวประมง แม้บุคคลดังกล่าวผู้ศึกษาจะมีได้รู้จักเป็นการส่วนตัวแต่ก็ถือเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ศึกษามาตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน หากปราศจากบุคคลดังกล่าว วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่เกิดขึ้นไม่ได้อย่างแน่นอน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	8
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการในความผิดฐานฉ้อโกง	10
2.1 แนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกง	10
2.1.1 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะหนึ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	10
2.1.2 การคุ้มครองศีลธรรมของคนในสังคม	11
2.1.3 การคุ้มครองความไว้วางใจ	11
2.2 วิวัฒนาการความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย.....	12
2.2.1 กฎหมายตราสามดวง.....	12
2.2.2 ประกาศลักษณะฉ้อ	13
2.2.3 กฎหมายลักษณะอาญา.....	16
2.2.4 ประมวลกฎหมายอาญา.....	19
2.3 หลักการในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา	19

2.3.1 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฉ้อโกง.....	20
2.3.2 ผลของการกระทำ.....	30
2.4 ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน	31
2.5 ประเภทของความผิดฐานฉ้อโกง.....	33
2.5.1 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะความผิดอันยอมความได้	33
2.5.2 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะความผิดอันยอมความไม่ได้	33
บทที่ 3 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดเหตุ ฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา ..	35
3.1 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไทย	35
3.1.1 องค์ประกอบความผิดของเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 342.....	35
3.1.2 ข้อสังเกตเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย	39
3.2 สภาพการณ์การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และ ศาสนา.....	39
3.2.1 คดีนายสิทธิกร บุญฉิม	40
3.2.2 คดีนางกิมเอ็ง แซ่เตียว.....	40
3.2.3 คดีหลวงปู่เณรคำ.....	41
3.2.4. คดีหมอหยอง.....	42
3.3 ความสำคัญในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้าง สถาบันศาสนาหรือสถาบันพระมหากษัตริย์	43
3.3.1 สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย.....	43
3.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย	44
3.3.3 ความหมายของสถาบันพระมหากษัตริย์	45
3.3.4 สถาบันศาสนากับสังคมไทย.....	47
3.3.5 ความหมายของสถาบันศาสนา.....	47

3.3.6 แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย	48
3.3.7 ความเชื่ออื่นที่แยกออกมาจากสถาบันศาสนา	49
3.4 การกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย	50
3.4.1 แนวความคิดและทฤษฎีการกำหนดความรับผิดทางอาญา	50
3.4.2 ทฤษฎีว่าด้วยการจำกัด	54
3.4.3 ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น	54
3.4.4 แนวคิดของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)	55
3.5 แนวความคิดในการกำหนดเหตุฉกรรจ์	56
3.6 ความหมายของเหตุฉกรรจ์	58
3.7 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์	59
3.7.1 หลักคำนึงถึงจิตใจ	59
3.7.2 หลักคำนึงถึงผล	60
3.7.3 หลักคำนึงถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด	62
3.7.4 ลักษณะของการบัญญัติเหตุฉกรรจ์	63
3.7.5 ตัวอย่างบทบัญญัติที่เป็นเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาไทย	64
3.8 ความรับผิดทางอาญาในเหตุฉกรรจ์	65
3.8.1 ความรับผิดทางอาญาของเหตุฉกรรจ์ในเจตนา	65
3.8.2 เจื่อนใจแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย	67
3.8.3 เหตุจูงใจ หรือเจตนาพิเศษ	68
3.8.4 ความรับผิดทางอาญาของเหตุฉกรรจ์ในผล	69
บทที่ 4 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญา ต่างประเทศ	72
4.1 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา ฝรั่งเศส	72

4.1.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส.....	73
4.1.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส	75
4.2 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกี..	76
4.2.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกี.....	77
4.2.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกี	77
4.3 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี.....	80
4.3.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี.....	80
4.3.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี	81
4.4 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศสเปน	82
4.4.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาสเปน.....	83
4.4.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาสเปน	84
4.5 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศเวียดนาม.....	85
4.5.1 องค์ประกอบความผิดองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม.....	86
4.5.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายเวียดนาม.....	88
4.6 การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาตามความเชื่อทางศาสนาอิสลาม	89
บทที่ 5 แนวทางในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา.....	94
5.1 ความเหมาะสมของการเพิ่มโทษกรณีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเอง	94
5.1.1 ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น	95

5.1.2. แนวคิดการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer).....	96
5.2 การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินกับการกระทำ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112	97
5.2.1 แนวความคิดของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112.....	98
5.2.2 องค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112.....	99
5.2.3 บทวิเคราะห์การกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ ในทางทรัพย์สินเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112.....	100
5.3 วิเคราะห์เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทยที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง	102
5.4 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงที่สามารถเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศตาม หลักเกณฑ์ที่มุ่งคุ้มครองตัวผู้ถูกกระทำคามผิด	103
5.5 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงในเรื่องลักษณะของการกระทำคามผิด	104
5.6 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงในเรื่องผลที่เกิดจากการกระทำคามผิด.....	106
5.7 แนวทางเทียบเคียงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามกฎหมายต่างประเทศ.....	108
5.7.1 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบัน ศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา ฝรั่งเศส	109
5.7.2 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบัน ศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา ตุรกี.....	109
5.7.3 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบัน ศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา เยอรมนี.....	110
5.7.4 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบัน ศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา สเปน.....	111

5.7.5 การกำหนดเหตุจรรยาบรรณที่แยกกรณีแยกอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุจรรยาบรรณในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม.....	111
5.7.6 การกำหนดเหตุจรรยาบรรณที่แยกกรณีแยกอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงคำสอนของศาสนาอิสลาม.....	112
5.8 แนวทางการกำหนดให้การกระทำโดยแยกอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นเหตุจรรยาบรรณให้ความผิดฐานฉ้อโกง	112
5.8.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุจรรยาบรรณที่พิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิด	113
5.8.1.1 การแยกอย่างสถาบันกษัตริย์สามารถทำให้ความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น	113
5.8.1.2 การแยกอย่างสถาบันศาสนาสามารถทำให้ความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น	114
5.8.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุจรรยาบรรณที่พิจารณาจากผลของการกระทำความผิด	114
5.8.3 การตีความการแยกอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา.....	115
5.9 เปรียบเทียบระวางโทษของความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุจรรยาบรรณในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	116
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	119
6.1 บทสรุป	119
6.2 ข้อเสนอแนะ	123
รายการอ้างอิง	125
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	131

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดอาญาในลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นความผิดอาญาประเภทที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) เนื่องจากเป็นความผิดที่มุ่งกระทำต่อทรัพย์สินหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่น โครงสร้างความรับผิดหลักของความผิดฐานฉ้อโกงคือการหลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 12 หมวด 4 มาตรา 341 ซึ่งเป็นการบัญญัติเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลอื่น

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงมีลักษณะของการกระทำที่ใช้อุบายหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้หลอกลวงหรือบุคคลที่สาม พฤติกรรมการหลอกลวงจึงเป็นลักษณะสำคัญของความผิดฐานฉ้อโกงและเนื่องจากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงในปัจจุบันนี้มีลักษณะของพฤติกรรมในการทำความผิดที่หลากหลายโดยเฉพาะพฤติกรรมการหลอกลวงในปัจจุบันนี้ ได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่มีความแยบยลมากขึ้น ไม่ได้เป็นการฉ้อโกงเฉพาะรายหรือเฉพาะกลุ่มเหมือนแต่ก่อนแต่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 343 ซึ่งมีโทษที่หนักขึ้นกว่าความผิดฐานฉ้อโกงทั่วไปตามมาตรา 341

ปัจจุบันมีการกระทำความผิดฐานนี้โดยมีวิธีการกระทำความผิดที่แปลกใหม่ออกไปคือการหลอกลวงโดยการแอบสถาบันศาสนาและพระมหากษัตริย์ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษากฎหมายการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมแอบอ้างสถาบันศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพื่อให้หลอกลวงประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ว่าสมควรเป็นการกระทำความผิดที่ต้องมีการรับโทษหนักขึ้นหรือไม่

เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นสมบัติอันล้ำค่าของสังคมไทย เป็นสัญลักษณ์ของการดำรงอยู่ของชาติไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน สังคมไทยให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์มา

นานกว่า 700 ปี¹ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง ยืนยง ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาความเป็นไทยภายใต้พระบรมโพธิสมภารมาจนถึงปัจจุบัน

ประเทศไทยมีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของสังคมทำหน้าที่ยึดโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีรูปธรรม ประชาชนทุกคนรู้และเข้าใจความเป็นสถาบันได้ชัดเจน เป็นพลังที่ยั่งยืนของประเทศไทยมาช้านาน สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชาติ เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่เคารพเทิดทูนของประชาชนไทยทั่วประเทศ ประชาชนคนไทยจึงมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้งมั่นคง

นอกจากสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพสูงสุดของประชาชนคนไทย ประเทศไทยยังมีสถาบันศาสนาที่มีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมจิตใจ สถาบันพระพุทธรูปศาสนาจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีความศรัทธาและความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษจะทำกิจกรรมทางศาสนาผ่านทางวัดและพระสงฆ์ด้วยการเข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมหรือการบริจาคทรัพย์สินในรูปแบบต่างๆให้กับทางวัดหรือกับพระสงฆ์เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมทางศาสนาที่ชาวพุทธเรียกว่าการทำบุญ และด้วยความเคารพกษัตริย์และศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันพระพุทธรูปศาสนาของประชาชนชาวไทยนี้เองทำให้ผู้กระทำความผิดแอบอ้างสถาบันทั้งสองเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนได้อย่างง่ายดาย โดยอาศัยความรักความนับถือและศรัทธาของผู้เสียหายเป็นแรงจูงใจในการกระทำความผิดโดยที่ผ่านมามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมากมายและมีหลายคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ดังเช่น คดีของนายสิทธิกร บุญฉิม ในช่วงปลายปี 2551 ที่มีการสร้างพระสมเด็จเนื้อหั่วจำนวนกว่าล้านองค์ออกมาจำหน่าย มีการเลียนแบบตราเครื่องหมายพระมหามงกุฎอันเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์มาพิมพ์ประทับไว้ที่ด้านหลังองค์พระโดยที่ไม่ได้มีการขอพระบรมราชานุญาตอย่างถูกต้องและมีการโฆษณาจำหน่ายผ่านสื่อต่างๆหลายช่องทางทั้งในประเทศและต่างประเทศ และยังอ้างว่าได้รับมวลสารดอกไม้พระราชทาน และผ้าไตรพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจผิดจึงหลงเชื่อสั่งซื้อพระสมเด็จเนื้อหั่วเป็นจำนวนมาก ในที่สุดเมื่อปลายปี 2551 ศาลชั้นต้นได้ตัดสินจำคุกนายสิทธิกร บุญฉิม ฐานฉ้อโกงประชาชนและในวันที่ 3 มีนาคม 2556 ศาลอุทธรณ์ได้

¹ สมพร เทพสิทธิธา, ประวัติศาสตร์ชาติไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ ความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์, 2551), หน้า 77

พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น คดีนี้ถือเป็นคนตีตัวอย่างที่ชัดเจนที่มีการแอบอ้างทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา มีคนจำนวนมากหลงเชื่อเกิดความเสียหายในวงกว้าง²

นอกจากนี้ยังมีคดีอื่นๆอีกหลายคดีที่มีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะคดีที่เป็นข่าวใหญ่ในสังคมไทยได้แก่การกระทำความผิดของกลุ่มนายตำรวจระดับสูงเครือข่ายของพลตำรวจโทพงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์หรือคดีสวยพันล้านที่มีนายตำรวจระดับสูงหลายรายร่วมกระทำความผิด และหนึ่งในข้อหาที่ถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลนั้นได้แก่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 เนื่องจากการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเรียกรับผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้อง โดยมีพฤติกรรมการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันเบื้องสูง เรียกเก็บเงินค่าส่วยน้ำมัน เตือนละ 1 – 2 ล้านบาทจากผู้ค้าน้ำมันเถื่อนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

เมื่อระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2553 - 11 พฤศจิกายน 2557 ขณะที่ พลตำรวจโทพงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสอบสวนกลาง มีอำนาจแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการได้สมรู้ร่วมคิดกับ พลตำรวจตรีบุญสืบ ไพรเถื่อน พลตำรวจตรีอัครวุฒิ์ หลิมรัตน์ อดีต ผู้กำกับ 1 ป. และ พลตำรวจเอกวุฒิชชาติ เลื่อนสุคันธ์ เรียกรับเงินจากข้าราชการตำรวจที่ประสงค์จะไปดำรงตำแหน่งสำคัญๆรายละ 3-5 ล้านบาท เพื่อไปปรับตำแหน่ง โดยส่งเงินให้กับกลุ่มผู้ต้องหาเป็นรายเดือนรวมแล้วเป็นเงินกว่า 50 ล้านบาท ส่วน พลตำรวจตรีบุญสืบ ไพรเถื่อน พนักงานสอบสวนระบุพฤติการณ์สรุปว่า เมื่อระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม 2554 - 18 กรกฎาคม 2557 ขณะที่ผู้ต้องหาดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจน้ำมีพฤติการณ์เรียกรับเงินจากผู้ค้าน้ำมันเถื่อนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แอบอ้างสถาบันเบื้องสูงเรียกเก็บเงินค่าส่วยน้ำมันเตือนละ 1-2 ล้านบาท ส่งเงินให้ พลตำรวจตรีโกวิทย์ วงศ์รุ่งโรจน์ จำนวน 35 ล้านบาท และส่งเงินให้กับ พลตำรวจโทพงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์เป็นเงินจำนวน 118 ล้านบาท³

การกระทำความผิดของกลุ่มเครือข่าย พลตำรวจโทพงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์นั้นส่วนใหญ่แล้วมักจะอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนกระทำการโดยมิชอบ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตโดยในการกระทำความผิดส่วนใหญ่จะมีการแอบอ้างสถาบันเบื้องสูงในการกระทำความผิด ทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหายจำนวนมากเนื่องการแอบอ้างสถาบันเบื้องสูงนั้นประชาชนส่วนมากจะเกิดความเชื่อถือหรือความเกิดเกรงกลัว ทำให้ยินยอมส่งมอบทรัพย์สินต่างๆไป สร้างความเสียหายเป็นจำนวนเงินมหาศาล

² ผู้จัดการออนไลน์, "เปิด 13 คดี "หยอง-เอี้ยด" อ้างเบื้องสูง รีดทรัพย์สินเอกชน - อมของกลางคดี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9580000120381>

³ ไทยรัฐออนไลน์, "ระบู่อ้าง 'เบื้องสูง' พงศ์พัฒน์ รับ 118 ล. ส่วยน้ำมัน" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/465352>

จากเนื้อหาของคำพิพากษาที่น่าสนใจมีอยู่ในตอนหนึ่งว่า “จากกรณีที่ว่า จำเลย ทั้ง 2 ร่วมกัน เปิดบ่อนการพนันที่โคลอนเซให้มีการเล่นการพนันกัน และเข้าไปในพื้นที่บ่อน โดยการแต่งกายสวมใส่ เครื่องแบบ และติดตราสัญลักษณ์ ภปร. ที่หน้าอก ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจผิด อันเป็นการหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า จำเลยทั้ง 2 คน กระทำผิดตามฟ้อง สั่งจำคุกในข้อหาหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 112 เป็นเวลา 5 ปี”⁴

คดีที่เกี่ยวกับการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์อีกคดีหนึ่งที่สำคัญได้แก่ คดีของนายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ หรือ “หมอยอง” ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงหลายรายนำไปสู่การขยายผลได้ในหลายคดีซึ่งโดยส่วนมากในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและวงการสื่อมวลชนมักจะใช้ถ้อยคำว่า “แอบอ้างเบื้องสูงหรือ” หรือ “หมิ่นเบื้องสูง” เนื่องด้วยมีความจำเป็นที่ต้องการจะสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจโดยง่ายถึงการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรง ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ที่โดยส่วนมากหากมีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว การดำเนินคดีในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะตั้งรูปคดีให้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 แทบทั้งสิ้น ปรากฏตัวอย่างคดีดังต่อไปนี้⁵

คดีอาญาที่ 102/2558 ประจําวัน ข้อ 7 วันที่ 27 ตุลาคม 2558 กองปราบปรามแจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาคือ พ.ต.ต.ปรากรม วารุณประภา กับพวกในความผิดฐานร่วมกันหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เรียกรับจากภาคเอกชน

คดีอาญาที่ 103/2558 ประจําวัน ข้อ 8 วันที่ 27 ตุลาคม 2558 กองปราบปรามแจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาคือนายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ พ.ต.ต.ปรากรม วารุณประภา และนายจิรวงศ์ วัฒนเทวา ศิลป์ ข้อหาคือ ร่วมกันหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ขอรับการสนับสนุนจัดทำสิ่งของและได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว เป็นเงินจำนวน 300,000 บาท

คดีอาญาที่ 104/2558 ประจําวัน ข้อ 9 วันที่ 27 ตุลาคม 2558 กองปราบปรามแจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา นายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ และนายจิรวงศ์ วัฒนเทวา ในข้อหา ร่วมกันหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัช

⁴ สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น, "ศาลอาญาจำคุก12ปี พงศพัฒน์ โกวิทย์ คดีม.112 รับช่วย " [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558. แหล่งที่มา: <http://news.mthai.com/hot-news/general-news/416784.html>

⁵ ผู้จัดการออนไลน์, ""เปิด 13 คดี “หยอง-เอ็ดด” อ้างเบื้องสูง รีดทรัพย์เอกชน - อมของกลางคดี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558. แหล่งที่มา: www.manager.co.th/game/ViewNews.aspx?NewsID=9580000120381

ทายาท หรือผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ มีการกระทำในลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ขอรับการสนับสนุนจัดทำสิ่งของและได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวเป็นเงินจำนวน 300,000 บาท

คดีที่กล่าวมาข้างต้นเป็นคดีที่กองปราบปรามตั้งเรื่องดำเนินคดีในความผิดอาญามาตรา 112 ทั้งสิ้น เนื่องจากนโยบายของการดำเนินคดีประเภทนี้ส่วนใหญ่ให้ถือเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง สามารถเห็นได้จากคำสั่งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับหนึ่งให้ถือว่าคดีอันเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 นี้เป็นคดีที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติให้อำนาจ ในการพิจารณาคดีขึ้นสู่ศาลทหาร กรณีนี้จึงเป็นการกระทำที่สร้างความเสียหายให้กับสถาบัน พระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสร้างความเสียหายให้กับผู้ถูกหลอกลวงที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิน ไปเป็นจำนวนมาก โดยนอกจากการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ก่อให้เกิดผลเสียในด้านความ มั่นคงแล้ว การแอบอ้างสถาบันศาสนาก็เป็นปัญหาหนึ่งที่สร้างความเสียหายให้กับภาพลักษณ์ของ พระพุทธศาสนาและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก

สถาบันศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพุทธนั้นเป็นสถาบันสำคัญที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ไทยพุทธมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยล้วน แต่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นอัตราร้อยละ 94.6 ของประชากรทั้งประเทศ⁶ เหตุผลในการเลือกนับถือ ศาสนาของปัจเจกชนแต่ละคนนั้นมิได้หลายสาเหตุ เช่น นับถือเพราะศรัทธาในคำสอนของศาสนา นั้นๆ นับถือตามครอบครัว เป็นต้น

คำสอนของศาสนาพุทธหรือในศาสนาอื่นๆที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือได้แก่คำสอนเกี่ยวกับการให้ ทานกล่าวคือการให้ทานนั้นได้แก่การบริจาคสิ่งของหรือปัจจัยไม่ว่าจะเป็นการให้แก่บุคคลใดหรือ องค์กรสาธารณะใดก็ตาม แต่การให้ทานที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยนิยมมากนิยมได้แก่การทำบุญกับวัด หรือกับพระสงฆ์เพราะชาวพุทธส่วนใหญ่เชื่อว่าการทำบุญกับวัดหรือกับพระสงฆ์นั้นจะได้ผลบุญตอบ แทนที่ยิ่งใหญ่ซึ่งสามารถสังเกตได้ในงานบุญแต่ละครั้งเช่น งานทอดกฐินในช่วงเทศกาลออกพรรษาแต่ ละครั้งนั้นมักมีการรวบรวมเงินได้เป็นจำนวนมาก ในบางกฐินนั้นสามารถรวบรวมเงินได้เป็นจำนวน หลายล้านบาท⁷

ด้วยความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาดังกล่าวของชาวพุทธ ทำให้ในบางครั้งพระภิกษุสงฆ์ นั้นมักอาศัยช่องทางของความเชื่อและความศรัทธาในการหาประโยชน์ให้แก่ตนดังเช่นกรณีของหลวง ปู่เณรคำ พระภิกษุประจำสำนักสงฆ์ป่าขันตีธรรม จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีการเรียกรับเงินบริจาคเพื่อ

⁶ สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2554, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา, 2555), หน้า 1.

นำไปสร้างพระแก้วมรกตจำลองโดยจำมีการประกาศว่าจะทำโดยใช้เนื้อหยก แต่ในท้ายที่สุด เมื่อวันที่ 11 ก.ค. 56 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า นายขจร มุกมีค่า ผอ.สำนักศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี กล่าวถึงความคืบหน้าการตรวจสอบวัสดุที่ใช้ก่อสร้างพระแก้วมรกตจำลองที่ สำนักสงฆ์ป่าขันติธรรมว่า หลังได้เก็บเศษวัสดุที่ใช้สร้างพระแก้วมรกตจำลองมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานมาเมื่อสำรวจด้วยสายตา เบื้องต้นเห็นว่าวัสดุดังกล่าวเป็นเพียงหินชนิดหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่หยก เพราะลักษณะของหยกเมื่อดูด้วยตาจะมีความใสโปร่งชัดเจน มองทะลุผ่านได้ เมื่อสัมผัสเนื้อจะรู้สึกเย็น แต่วัสดุที่ได้มาจากที่พักสงฆ์ป่าขันติธรรม เมื่อมองแล้วมีลักษณะทึบ เป็นแผ่นเล็กๆ ซึ่งในท้ายที่สุดก็ไม่ได้รับค่าชี้แจงใดๆ⁸

อีกกรณีหนึ่งที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นกรณีที่พระภิกษุชื่อพระเทพ ศรีสุทโธผู้เป็นพระรุดงค์ ได้รุดงค์มาที่ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยพระเทพ ศรีสุทโธได้อ้างตัวว่ามีวิชาอาคมสามารถเรียกพญานาคได้ มาจำพรรษาอยู่เมื่อช่วง 5-6 เดือนที่ผ่านมา ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธา จึงได้ร่วมกันบริจาคเงินก่อสร้างถาวรวัตถุ อาทิ ศาลา กุฏิสงฆ์ และห้องน้ำขึ้น เพื่อเป็นที่พักสงฆ์ แต่ในท้ายที่สุดพระรูปดังกล่าวได้ ได้ขนพระพุทธรูป รวมทั้งเงินที่เพ็งทอดกฐินได้กว่า 3 แสนบาท หนีหายไป⁹

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีการแอบอ้างทั้งกรณีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาพบว่าองค์ประกอบความผิดที่ใกล้กับเคียงการกระทำ ความผิดมากที่สุดได้แก่องค์ประกอบในความผิดฐานฉ้อโกงที่มีหลักว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังกล่าวเป็นผลทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม” เนื่องจากการแอบอ้างนั้น หมายถึงการแสดงข้อความอันเป็นเท็จอย่างแน่อนเพราะถ้าหากการนั้นได้กระทำโดยการแสดงข้อความที่เป็นจริงก็จะไม่ถือเป็นการกระทำอันเรียกได้ว่าเป็นการแอบอ้างแต่อย่างใดเพราะเป็นการนำความจริงมาบอกกล่าว

การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นหากการแอบอ้างได้กระทำในลักษณะที่เป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม การแอบอ้างนั้นอาจจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งทำให้กลายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ได้ แต่ทั้งนี้แม้ว่าการแอบอ้างสถาบันเบื้องสูงดังกล่าวอาจจะเป็นความผิดในเรื่องความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จ

⁸ ไทยรัฐออนไลน์, "คาดเนื้อหยกพระแก้วมรกตจำลอง ของเนรค่าเป็นของปลอม" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 เมษายน 2559. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/edu/356551>

⁹ ข่าวสดออนไลน์, "พระจอมขมังเวทย์แอบอ้างเรียกพญานาคได้ เชิดเงินทอดกฐิน3แสน-พุทธรูปโบราณ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558. แหล่งที่มา: http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1448267824

ราชการแทนพระองค์แต่ความผิดในหมวดดังกล่าวก็มีได้เป็นความผิดที่จะให้ความคุ้มครองในทางทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใดแต่เป็นการให้ความคุ้มครองในด้านชื่อเสียงของบุคคลที่ระบุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112

จากปัญหาทั้งหมดที่ได้นำเสนอมาแล้วตั้งแต่ต้น ความเสียหายโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือสถาบันศาสนานั้นล้วนแต่สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเป็นจำนวนมากเป็นรูปแบบในการกระทำความผิดที่สามารถทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จง่ายยิ่งขึ้นจึงเห็นควรให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษหนักขึ้น

แต่ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดระวางโทษสูงสุดไว้เพียง จำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและในมาตรา 342 ซึ่งเป็นบทกำหนดเหตุการณ์ก็ได้มีการกำหนดเพิ่มโทษไว้ 2 กรณีคือ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่นหรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกหลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกหลวง

ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁰

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 342 นั้น มีการบัญญัติความผิดที่เป็นเหตุการณ์ไว้น้อยเกินไปและถึงแม้ในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนที่ผู้กระทำได้รับโทษหนักกว่าความผิดฐานฉ้อโกงแต่บทลงโทษก็นำเรื่องเหตุการณ์ตามมาตรา 342 นี้ไปปรับใช้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนถ้ามีลักษณะกระทำที่เข้าเป็นเหตุการณ์ตามมาตรา 342 ก็จะต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 343 วรรคสอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศตุรกี ประเทศเวียดนามและประเทศสเปน พบว่าแต่ละประเทศได้มีการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงไว้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 342 ซึ่งปัจจุบันมีบัญญัติไว้เพียง 2 อนุมาตรา โดยให้เพิ่มการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่ได้กระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งอนุมาตรา

¹⁰ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 32 ก เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาว่าควรเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่และควรปรับใช้เป็นกรณีการกระทำ ความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์หรือไม่
2. เพื่อสืบค้นประวัติศาสตร์การบัญญัติกฎหมายอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงตั้งแต่สมัยกฎหมายตรา 3 ดวง จนถึงประมวลกฎหมายอาญาเพื่อทราบความเป็นมาขององค์ประกอบความผิด
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยศึกษาเปรียบเทียบกับเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของต่างประเทศ

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

ในสถานการณ์ปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางสังคมเกิดขึ้นมากมายเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้กับตนเองซึ่งการแอบอ้างสถาบันอันเป็นที่เคารพรักและศรัทธาของประชาชนทั้งสองสถาบันนี้ นอกจากจะสร้างความเสื่อมเสียให้กับภาพลักษณ์ของสถาบันแล้วยังสร้างความเสียหายให้กับทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเคารพและความศรัทธาที่มีต่อสถาบัน จึงถือว่าการกระทำ ความผิดที่มีความร้ายแรงกว่าการฉ้อโกงในลักษณะปกติ จึงเห็นควรให้มีการกำหนดการกระทำ ความผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นเหตุฉกรรจ์เพิ่มเติมในความผิดฐานฉ้อโกง เพื่อยับยั้งป้องกันการกระทำ ความผิดในกรณีดังกล่าว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีขอบเขตในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายไทยในกรณีการการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์โดยศึกษากรณีคาบเกี่ยวกับกรณีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และสำหรับกรณีการแอบอ้างสถาบันศาสนานั้นจะทำการศึกษากรณีที่เป็นการกระทำ ความผิดฐานฉ้อโกงเท่านั้น โดยศึกษาเฉพาะองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นบททั่วไปและเหตุฉกรรจ์เท่านั้น มิได้ศึกษาไปถึงบทเฉพาะของความผิดฐานฉ้อโกงอื่นๆเช่น ความผิดฐานฉ้อโกงในการซื้อขายสินค้า ความผิดฐานฉ้อโกงประกันชีวิตหรือความผิดฐานฉ้อโกงในการหลอกลวงผู้อื่นไปทำงาน เป็นต้น

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลโดยวิธีวิจัยทางเอกสาร (Document Research) เป็นหลัก โดยศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ กฎหมาย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระบบออนไลน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงการสัมภาษณ์วิทยากรผู้เชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมา แนวความคิดและหลักการในการกำหนดความผิดฐานฉ้อโกง และเหตุกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกง
2. เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมมาปรับใช้ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีที่เป็นการฉ้อโกงที่เป็นเหตุกรรจ์ตามความเหมาะสมของสภาพสังคมไทย
3. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความผิดที่เป็นเหตุกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายต่างประเทศที่สามารถเทียบเคียงได้กับความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและหลักการในความผิดฐานฉ้อโกง

2.1 แนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกง

พื้นฐานในการกำหนดความรับผิดทางอาญาในแต่ละลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสังคมและปัจเจกชนในด้านต่างๆจึงมีการกำหนดฐานความผิดขึ้นหลายฐานแบ่งออกเป็น 12 ลักษณะ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นหนึ่งในลักษณะความผิดที่มีความสำคัญเนื่องจากการกำหนดความรับผิดทางอาญาเพื่อมุ่งคุ้มครองความเสียหายในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่น และด้วยเหตุที่ผู้กระทำความผิดนั้นมีวิธีการหลากหลายในการทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นจึงจำเป็นต้องมีการแบ่งฐานความผิดออกเป็นหมวดย่อยๆอีกจำนวน 8 หมวด ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นหนึ่งในหมวดความผิดที่มีความสำคัญของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

2.1.1 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะหนึ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นสิ่งที่มีระบบกฎหมายแพ่งได้ให้การรับรองในฐานะที่เป็นทรัพย์สินที่บุคคลสามารถใช้อ้างยันต่อบุคคลอื่นในบริบทต่างๆได้¹ ได้แก่ ระบบกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง เป็นต้นเมื่อบุคคลมีสิทธิเหนือทรัพย์สินตามที่กฎหมายรับรองและให้การคุ้มครอง รัฐจึงจำมีหน้าที่ที่จำต้องปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันเป็นสังคมแล้วย่อมเกิดปัญหาต่างๆอันมีเหตุเนื่องมาจากทรัพย์หรือทรัพย์สินได้ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีทรัพย์สินซึ่งแสดงถึงความมั่งคั่งไม่เท่าเทียมกัน เกิดเป็นความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นและฐานะนำมาซึ่งอาชญากรรมที่กระทำต่อทรัพย์หรือทรัพย์สินในที่สุด²

การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เกิดขึ้นได้หลายลักษณะทั้งที่กระทำต่อทรัพย์โดยตรงหรือลักษณะความผิดที่ต้องมีการกระทำต่อตัวเจ้าของทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นสากล ปรากฏในกฎหมายอาญาของทุกประเทศ ความผิดฐานฉ้อโกงก็เป็นหนึ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำต่อบุคคลและมีผลเป็นการได้ไปซึ่งทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของตัวผู้ถูกระทำหรือของบุคคลอื่นก็ตาม

¹ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: 2558), หน้า 253.

² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2.1.2 การคุ้มครองศีลธรรมของคนในสังคม

ศีลธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนในสังคมสามารถตระหนักรู้ถึงความผิดชอบชั่วดีของการกระทำต่างๆ หากสังคมใดที่ประชาชนมีศีลธรรมอยู่ในระดับสูง อาชญากรรมหรือการกระทำใดๆที่เป็น การผิดกฎหมายก็จะมีน้อย แต่เนื่องจากสังคมหนึ่งประกอบนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลากหลาย กลุ่มคนที่มีศีลธรรมอยู่ในระดับต่ำก็ปรากฏอยู่ในสังคมเช่นกัน จิตใจของกลุ่มคนเหล่านี้จึงขาดซึ่งการ ตระหนักรู้ถึงความผิดชอบชั่วดีและมักกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น รัฐจึงจำต้องใช้ กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองศีลธรรมให้คงอยู่และแผ่ซ่านในจิตใจประชาชนทุกคน³

อิทธิพลของการกำหนดความผิดฐานฉ้อโกงนั้นได้มาจากหลักการสำคัญของศาสนาพุทธ ใน เรื่องเบญจศีลหรือ“ศีลห้า” ได้แก่ข้อที่ 2 คือ “อทินนาทานา เวรมณี” มีความหมายว่างดเว้นจากการ ถูเอาของที่เจ้าของมิได้ให้และ ข้อที่ 4 คือ “มุสาวาทา เวรมณี” งดเว้นจากการกล่าวเท็จ เห็นได้ว่า เมื่อนำศีลทั้งสองข้อมารวมเป็นใจความเดียวกันแล้วก็จะได้ใจความว่า “งดเว้นจากการกล่าวเท็จ เพื่อให้ตนได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เจ้าของมิได้สมัครใจให้” จึงเป็นตัวอย่างที่สะท้อนแนวคิดในการคุ้มครอง ศีลธรรมอย่างชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้ประพฤติตนโดยการใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องชี้แนะและยึดเหนี่ยว จิตใจมิให้ประพฤติตนนอกกรอบศีลธรรมอันนำไปสู่การละเมิดในทางทรัพย์สินของผู้อื่น

2.1.3 การคุ้มครองความไว้นับเชื่อใจ

การที่บุคคลหนึ่งได้ให้ความไว้นับเชื่อใจแก่บุคคลคนหนึ่งแล้วบุคคลก็ย่อมคาดหวังถึงสิ่งที่ตน จะได้รับหรือตอบแทนตามที่ได้ตกลงการไว้ก่อนหน้า ดังนั้นการที่บุคคลใดทำลายความไว้วางใจและ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นเสียหาย ซึ่งปัญหาการทำลายความไว้นับเชื่อใจส่วนใหญ่้นั้นมักจะพบในความรับ ผิดทางแพ่งเช่นการผิดสัญญา การผิดนัดชำระหนี้ เหล่านี้ไม่เป็นที่ถือเป็นความรับผิดทางอาญาเนื่องจาก โครงสร้างการรับผิดทางอาญาในบางฐานความผิดนั้นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษ

ความผิดฐานฉ้อโกงก็เป็นหนึ่งในฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาพิเศษคือกระทำ โดยทุจริต ผู้กระทำมีการกระทำโดยทุจริตหลอกลวงบุคคลอื่นเพื่อผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินของตน จึงเป็นการกระทำที่ละเมิดความไว้นับเชื่อใจของบุคคลอื่นโดยตรงเพราะหากบุคคลยอมเชื่อใจในคำ ของบุคคลใดแล้วบุคคลนั้นก็หวังที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามถ้อยคำที่ให้ไว้ การกระทำ ความผิดฐานฉ้อโกงจึงเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อความไว้นับเชื่อใจโดยตรง

³ ชนารัญช์ กันประเสริฐ, "เหตุฉ้อโกงกับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและกระทำอนาจารของประเทศไทย : ศึกษา กรณีผู้เสียหายที่เป็นสตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายและผู้พิการทางจิตใจ" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 7.

2.2 วิวัฒนาการความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย

ผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษาถึงวิวัฒนาการของการบัญญัติกฎหมายเรื่องหนึ่งจะทำให้สามารถทราบถึงแนวคิดและความเป็นมาในเบื้องหลัง เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

2.2.1 กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นถือเป็นถือเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างละเอียดและสมบูรณ์เพราะเป็นกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้โปรดเกล้าให้มีการรวบรวมกฎหมายเก่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจัดเป็นหมวดหมู่มีทั้งที่เป็นเรื่องทางแพ่งและทางอาญา โดยมีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา และถึงแม้จะมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในสมัยต่อมาอีกจำนวนหนึ่งอยู่ด้วย แต่ก็ยังเป็นเพียงกฎหมายส่วนน้อยที่บัญญัติขึ้นตาม “อย่างทำเนียม” ของกฎหมายกรุงศรีอยุธยานั่นเอง⁴ กฎหมายตราสามดวงจึงเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างเก่าแก่ถือเป็นหลักฐานทางนิติศาสตร์ที่สำคัญและทรงคุณค่า

ความผิดฐานฉ้อโกงในกฎหมายตราสามดวงนั้นปรากฏแต่เพียงการฉ้อโกงในลักษณะที่เจ้าพนักงานทำการฉ้อโกงเช่นการฉ้อที่เกี่ยวกับของหลวงหรือเกี่ยวกับราชการจึงจะเป็นความผิดอาญา⁵ เช่น ความผิดตามพระไอยการอาญาหลวงที่ใกล้เคียงกับความผิดฐานฉ้อโกงฐานหนึ่งคือ⁶ บัณฑิตบัญญัติข้อ 116 พลายฉงยมีคักคอกแลคักไหล่คักแซนซ่ายแซนขวาแลคักลำตาล หวังว่าเปนข้าเชื้อชิดสนิทกับพระเจ้าอยู่หัว แลอ้างตัวตนว่าเปนข้าหลวงฝ่ายใน แลชวนกันไปรุกราบเอาทรัพย์สิ่งของของทองเงินราษฎรให้ได้ความเดือดร้อน ท่านให้เอามั่นจำใส่ตรูไว้ แล้วเอาคตินั้นไปบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว จะมีพระบันทูลเอง

บทกฎหมายข้างต้นดังกล่าวถือเป็นบทที่มีการหลอกลวงโดยการแอบอ้างว่าตนเป็นข้าราชการ เพื่อที่จะหลอกล่อเอาประโยชน์ในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่น จึงเป็นฐานความผิดที่มีลักษณะใกล้เคียง

⁴ กำธร เลี้ยงสังธรรม, "คำนำเสนอของบรรณาธิการ," ใน กฎหมายตราสามดวง ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ / สถาบันปริทัศน์ พนมยงค์, กำธร เลี้ยงสังธรรม, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2548), หน้า 16.

⁵ ชนันทชัย ภัทรสกล, "ความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษารณการก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน" (สารนิพนธ์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 6.

⁶ สถาบันปริทัศน์ พนมยงค์, กฎหมายตราสามดวง ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2548), หน้า 395

องค์ประกอบความผิดฐาน⁷ ฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาที่สุด นอกจากนั้นแล้วส่วนใหญ่จะเป็นความผิดในกรณีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังเช่น ความผิดตามบทบัญญัติ 69 ของพระไอยการอาญาหลวงที่ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฉ้อบังอะวิญาณกะทรัพย์แลสวิญาณกะทรัพย์ของพระเจ้าอยู่หัวก็ดี กระทำทุจริตผิดในพระราชอาณาแลให้จุลาจลในแผ่นดินท่านก็ดี แลมีผู้ใดรู้เห็นเปนใจรับสินจ้างสินบนมิได้เอามาว่ากล่าวพิตโทษแก่พระเจ้าอยู่หัว ท่านรู้ด้วยประการใด ให้มีโทษสามสถาน” ซึ่งถือเป็นการกระทำการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการเสียมากกว่า

สามารถสรุปได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายตราสามดวงนั้นยังมิได้มีการกำหนดความผิดในกรณีที่ราษฎรกับราษฎรกระทำการฉ้อโกงกันเอง ส่วนใหญ่การฉ้อโกงยังเป็นเรื่องที่ข้าราชการทำการฉ้อโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ ไม่ว่าจะทำการฉ้อต่อราษฎรหรือต่อแผ่นดินจึงจะถือเป็นความผิดอาญาเท่านั้นและในการใช้คำว่า “ฉ้อ” เป็นองค์ประกอบความผิดในฐานฉ้อโกงตามกฎหมายตราสามดวงนั้นส่วนใหญ่ยังมีความหมายปนกันเพราะคำว่า “ฉ้อ” นั้นใช้ในทั้งความผิดฐานยกยอกและฉ้อโกง

2.2.2 ประกาศลักษณะฉ้อ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้นสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจของสยามได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กฎหมายตราสามดวงนั้นไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างเพียงพอกับสภาพที่เปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการออกประกาศที่มีลักษณะเป็นกฎและกฎหมายออกบังคับใช้จำนวนหลายฉบับประกอบกับในสมัยนั้นสยามมีการปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ การปรับปรุงระบบกฎหมายกระบวนการทางนิติบัญญัติให้มีคุณภาพเป็นสิ่งที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ให้ความสำคัญ

จากการที่กฎหมายในกฎหมายตราสามดวงไม่มีการกำหนดความผิดทางอาญาในกรณีที่ราษฎรกระทำการอันเป็นการฉ้อโกงกันเองโดยถือเป็นความผิดทางแพ่งเท่านั้น⁸ แต่ในภายหลังเกิดปัญหากรณีที่ราษฎรกระทำการฉ้อโกงกันบ่อยครั้ง จึงมีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยแต่ก่อน ถ้าราษฎรผู้ใดได้หลอกฉ้อทรัพย์สมบัติของผู้อื่นโดยประการต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่ต้องเสียทรัพย์ทั้งหลายก็ฟ้องร้องเรียกเงินปรับเป็นสินไหมพินัย ถ้าผู้ฉ้อไม่มีเงินให้ ก็มีวิธีจำเริญซึ่งเปนโทษอาญาหลาย ๆ ครั้งได้มีพระราชบัญญัติยอมอนุญาตให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ การจำเริญเงินก็เปนอันเลิกไป ผู้ฉ้อผู้โกงจึงมีใจกำเริบขึ้น ถือว่าถ้าฉ้อเขามาได้ โทษก็เพียงแต่ต้องให้ของเขาคืน ไม่ต้องถูกจำเริญ

⁸ ชนันทชัย ภัทรสกล, "ความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีการก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน," หน้า 6.

เพนโทษอาญาอย่างไร สมควรที่จะให้มีกฎหมายทำโทษผู้ร้ายเช่นนี้ไว้บ้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตั้งแต่นี้ต่อไป ถ้าผู้ใดประพฤติตนดังจะได้กล่าวต่อไปนี้ ให้มีโทษดังที่ได้บ่งไว้ มีเนื้อหาดังต่อไปนี้⁹

มาตรา 1

ถ้าผู้ใดหลอกลวงเอาเงินฤของมาได้จากผู้อื่นโดยจงใจที่จะฉ้อแล้ว ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ฤปรับไม่เกินจัตุรคุณ ฤทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 2

คำที่ว่า หลอกลวง นั้น คือ หลอกลวงโดยวาจาก็ดี โดยหนังสือก็ดี โดยกิริยาก็ดี ให้เขาเข้าใจว่า การอย่างใดอย่างหนึ่งได้เปนไป ฤเกิดขึ้น ฤมีอยู่ ผิดจากที่เปนจริง แต่หลอกลวงในการที่วางตั้งใจ จะทำอะไรในเบื้องหน้านั้น ไม่เรียกว่าหลอกลวง เรียกแต่ว่า ไม่ทำตามคำปฏิญาณ

มาตรา 3

เอามาได้จากผู้อื่น นั้น คือ จะเอามาเอง ฤหลอกให้เขาให้ไปแก่ผู้อื่น แลมีเจตนาที่จะไม่ให้เจ้าของได้คืนไปเลย

มาตรา 4

ถ้าผู้ใดหลอกขาย หลอกแลก ฤหลอกให้เป็นประกัน เช่น จำนำ แลขายฝาก เปนต้น ที่ดินโรงเรือนซึ่ง พึ่งเคลื่อนจากที่ไม่ได้ โดยที่ทราบว่ ที่ดินโรงเรือนนั้นหาใช่ของตนไม่ แลโดยที่มีความประสงค์จะฉ้อเอาผลประโยชน์แลได้รับผลประโยชน์มาบ้างแล้ว ดังนี้ ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ฤให้ปรับไม่เกินจัตุรคุณ ฤทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 5

ถ้าผู้ใดหลอกขาย หลอกแลก ฤหลอกให้เป็นประกัน เช่น จำนำ แลขายฝาก เปนต้น ที่ดินโรงเรือนซึ่ง พึ่งเคลื่อนจากที่ไม่ได้ แต่ที่ดินโรงเรือนนั้นตอนได้ให้เปนประกัน เช่น จำนำ ฤขายฝากไว้แก่ผู้อื่น ครั้งหนึ่งแล้ว หาบอกรความสำคัญนี้ให้ผู้อื่น ผู้แล ผู้รับประกัน จำนำ ขายฝาก ภายหลังทราบไม่ โดยที่มีความประสงค์จะฉ้อผลประโยชน์แลได้รับผลประโยชน์มาบ้างแล้ว ดังนี้ ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ฤให้ปรับไม่เกินจัตุรคุณ ฤทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 6

ผู้ที่ถูกฉ้อมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์ที่มันได้ฉ้อไปได้ แต่จะต้องฟ้องครั้งเดียว จะเปนความอาญาอย่าง เดียวก็ดี ฤแพ่งเรียกทรัพย์คืนก็ดี ฤทั้งอาญาแลแพ่งรวมกันก็ดี แต่ถ้ากรมอัยการฟ้องทางอาญาแล้ว ผู้ที่ถูกฉ้อจะฟ้องแพ่งรวมสำนวนกับสำนวนกรมอัยการก็ได้ ฤจะฟ้องเปนคดีของตนต่างหากก็ได้

⁹ ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 17/แผ่นที่ 27/หน้า 327/30 กันยายน ร.ศ. 119 (พ.ศ. 2443)

อย่างไรก็ดี จะเปนนแพ่งฤาญา ต้องฟ้องภายในกำหนด 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้ทราบความ

มาตรา 7

พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ได้แต่เรื่องที่ได้ออกกันภายหลังวันนี้ไป

ประกาศมา ณ วันที่ 25 กันยายน รตนโกสินทรศก 119 เบนวันที่ 11641 ในรัชกาลปัตยุบันนี้

เห็นได้ว่าประกาศลักษณะฉ้อนี้ได้มีการกำหนดให้การฉ้อโกงกันระหว่างราษฎรนั้นเป็น ความผิดอาญาขึ้นเป็นครั้งแรกโดยจากคำปรารภของประกาศฉบับนี้สามารถทราบถึงเจตนารมณ์ได้ว่า แต่ก่อนนั้นหากราษฎรกระทำการฉ้อบุคคลอื่นจะมีความรับผิดชอบที่บังคับใช้เพียงแค่การชดใช้ค่าสินไหม ทดแทนซึ่งเป็นเพียงความรับผิดชอบในทางแพ่งเท่านั้น แต่เกิดปัญหาขึ้นเพราะผู้กระทำผิดมิได้เกรงกลัวแต่ อย่างใดเพราะคิดว่าเมื่อไปกระทำการหลอกเอาทรัพย์สินเขามาแล้วก็เพียงแต่ชดใช้คืนเรื่องก็สิ้นสุด

ประกาศลักษณะฉ้อนี้จึงได้กำหนดมาตรการขั้นสูงสุดในการบังคับใช้กฎหมายนั้นก็คือ มาตรการทางอาญาในการกำหนดให้ผู้ที่กระทำการฉ้อบุคคลอื่นนั้นต้องได้รับโทษทางอาญาโดย ประกาศลักษณะฉ้อนี้ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมากจากหลัก False Presences ของประเทศ อังกฤษ¹⁰ ซึ่งหมายถึงการแสดงความเท็จนั่นเอง ปรากฏตามมาตรา 1 ของประกาศฉบับนี้บัญญัติไว้ โดยผู้ศึกษาจะนำตัวบทของประกาศนี้มาแปลเป็นภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน โดยมาตราหนึ่งนั้น ได้บัญญัติ ไว้ว่า “ผู้ใดหลอกลวงเอาเงินหรือของมาได้จากผู้อื่นโดยจงใจที่จะฉ้อแล้ว ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสี่เท่า หรือทั้งจำทั้งปรับ” จึงถือเป็นก้าวแรกที่สำคัญที่มีการบัญญัติองค์ประกอบ ความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติบทนิยามของคำว่า หลอกลวงไว้ในมาตรา 2 มีใจความดังนี้ “หลอกลวง นั้น คือ หลอกลวงโดยวาจาก็ดี โดยหนังสือก็ดี โดยกิริยาก็ดี ให้เขาเข้าใจว่า การอย่างใด อย่างหนึ่งได้เป็นไป หรือเกิดขึ้น หรือมีอยู่ ผิดจากที่เป็นจริง” การฉ้อจึงเป็นการกระทำที่กระทำในลักษณะ หลอกลวงในการที่ตนมีเจตนาจะเอาไปซึ่งเงินหรือสิ่งของบุคคลอื่น ส่วนในมาตรา 4 และมาตรา 5 เป็นองค์ประกอบความผิดในการฉ้อโกงที่เกี่ยวกับการหลอกลวงในข้อความจริงเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์ทั้งการหลอกลวงในลักษณะที่แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงไม่ให้ ทราบโดยทำให้ตนได้ไปซึ่งผลประโยชน์ และสุดท้ายในมาตรา 6 นั้นเป็นวิธีการฟ้องคดีฉ้อตาม ประกาศฉบับนี้โดยผู้เสียหายสามารถเลือกที่จะฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งเพื่อเรียกคืนทรัพย์แต่ เพียงอย่างเดียว หรือฟ้องรวมกันทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งก็ได้ โดยหากพนักงานฟ้องคดีอาญาแทน ผู้เสียหายแล้วผู้เสียหายก็สามารถฟ้องเป็นคดีแพ่งรวมสำนวนกับพนักงานอัยการได้

¹⁰ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 253.

ประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 จึงถือเป็นกฎหมายที่สำคัญ เป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดให้การฉ้อโกงนั้นเป็นความผิดอาญา แม้องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการหลอกลวงอาจยังไม่ครอบคลุมแต่ก็ถือเป็นแม่แบบของกฎหมายฉ้อโกงในปัจจุบันและเป็นหลักฐานที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทย

2.2.3 กฎหมายลักษณะอาญา

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นหนึ่งในผลิตผลของนโยบายปฏิรูปกฎหมายและการศาลในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ห้า ถือเป็นกรรวบรวมกฎหมายอาญาขึ้นมาเป็นครั้งแรกโดยดำเนินการร่างตามวิธีการของประเทศตะวันตกตั้งแต่ พ.ศ. 2440 จนแล้วเสร็จใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2451¹¹ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะค่อนข้างทันสมัยมีการจัดเป็นออกเป็นภาคทั่วไปและภาคความผิดและแยกออกเป็นหมวดหมู่อีกจำนวนมาก ในการร่างนั้นมีคณะกรรมการร่างกฎหมายที่เป็นชาวต่างชาติหลายคน มีการนำประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศมากกว่า 10 ฉบับมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อแนวทางในการศึกษาและยกร่าง¹² จึงเป็นกฎหมายที่มีความทันสมัยตามแบบอย่างของประเทศตะวันตก

บทบัญญัติในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ปรากฏอยู่ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 304 จนถึงมาตรา 313 มีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงไว้หลายมาตราตั้งแต่บทบัญญัติทั่วไปในมาตรา 304 ไปจนถึงการฉ้อโกงเป็นลักษณะเฉพาะได้แก่ มาตรา 305 ที่เป็นองค์ประกอบความผิดในเรื่องฉ้อโกงการซื้อสินค้า¹³ มาตรา 310 ที่เป็นองค์ประกอบความผิดในเรื่องการหลอกลวงขายสินค้า¹⁴ นอกจากนั้นแล้วส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบความผิดฐานโกงเจ้าหนี้¹⁵ ที่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ยังมีได้แยกออกจากความผิดฐานฉ้อโกงดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา

¹¹ คณพล จันทน์หอม, กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 1.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹³ มาตรา 305 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, ผู้ใดซื้อซื้อสินค้าสิ่งของเขาโดยเจตนาจะไม่ใช่ค่าสิ่งของนั้น ท่านว่ามันฉ้อโกง

¹⁴ มาตรา 310 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, ผู้ตายขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใดใดให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณ แห่งของนั้นอันเป็นเท็จ มีความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁵ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 308 และ มาตรา 303

เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ต้องการที่ศึกษาถึงความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์จึงเห็นสมควรศึกษาหลักการทั่วไปในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาต่อไป

มาตรา 304 ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดใดอันต้องประกอบด้วยเอาความเท็จมากล่าวมากล่าว หรือแก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดใดที่มันควรบอกให้แจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวงให้ผู้หนึ่งผู้ใดส่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเองหรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญ หรือให้เขาถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญอย่างใดใดก็ดี ท่านว่ามันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้กระทำการฉ้อโกง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปีแลให้ปรับไม่เกินสองพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้คือสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายส่วนดังนี้

1. ใช้อุบายหลอกลวงโดย

(ก) เอาความเท็จมากล่าว

(ข) แก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดใดที่ควรบอกแจ้ง

2. ให้ผู้อื่นส่งทรัพย์สินหรือทำ ถอนหรือทำลายหนังสือสำคัญ

3. การหลอกตามข้อ 1. นั้นเป็นเหตุให้เกิดเหตุตามข้อ 2.

การใช้อุบายหลอกลวง (Deceive) นั้นหมายถึงการทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด¹⁶ โดยตามองค์ประกอบภายนอกนั้นสามารถทำได้สองวิธีการเอาความเท็จมากล่าวแก่ผู้อื่นไม่ว่าจะโดยวาจา โดยหนังสือหรือโดยลักษณะท่าทางต่างๆใดๆที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจผิดได้ เช่นในงานแจกรางวัลงานหนึ่งนั้นมีการประกาศรายชื่อผู้โชคดีที่ได้รับรางวัลคือนาย ก. แต่นาย ก. ได้ออกจากงานแห่งนั้นไปแล้ว นาย ข. รู้ว่านาย ก. ไม่ได้อยู่ในบริเวณงานแล้วจึงเดินไปแสดงตัวเป็นนาย ก. เพื่อรับเงินรางวัลแทน ดังนั้นถือได้ว่านาย ข. ได้มีการกระทำในลักษณะแสดงข้อความอันเป็นเท็จแล้ว¹⁷

¹⁶ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548), หน้า 462.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 463.

การใช้อุบายหลอกลวงหรือการแก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นเหตุให้บุคคลผู้ถูกหลอกลวงทรัพย์สินให้ กล่าวคือใช้อุบายหลอกลวงนั้นทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหาย ไม่ว่าจะโดยการที่บุคคลผู้ถูกหลอกลวงยินยอมทรัพย์สินนั้นให้หรือได้มาโดยวิธีการอย่างใดก็ตาม นอกจากนี้ ความผิดตามมาตรา 304 นั้นยังได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดเพิ่มเติมจากกฎหมายเก่าที่สำคัญไม่เพียงแต่การหลอกให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการที่หลอกลวงบุคคลอื่นให้ทำหนังสือสำคัญ หรือให้ถอนหรือทำลายหนังสือสำคัญด้วย

สามารถเห็นได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 304 นี้ ได้มีการขยายองค์ประกอบความผิดให้กว้างขึ้นในการให้ความคุ้มครองไปถึงบรรดาเอกสิทธิต่างๆด้วย ในการที่จะป้องกันมิให้เกิดการทำเอกสารสิทธิขึ้นโดยไม่สมัครใจหรือถอนการใช้สิทธิใดๆที่ปรากฏตามหนังสือหรือเอกสารสิทธิใดๆหรือการทำลายเอกสารสิทธิต่างๆด้วย จึงกล่าวได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 304 ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ มิได้คุ้มครองเพียงแค่สังหาริมทรัพย์ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้เท่านั้นแต่ยังให้ความคุ้มครองแก่ความเสียหายในทางทรัพย์สินอย่างกว้างขวาง

องค์ประกอบความผิดส่วนสุดท้ายของมาตรา 304 นั้นได้แก่การกระทำที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดจะต้องกระทำลงโดยมีเจตนาทุจริต เจตนาทุจริตนั้นหมายความว่า เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์และการแสวงหาประโยชน์นั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น¹⁸ เพราะหากการหลอกลวงใดๆนั้นทำไปเพื่อเพียงการแก้งหรือหยอกล้อหรือทำไปโดยมิได้มีเจตนาให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่นกันเองก็จะถือว่ากระทำไปโดยมิได้มีเจตนาทุจริต

เนื่องจากองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญานั้นความใกล้เคียงกับความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นอย่างมาก แตกต่างกันเพียงแค่ว่าคำสรรพนามที่ใช้ในกฎหมาย¹⁹ และในองค์ประกอบความผิดในส่วนที่กฎหมายลักษณะอาญาผู้เสียหายจะต้องส่งทรัพย์สินให้แต่ในประมวลกฎหมายอาญานั้นใช้คำว่าได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้หลอก จึงอาจไม่จำเป็นต้องมีการส่งทรัพย์สินให้แต่ได้ไปโดยวิธีอื่นก็ได้ นอกจากนี้แล้วองค์ประกอบความผิดอื่นๆเช่นการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือการปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ศึกษาจึงขอยกไปอธิบายโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹⁹ กฎหมายลักษณะอาญาเป็นกฎหมายที่เก่าแก่ คำสรรพนามบุรุษที่สามจึงมักใช้คำว่า “มัน”

2.2.4 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาประกาศใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2499 เนื่องจากกฎหมายลักษณะอาญาที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 นั้นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนไป²⁰ จึงได้มีการจัดทำประมวลอาญาขึ้น โดยประมวลกฎหมายอาญานี้ได้มีการออกพระราชบัญญัติออกมาแก้ไขจำนวนหลายครั้ง จึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีการแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอมา แต่ความผิดฐานฉ้อโกงที่ปรากฏใน ลักษณะ 12 หมวด 4 ไม่เคยมีการแก้ไขในแต่ละมาตราอย่างใด โดยในการทำศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะพิจารณาถึงหลักการในมาตรา 341 -343 เท่านั้น เพื่อศึกษาถึงความผิดฐานฉ้อโกงและการฉ้อโกงที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงแรงงาน ฉ้อโกงค่าอาหาร เครื่องดื่ม ฉ้อโกงให้ผู้อื่นจำหน่ายทรัพย์สินโดยเสียเปรียบ ความผิดฐานฉ้อโกงประกันภัยนั้น มิได้อยู่ในขอบเขตของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

2.3 หลักการในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นหนึ่งในลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นการกระทำในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์²¹ หรือเป็นการกระทำในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินเนื่องจากการผลอันเกิดจากการทำความผิดฐานนี้นั้นเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหายหรือก่อให้เกิดผู้เสียหายทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินได้

ความผิดฐานฉ้อโกงจึงเป็นความผิดที่เป็นประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยมีลักษณะในการทำความผิดโดยการใช้อุบายหลอกลวง การหลอกลวงนั้นหมายความว่า “การใช้อุบายทุจริตลวงให้เข้าใจผิดหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเพื่อให้บุคคล”²²

การหลอกลวงจึงเป็นการกระทำที่ส่วนใหญ่มักมุ่งประสงค์ร้ายต่อบุคคลอื่น โดยในความผิดฐานฉ้อโกงนั้นการหลอกลวงเพื่อชักจูงในการทำให้ผู้เสียหายยินยอมส่งมอบทรัพย์สินหรือกระทำการอย่างใดๆที่เกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิ โดยที่ผู้เสียหายมิได้ตั้งใจจะทำการใดๆแต่แรกแต่เพราะการหลอกลวงนั้นผู้เสียหายจึงยินยอม ไม่ได้เกิดจากความแท้จริงของผู้เสียหายแต่อย่างใด²³

²⁰ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, อาร์มภบท

²¹ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 253.

²² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, "[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2559. แหล่งที่มา:

www.royin.go.th/dictionary/

²³ George Fletcher, *Rethinking Criminal Law*, ed. 1 (Boston Toronto: Little, Brown and Company, 1978). p. 4.

หลักการสำคัญของความผิดฐานนี้อีกประการหนึ่งคือ ผู้กระทำได้กระทำโดยมีเจตนาทุจริต ซึ่งหมายความว่า ผู้กระทำได้กระทำไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น²⁴ โดยการแสวงหาประโยชน์ตามความผิดฐานนี้เป็นการแสวงหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่น คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้จึงได้แก่ “ทรัพย์สิน”²⁵ ความผิดฐานนี้จึงมุ่งคุ้มครองความเสียหายในทางทรัพย์สินของบุคคลอื่นเท่านั้น โดย ศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุลได้ขยายความไว้ว่าเหตุที่คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานฉ้อโกงนี้มีเพียง “ทรัพย์สิน” เท่านั้น เนื่องจากหากเทียบกับความผิดฐานยกยอกแล้วที่คุณธรรมทางนั้นรวมถึง “ความไว้วางใจของผู้อื่น” เพราะความผิดฐานยกยอกนั้นผู้กระทำความผิดต้องมีการครอบครองทรัพย์สินอยู่ก่อนจึงจะกระทำความผิดได้²⁶ ความผิดฐานฉ้อโกงจึงนั้นไม่เกี่ยวกับความไว้วางใจแต่อย่างใด²⁷

ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามหรือ ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท²⁸

2.3.1 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกงนั้น ศ. ดร. หยุต แสงอุทัยได้แยกองค์ประกอบไว้ดังนี้²⁹

(1) หลอกลวงด้วย

(ก) แสดงข้อความอันเป็นเท็จ

(ข) ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

²⁴ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1

²⁵ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553), หน้า 355

²⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), หน้า 123.

²⁸ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 32 ก เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560

²⁹ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 328-329.

- (2) ผู้อื่น
- (3) โดยการหลอกลวงดังว่านั้น
- (ก) ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม
- (ข) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ
- (4) องค์ประกอบภายใน
- (ก) เจตนาฉ้อโกง
- (ข) มูลเหตุชักจูงใจ โดยทุจริต

1. การหลอกลวง

การหลอกลวงนั้นที่เป็นหัวใจสำคัญของความผิดฐานนี้มีความหมายว่า ทำให้เข้าใจผิด หลงผิด หรือสำคัญผิดไปจากความเป็นจริง สามารถทำได้ไม่ว่าจะโดยทางวาจา ลายลักษณ์อักษรเช่นการเขียน หรือการพิมพ์เป็นหนังสือ การใช้โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารใดก็สามารถใช้ทำการหลอกลวงได้ทั้งสิ้น การหลอกลวงนั้นสามารถเกิดขึ้นได้เสมอในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่นการหลอกลวงในทางการค้า การหลอกลวงเพื่อหวังผลประโยชน์ การหลอกลวงเพื่อความสนุกสนาน เป็นต้น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วการหลอกลวงแทบทั้งหมดนั้นผู้กระทำล้วนแต่หวังผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินทั้งสิ้น ดังนั้นหากผู้ถูกหลอกลวงเชื่อตามที่มีการหลอกลวงนั้นและเป็นเหตุให้ตนเองต้องสูญเสียทรัพย์สินหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สินอื่นใด ก็ถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว

2. การหลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ

เท็จหมายความว่า โทกหก ไม่จริง³⁰ การหลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จจึงหมายถึงการกล่าวสิ่งซึ่งไม่เป็นความจริง ไม่ว่าจะกล่าวโดยวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือ พฤติการณ์ต่างๆก็ตาม³¹ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงต่อบุคคลผู้เฉพาะหน้าเท่านั้นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จโดยระยะทางก็สามารถทำได้ เช่น ทางโทรศัพท์ โทรสาร การแสดงผ่านระบบออนไลน์ ฯลฯ เพียงแค่ข้อความที่แสดงออกไปนั้นผู้อื่นได้ทราบก็เพียงพอ การแสดงข้อความอันเท็จสามารถกระทำได้หลายลักษณะ เช่น การพูดโกหก การแอบอ้าง หรือการกระทำอย่างใดๆ เช่น ในการจำนองที่ดินแปลงหนึ่ง

³⁰ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, [ออนไลน์].

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6892/2542 การเปลี่ยนป้ายราคาสินค้าที่ถูกกว่ามาไว้ที่สินค้าราคาแพงกว่า ก็ถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จได้เช่นกัน

ก่อนทำสัญญาได้ผู้จำนองได้ทำการซื้อที่ดินแปลงหนึ่งแต่ในวันทำสัญญาจำนองกลับนำโฉนดของที่ดินอีกแปลงมาจำนอง เป็นต้น

ข้อความที่จะถือว่าเป็นเท็จได้นั้น สามารถอธิบายได้โดยการเปรียบเทียบข้อความ 2 ประการ กล่าวคือ มีข้อความที่เป็นจริงเกิดขึ้นแล้วและหากเปรียบเทียบกับอีกข้อความหนึ่งซึ่งเป็นข้อความที่กล่าวอ้างขึ้นมา ซึ่งถ้าข้อความที่กล่าวอ้างนั้นไม่ตรงกับข้อความจริงที่เกิดขึ้นก็ถือว่าข้อความนั้นเป็นเท็จ ข้อความจริงจึงต้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตหรือในปัจจุบัน หากพุดผิดไปจากข้อความจริงแล้วก็ต้องถือว่าเป็นความเท็จเพราะถือว่าตรงกันข้ามกับข้อความจริง³² ตัวอย่างเช่น นาย ก. เป็นลูกหนี้ นาย ข. นาย ก. ได้ใช้เงินให้กับนาย ข. ครบตามจำนวนที่กู้มาแล้ว แต่นาย ข. กลับมาบอกนาย ก. ในภายหลังว่านาย ก. ยังไม่ได้ใช้เงิน เช่นนี้ถือว่านาย ข. ได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จแล้ว หากนาย ก. ใช้เงินให้นาย ข. อีกครั้งถือว่า นาย ข. ได้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว

ศ. ดร. หยุต แสงอุทัย ได้อธิบายไว้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีของ “การแสดงความจริง” นั้นมีอยู่สองความเห็นคือ³³

ความเห็นประการที่ 1 การแสดงความจริงหรือข้อเท็จจริงใดที่แสดงออกมา “ภายนอก” สามารถทราบได้ตามที่อายตนะทั้ง 6 ของมนุษย์สามารถรับรู้ได้ แต่ทั้งนี้แม้จะรับรู้จากภายนอกแต่ภายในจิตใจของบุคคลที่แสดงเจตนาอันไม่สามารถรู้ได้เลยว่าสิ่งที่แสดงออกกับเจตนาภายในนั้นเหมือนกันหรือไม่ การแสดงออกมาภายนอกจึงไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงภายในแต่อย่างใด

ความเห็นประการที่ 2 การแสดงความจริงหรือข้อเท็จจริงย่อมหมายถึงข้อเท็จจริงทั้งภายนอกและภายในด้วย กล่าวคือการแสดงออกภายนอกต้องตรงกับเจตนาที่อยู่ภายในด้วย ว่ามีการวางแผนหรือมีความต้องการที่แท้จริงอย่างไร เช่น นาย ก. ขอยืมรถยนต์ของนาย ข. ไปใช้หนึ่งวันโดยมีแผนการคือเมื่อได้รถมาแล้วจะนำไปขายเสีย จึงถือว่ามิได้มีเจตนาที่จะนำรถมาคืนแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงภายในของนาย ก. นั้นจึงเป็นความเท็จมาตั้งแต่ต้น ทฤษฎีนี้จึงสามารถใช้อธิบายเกี่ยวกับการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จได้ดีที่สุด โดยถือตามหลัก “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนาตนเอง” ดังนั้นการกระทำของ ก. จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

³² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 124-125.

³³ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 329-330.

ลักษณะของข้อความเท็จในอีกลักษณะหนึ่งคือข้อความนั้นมิได้มีอยู่จริงแต่บุคคลนั้นสร้างขึ้นเอง เช่นการสร้างเรื่องราวตามที่ตนอยากใช้ในการหลอกลวง การสร้างความเท็จโดยอาศัยความจริงเรื่องหนึ่งเพื่อเป็นการยึดโยงความเท็จของตน มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21183/2556 การที่จำเลยแอบอ้างขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนจากผู้เสียหายที่ 1 ถึงที่ 15 โดยอ้างว่าจะนำไปเข้าร่วมโครงการต่อต้านยาเสพติดให้โทษ แต่กลับนำไปใช้เป็นเอกสารยื่นคำขอและทำสัญญาเช่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่กับผู้เสียหายที่ 16 การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารของผู้อื่นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน และฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา 188 และ 341

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2516/2534

ผู้เสียหาย 4 คนได้ทราบที่วัด พ. มีพระเครื่องซึ่งเป็นของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้เช่าบูชา โดยจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดดังกล่าวเป็นผู้นำออกให้เช่า ผู้เสียหายทั้งสี่จึงไปเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 รับรองว่าพระเครื่องดังกล่าวเป็นพระเครื่องที่ได้มาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งความจริงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีไม่เคยทรงจัดสร้างพระเครื่องดังกล่าวและไม่เคยพระราชทานแก่จำเลยที่ 1 เพื่อให้จำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปแต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้โฆษณาให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงการให้เช่าพระเครื่อง หากเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายทั้งสี่ทราบเข้ามาเองแล้วมาติดต่อขอเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ 1 การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน คงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา 341 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะได้รับความว่าจำเลยที่ 1 นำเงินที่ได้จากการให้เช่าพระเครื่องส่วนหนึ่งไปปรับปรุงซ่อมศาลากรรมฐานของวัดดังกล่าว แต่พฤติการณ์การกระทำผิดของจำเลยที่ 1 เป็นการร้ายแรงนำความเสื่อมเสียมาสู่พระเกียรติยศของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและพุทธศาสนาจึงไม่มีเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษให้จำเลยที่ 1

คำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องนั้นล้วนแต่เป็นการหลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จทั้งคู่ โดย คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21183/2556 นั้นจำเลยได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จโดยอาศัยการแอบอ้างข้อความจริงที่มีอยู่คือการขอเอกสารไปเข้าร่วมโครงการต่อต้านยาเสพติดให้โทษแต่จำเลยกลับมิได้ทำตามที่พูดแต่อย่างใดจึงถือเป็นการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จแล้ว ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2516/2534 เป็นการหลอกลวงที่มีได้มีข้อความจริงใดเกิดขึ้นเลยแต่เป็นการสร้างความเท็จขึ้นมาลอยๆ กล่าวคือพระเครื่องดังกล่าวเป็นพระเครื่องที่ไม่ได้มาจาก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่อย่างไร จึงเป็นการเป็นการแสดงข้อความเท็จ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 นี้

สำหรับการแสดงข้อความในเหตุการณ์อนาคตนั้นจะถือว่าเป็นความเท็จได้หรือไม่เพราะเป็น สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น จึงขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้แสดงออกว่ามีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่ตนแสดงออกไป หรือไม่ ดังนั้นถ้าหากแสดงออกว่าตนมีเจตนาทำอะไรแต่ความจริงไม่มีเจตนาที่จะทำเช่นนั้นเลย จึง อาจเป็นการแสดงข้อความเท็จได้³⁴ แต่ถ้าการแสดงข้อความนั้นยังอยู่ในวิสัยที่สามารถจะเป็นจริงได้ และตนมีเจตนาที่จะทำตามก็ไม่ถือเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแต่อย่างไร³⁵

การแสดงข้อความสำหรับเหตุการณ์ในอนาคตมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเปรียบเทียบคือเรื่อง การให้คำมั่นอันเป็นเท็จ (False promises) เนื่องจากการให้คำมั่นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ใช้ในทาง กฎหมายแพ่ง เช่นการให้คำมั่นว่าจะมาตกลงทำสัญญากันในภายหลัง คำมั่นจะให้เช่า คำมั่นในการซื้อ ขายอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ เหตุที่ต้องมีการให้คำมั่นเนื่องการในการตกลงทำสัญญาเรื่องหนึ่งอาจมี ข้อตกลงตามสัญญาที่มีรายละเอียดเยอะจึงไม่อาจตกลงกันได้ทีเดียวจึงมีการให้คำมั่นไว้ก่อนหรือ การให้คำมั่นไว้เนื่องจากคู่สัญญาเป็นคนสนิทซัดซัดซัดกัน ดังนั้นการไม่ปฏิบัติตามคำมั่นที่ได้ให้ไว้มีค่า พิพากษาศาลฎีกาได้วางแนวทางไว้สองความคิดเห็นดังนี้

(ก) แนวทางแรก เห็นว่าการให้คำมั่นอันเป็นเท็จเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 706/2539 จำเลยที่ 2 กับพวกคงมีแต่สำเนาหนังสือ นส.3 ก. ที่ถ่าย มาจากที่ทางราชการเก็บรักษาไว้เท่านั้นโดยยังมีได้มีการรวบรวมซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อนำมาขายให้ โจทก์ร่วมตั้งนั้นแม้ตามสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทจะระบุข้อความในอนาคตว่าจำเลยกับพวกจะโอน กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ซื้อขายภายใน 1-3 เดือนนับแต่โจทก์ร่วมชำระมัดจำครบแต่ตามข้อความใน เอกสารดังกล่าวมีความว่าขณะทำสัญญาจำเลยกับพวกมีสิทธิ์ในที่ดินที่จะนำมาขายให้โจทก์ร่วมเป็น การแสดงข้อความในปัจจุบันอยู่ด้วยเมื่อข้อความดังกล่าวเป็นเท็จโดยความจริงจำเลยกับพวกมิได้ตั้งใจ จะขายสิทธิ์ในที่ดินให้โจทก์ร่วมโจทก์ร่วมหลงเชื่อจำเลยกับพวกในการแสดงข้อความเท็จและจ่ายเงิน มัดจำให้ไปการกระทำของจำเลยกับพวกจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 จำเลยที่ 1 รู้จักกับโจทก์ร่วมมาก่อนเป็นผู้ติดต่อพาโจทก์ร่วมไปดูที่ดินจนโจทก์ร่วมตกลง ทำสัญญาวางมัดจำและทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทประกอบกับขณะจะทำสัญญาซื้อขายจำเลยที่

³⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 126.

³⁵ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 258.

1 ไม่ยอมให้โจทก์ร่วมคู่สัญญาซื้อขายที่ฝ่ายจำเลยทั้งสองอวดอ้างว่าได้ทำไว้กับชาวบ้านแล้วแสดงว่าจำเลยทั้งสองกับพวกมีเจตนาทุจริตหลอกลวงขายที่ดินให้โจทก์ร่วมโดยแบ่งหน้าที่กันทำจึงเป็นการร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้อง

เนื่องจากคดีนี้จำเลยและพวกได้ให้คำมั่นกับโจทก์ว่าจะโอนสิทธิในที่ดินตามที่นำสำเนาหนังสือ นส.3 ก มาแสดง โจทก์จึงตกลงชำระมัดจำไว้ก่อนแต่เมื่อจำเลยและพวกตามมิได้ตั้งใจจะขายสิทธิในที่ดินให้โจทก์ร่วมโจทก์ร่วมหลงเชื่อจำเลยกับพวกในการแสดงข้อความเท็จและจ่ายเงินมัดจำให้ไป การกระทำของจำเลยกับพวกจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 โดยศาลถือว่าคำมั่นที่จำเลยแสดงนั้นมีการแสดงข้อความในปัจจุบันที่เป็นข้อความเท็จอยู่ด้วย (จำเลยกับพวกไม่มีสิทธิในที่ดินแต่อย่างใด)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2147/2517 จำเลยมิได้มีเจตนาจะนำแร่มาขายให้ผู้เสียหาย ด้หลอกลวงผู้เสียหายว่าจะขายแร่พลวงให้ และขอรับราคาค่าแร่ทั้งหมดกับขอรับกระสอบไปใส่แร่ด้วย โดยมีเจตนาทุจริตมาแต่แรกผลจากการหลอกลวงดังกล่าว ทำให้จำเลยได้รับเงินค่าแร่และกระสอบ 30 ใบ ไปจากผู้เสียหายในคราวเดียวกัน ดังนี้ แม้เงินค่าแร่จะเป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์อันสำคัญที่จำเลยมุ่งหมายหลอกลวงไปจากผู้เสียหาย ส่วนกระสอบนั้นจำเลยหลอกลวงให้ผู้เสียหายส่งให้เพื่อให้สมกับอุบายของจำเลยที่อ้างว่ามีแร่ที่จะขายให้เท่านั้นก็ตาม แต่การที่จำเลยได้กระสอบไปด้วยนี้ ก็ได้ไปจากการหลอกลวงผู้เสียหายด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จว่าจะใส่แร่พลวงมาส่งให้ โดยจำเลยมิได้ตั้งใจจะนำกระสอบไปใส่แร่พลวงมาส่งให้แก่ผู้เสียหายเลย แสดงว่าจำเลยมีเจตนามาแต่แรกแล้วว่าหลอกลวงเอากระสอบ 30 ใบนี้จากผู้เสียหายด้วยเหมือนกัน จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงกระสอบด้วยส่วนการที่ผู้เสียหายเข้าใจว่าให้กระสอบแก่จำเลยไปในลักษณะเป็นการยืมใช้คงรูปนั้น ก็เป็นความเข้าใจผิดของผู้เสียหายซึ่งถูกจำเลยหลอกลวงเพียงฝ่ายเดียว จำเลยหาได้ตั้งใจปฏิบัติตามที่ผู้เสียหายหลงเข้าใจอยู่ไม่

คดีนี้จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายมาตั้งแต่แรกว่าจะนำแร่พลวงมาขายให้ ผู้เสียหายจึงชำระเงินสำหรับเป็นค่าแร่และนำกระสอบมาให้จำเลยเพื่อใส่แร่ ศาลเห็นว่าจำเลยมิได้มีเจตนาที่จะขายแร่ให้กับผู้เสียหายจริงตั้งแต่แรก จึงถือเป็นการแสดงออกว่าตนไม่มีเจตนาที่จะทำเช่นนั้นเลยถือว่าการแสดงข้อความเท็จ จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

(ข) แนวทางที่สอง เห็นว่าการให้คำมั่นอันเป็นเท็จนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1473/2508 บรรยายฟ้องว่าโจทก์จำเลยตกลงซื้อขายปอกัน โดยจำเลยซื้อปอกไปจากโจทก์แล้วไม่นำเงินค่าปอกมาชำระในวันที่ได้ตกลงไว้ แม้จะได้กล่าวว่า จำเลยมีเจตนาทุจริต คัดฉ้อโกงโจทก์มาแต่แรก ก็เป็นเรื่องผิวนัดผิดสัญญากันในทางแพ่ง มิใช่เป็นเรื่องจำเลยแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยมิชอบ ดังนี้จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตคัดฉ้อโกงโจทก์ เป็นคำบรรยายฟ้องที่ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาเรื่องนี้ศาลเห็นว่าเป็นแค่การผิดสัญญาทางแพ่งเนื่องจากไม่สามารถรับฟังพยานหลักฐานถึงขนาดได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะหลอกลวงในการซื้อขายปอกในครั้งนี้ จึงถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริตในการหลอกลวงเงินของโจทก์เป็นเรื่องการผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 707/2516 จำเลยเอาเงินของผู้เสียหายไป อ้างว่าเพื่อนำไปซื้อเบี้ยเลี้ยงตำรวจและจะให้ผลประโยชน์แก่ผู้เสียหาย เป็นเรื่องที่จำเลยยืมเงินไปโดยให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินนั้นเพื่อกิจการของจำเลยเองในโอกาสข้างหน้า มิได้เอาความเท็จมากล่าวหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งมีอยู่แล้วในขณะนั้น แม้จำเลยไม่เอาเงินนั้นไปซื้อเบี้ยเลี้ยงตำรวจ ก็เป็นเรื่องผิดคำมั่นสัญญาเท่านั้น ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาเรื่องนี้เห็นว่าเป็นเพียงการยืมเงินกันเท่านั้นโดยจะยืมไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างไรก็ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ การไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้แต่แรกไม่ถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแต่อย่างใด จึงเป็นการผิดสัญญาทางแพ่งธรรมดาเท่านั้น

จึงเห็นได้ว่าในเรื่องการให้คำมั่นอันเป็นเท็จหรือการผิดสัญญาที่ได้ให้ไว้ นั้น ในความผิดฐานฉ้อโกงมิได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจนว่าเป็นความผิด ศาลฎีกาจึงปรับใช้โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ของผู้กระทำเป็นรายกรณีไปโดยคำนึงถึงการกระทำที่มีเจตนาทุจริตเป็นหลัก³⁶

การแสดงข้อความซึ่งบุคคลอื่นเข้าใจว่าเป็นการแสดงข้อความเท็จ หากบุคคลได้แสดงข้อความใดๆออกไปโดยตนเชื่อว่าเป็นความเท็จแต่ข้อความนั้นกลับเป็นความจริงโดยผู้แสดงสำคัญผิดว่าเป็นเท็จและมีเจตนาเพื่อจะใช้หลอกลวงผู้อื่น ก็ไม่ถือเป็นการแสดงข้อความเท็จได้อย่างใด³⁷ เพราะองค์ประกอบความผิดนั้นได้ระบุชัดเจนว่าจะต้องแสดงข้อความอันเป็นเท็จเท่านั้น ผู้กระทำจึงไม่มี

³⁶ เกษม สุกิจบริหาร, "การให้คำมั่นอันเป็นเท็จกับความผิดฐานฉ้อโกง" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 7.

³⁷ เข็มชัย ชุตินวงศ์, เอกสารการสอนชุดกฎหมายอาญา 2: ภาควิชาความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544), หน้า 280.

ความผิดฐานฉ้อโกงแต่อย่างใด เช่น นาย ก.ไม่ทราบว่าเพชรของตนเป็นแท้โดยเข้าใจมาตลอดว่าเพชรของตนเป็นเพชรปลอมราคาถูกเพราะตนเก็บได้จากข้างทาง ต่อมา นาย ก. เสนอขายเพชรเม็ดนี้ให้กับ นาย ข. โดยหลอกลวงเป็นเพชรแท้เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการแสดงข้อความเท็จแต่อย่างใด³⁸ ในทางเดียวกันหากผู้เสียหายเข้าใจไปเองและเข้าใจผิดว่าข้อความที่แสดงออกมานั้นเป็นความจริงแต่ความจริงแล้วข้อความนั้นเป็นความจริงก็ไม่ถือว่าการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อความที่แสดงออกไปนั้นจะเป็นจริงทั้งหมด แต่วิธีการแสดงออกของผู้กล่าวมีลักษณะที่ทำให้ผู้รับฟังเข้าใจว่าเป็นความจริง ดังนี้ถือว่าผู้กล่าวมีเจตนากระทำความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว³⁹

3. การหลอกลวงด้วยการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

การหลอกลวงอาจไม่จำเป็นต้องกระทำการแสดงออกแต่เพียงอย่างเดียว การปกปิด ซ่อนเร้น ปิดบังความจริงบางอย่างก็สามารถเป็นการหลอกลวงได้ การปกปิดนั้นแสดงถึงความไม่บริสุทธิ์ใจของผู้ปกปิดที่ไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ กฎหมายจึงบัญญัติต้องมีการบอกข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ มิเช่นนั้นอาจให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจผิดได้ ทั้งนี้การปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้งให้ทราบนั้นต้องเป็นสาระสำคัญที่จะเป็นเหตุให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย ทำให้ผู้ปกปิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลอนั้น แต่หากการปกปิดนั้นมิใช่ข้อสำคัญเช่น ผู้กู้ยืมเงินเป็นบุคคลผู้มีฐานะยากจน มีหนี้สินค้างอยู่เป็นจำนวนมากแต่ปกปิดสถานะดังกล่าวของตนไว้ก็ไม่ถือเป็นการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกแจ้งให้ทราบแต่อย่างใด เพราะผู้ให้กู้นั้นสามารถพิจารณาจากการค้าประกันหรือหลักประกันอื่นประกอบการกู้ได้⁴⁰

การปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งในความผิดฐานฉ้อโกงนั้น มีกฎหมายมาตรา 162 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีเนื้อหาลำบากกันคือเรื่อง “กลฉ้อฉลโดยการนิ่ง”⁴¹ ที่มีหลักการเรื่องปกปิดข้อความความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งเหมือนกับในความผิดฐานฉ้อโกง โดยในมาตรา 162

³⁸ คณพล จันทรหอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 259.

³⁹ จิตติ ติงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2545), หน้า 819.

⁴⁰ ชนันทชัย ภัทรสกล, "ความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีการก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน," หน้า 14.

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 162 “ในนิติกรรมฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสียไม่แจ้งข้อความจริงหรือคุณสมบัติอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้ การนั้นจะเป็นกลฉ้อฉล หากพิสูจน์ได้ว่าถ้าได้มีการนิ่งเสียเช่นนั้น นิติกรรมนั้นก็จะมิได้กระเกิดขึ้น”

นั่นใช้คำว่า “จงใจนิ่งเสียไม่แจ้งข้อความจริง” แต่ความแตกต่างของกฎหมายทั้งสองเรื่องนี้คือ ในเรื่องกลฉ้อฉลโดยการนิ่งนั้นมีผู้กระทำมีเจตนาที่จะปกปิดไม่แจ้งข้อความจริงเพื่อให้บุคคลอื่นนั้นมาทำนิติกรรมอันใดอันหนึ่งกับตน ทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ⁴² โดยผู้ทำการฉ้อฉลนั้นอาจไม่จำเป็นต้องได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ที่มาทำนิติกรรมด้วย แต่ความผิดฐานฉ้อโกงนั้นผู้ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งกระทำไปเพื่อหลอกลวงให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของบุคคลหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ

เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้การปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ว่าจะในทางธุรกิจการค้า ทางมิตรภาพ ฯลฯ ควรจะมีความจริงใจและสุจริตต่อกัน การปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบซึ่งอาจทำให้อีกฝ่ายต้องเสียผลประโยชน์ให้แก่ตนนั้นจึงเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดแสวงหาประโยชน์จากผู้อื่นโดยมิชอบ กฎหมายจึงให้ถือว่าการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกง⁴³

แต่มีความเห็นของ ศ. จิตติ ติงศกัทธิย์ เห็นว่า การปกปิดข้อความที่ควรบอกให้แจ้งเป็นถ้อยคำที่ไม่ควรบัญญัติไว้เพราะข้อสำคัญของความผิดฐานฉ้อโกงนี้ไม่จะเป็นการหลอกลวงโดยวิธีการใดถ้าเป็นสาเหตุให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ถือเป็นความผิดฐานนี้แล้ว⁴⁴ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นด้วยเพราะถือเป็นวิธีการหลอกลวงอย่างหนึ่งแต่การบัญญัติเพิ่มเติมไว้ก็ช่วยให้บทกฎหมายมีความชัดเจนขึ้น

การปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งนั้นถือเป็นการกระทำอย่างโดยถือเป็นการกระทำในลักษณะงดเว้นอย่างหนึ่งเนื่องจากการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งมิได้เป็นการกระทำที่มีการเคลื่อนไหวในทางร่างกาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคท้าย ที่มีหลักว่า “การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย” จึงหมายถึงการงดเว้นนั้นผู้กระทำมีหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผล ซึ่งจากองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงนี้ใช้คำว่า “ควรบอกแจ้งให้ทราบ” ดังนั้นผู้กระทำการหลอกลวงจะต้องมีหน้าที่แจ้งข้อความให้ทราบด้วยเพราะหากมีหน้าที่แล้วไม่แจ้งจะถือปกปิดได้⁴⁵

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 159

⁴³ ชาตรี เศรษฐรัตน์, "เปรียบเทียบความผิดฐานขายของโดยหลอกลวงกับความผิดฐานฉ้อโกง" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 21-22.

⁴⁴ จิตติ ติงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 843.

⁴⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 126.

ก. หน้าที่ในการบอกข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบ

(1) หน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่การที่กฎหมายต่างๆได้ระบุหน้าที่ที่ต้องแจ้งข้อเท็จจริงต่างๆให้ทราบเช่น เช่นกฎหมายแพ่งในเรื่องประกันภัย ผู้เอาประกันภัยจำต้องแจ้งข้อเท็จจริงในข้อที่ตนรู้อยู่แล้วแต่ละเว้นไม่เปิดเผยข้อความจริง ให้ถือว่าสัญญาประกันนั้นโมฆียะ⁴⁶ หรือตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีการกำหนดไว้ว่า ฉลากของสินค้าต้องมีการแจ้งชื่อสินค้า ชื่อแนะนำ วิธีใช้ วันหมดอายุ เป็นต้น⁴⁷

(2) หน้าที่ตามสัญญา เป็นกรณีที่เกิดจากความสัมพันธ์ของคู่สัญญาในการที่ตกลงกันไว้โดยเจาะจงว่าจะต้องมีการแจ้งข้อความจริงให้อีกฝ่ายทราบเสมอ ถ้าหากมีข้อเท็จจริงใดๆเกิดขึ้นที่มีความสำคัญต่อการเกิดหรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในสัญญา ตัวอย่างเช่น บริษัท ก. ส่งซื้อหมูจากฟาร์มหมู ข. โดยสั่งซื้อเป็นประจำทุกเดือน หมูที่สั่งซื้อนั้นเป็นต้องหมูที่เลี้ยงในฟาร์มปิดเท่านั้นมีการควบคุมอาหารในการเลี้ยงดู ปรากฏว่าเกิดน้ำท่วมอย่างหนักคอกหมูที่สำหรับเลี้ยงหมูในที่ปิดเกิดพังทำให้หมูที่เลี้ยงดูโดยการควบคุมอาหารนั้นออกมากินอาหารปนกับหมูทั่วไป ดังนั้นฟาร์มหมู ข. มีหน้าที่จำต้องแจ้งข้อความต่อบริษัท ก. ว่าหมูที่สั่งซื้อนั้นไม่ได้มีการควบคุมอาหารแล้ว มิเช่นนั้นจะถือว่าฟาร์มหมู ข. ปกปิดข้อเท็จจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

(3) หน้าที่ที่เกิดจากความสุจริตและความไว้วางใจต่อกันและกัน เป็นสิ่งที่มนุษย์ปุถุชนพึงมีถือเป็นเรื่องพื้นฐานทางจริยธรรม เช่นในการทำการค้าขายนั้นผู้เป็นพ่อค้าต้องสร้างความไว้วางใจให้กับลูกค้าในการขายสินค้าที่มีคุณภาพมีโชงนำของด้อยคุณภาพหรือใช้การไม่ได้แล้วมาขายให้กับลูกค้า ดังนั้นหากกรณีที่สินค้าที่นำมาขายเกิดความบกพร่องขึ้นก็จะต้องมีการแจ้งให้ลูกค้าทราบเสมอ มิฉะนั้นจะเป็นการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้ไม่เพียงเฉพาะแต่การประกอบธุรกิจการค้าเท่านั้น การทำนิติกรรมสัญญาในเรื่องต่างๆไปแม้จะเป็นเรื่องเล็กแต่หากมีการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบในสาระสำคัญของเรื่องนั้นก็ถือเป็นความผิดฐานฉ้อโกงเช่นกัน

(4) หน้าที่ที่เกิดจากการกระทำก่อนของตน ซึ่งอาจทำให้คนอื่น ๆ ใจผิด เกิดจากการที่ตนนั้นได้ลงมือทำอะไรไว้ก่อนเช่น พ่อค้าคนหนึ่งเปิดร้านขายเครื่องประดับบ้านโดยสินค้าที่ขายในร้านนั้นล้วนแต่เป็นสินค้าใหม่ ดังนั้นหากมีการนำของเก่ามาขายในร้านแต่ของเก่านั้นมีลักษณะเหมือนใหม่ พ่อค้าก็จำต้องมีการแจ้งข้อความถึงความเป็นของเก่าของสินค้านั้นด้วย มิฉะนั้นแล้วย่อมทำให้ผู้ซื้อเข้าใจผิดได้ว่าเป็นสินค้าใหม่ เช่นเดียวกันหากสินค้าใหม่ที่ขายอยู่นั้นเคยมีตำหนิต่อพ่อค้าได้เอามา

⁴⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865

⁴⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 31

ปรับปรุงซ่อมแซมแล้ว ก็จำต้องแจ้งถึงข้อบกพร่องของสินค้าที่เคยเกิดขึ้นด้วย สิ่งเหล่านี้หากมีการปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกแจ้งให้ทราบแล้วก็จะมีความผิดฐานฉ้อโกง⁴⁸

สามารถเห็นได้ว่าในเรื่อง “ปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้งนั้น” เป็นการขยายความเรื่องการแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั่นเอง เพราะการปกปิดนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการปกปิดในข้อเท็จจริงที่ตรงกับข้ามกับสิ่งที่กำลังแสดงออกอยู่ ทำให้บุคคลภายนอกไม่อาจรับรู้ข้อความที่แท้จริงหรืออาจเข้าใจผิดได้ การปกปิดจึงเปรียบเสมือนการแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั่นเอง ซึ่งตรงนี้ก็กฎหมายจึงบัญญัติเพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น

2.3.2 ผลของการกระทำ

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดที่ต้องการผล กล่าวคือ จะเป็นความผิดสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ (1) ผู้กระทำได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือ (2) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ถ้ายัง⁴⁹ ผู้ถูกหลอกลวงยังมีได้หลงเชื่อและมีการส่งมอบทรัพย์สินใดๆจะถือเป็นเพียงการพยายามกระทำความผิดเท่านั้น

สาระสำคัญของความผิดฐานนี้คือการหลอกลวงนั้นทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น เนื่องจากบุคคลอื่นนั้นเชื่อตามข้อความที่หลอกลวงเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องโครงสร้างความรับผิดชอบในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ดังนั้นหากผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อตามที่ถูกหลอก ทำให้ผู้กระทำไม่ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจึงเป็นความผิดฐานพยายามเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1125/2527 การที่จำเลยนำความเท็จมาอวดอ้างแก่ผู้เสียหายว่าจำเลยและพวก สามารถติดต่อกับบริษัทสุรามหาราชฎร จำกัด ให้แต่งตั้งผู้เสียหาย เป็นตัวแทนจำหน่ายสุราแม่โขงซึ่งไม่เป็นความจริง โดยจำเลยมีเจตนาทุจริตที่จะหลอกลวงเอาทรัพย์สินจากผู้เสียหาย แม้ผู้เสียหายจะไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้ตามที่จำเลยหลอกลวง การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดฐานพยายามฉ้อโกงผู้เสียหายแล้ว

นอกจากองค์ประกอบความผิดในการได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงแล้ว ยังมีองค์ประกอบอีกเรื่องหนึ่งคือการทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ เนื่องจากเอกสารสิทธินั้นหมายความว่า "เอกสารสิทธิ" หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ⁵⁰ เนื่องจากเอกสารสิทธินั้นสามารถก่อให้เกิดสิทธิต่างๆไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือบุคคลสิทธิ เช่น การหลอกลวงให้ทำสัญญาเงินกู้ หลอกให้เปลี่ยนแปลงข้อความใน

⁴⁸ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 331.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 332.

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 (9)

สัญญาเงินกู้ หลอกให้มีการได้แพงเพิกถอนลงในเอกสารสัญญากู้ยืมเงินทั้งที่ไม่ได้มีการใช้เงินกันจริง เป็นต้น

สรุปได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงนั้นเป็นความผิดที่ก่อความเสียหายในทางทรัพย์สินไม่ว่าจะโดยการที่ผู้ถูกหลอกลวงยื่นหรือส่งทรัพย์สินให้โดยตรง ทำการโอนอย่างใดๆหรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินในทางอื่นการทำ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งเอกสารสิทธิ เป็นต้น ผู้กระทำรู้ว่าการหลอกลวงนั้นจะทำให้ตนได้ไปซึ่งทรัพย์สิน โดยการหลอกลวงนั้นสามารถใช้อุบายสื่อความหมายอย่างไรก็ได้เพียงแค่นี้ให้ผู้ถูกหลอกลวงนั้นเชื่อความเท็จที่ตนหลอกและเกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้ถูกหลอก

2.4 ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

เหตุที่จะต้องทำการศึกษถึงความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้นเนื่องจากว่าความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้น ปรับใช้กับเหตุการณ์เช่นเดียวกันกรณีฉ้อโกงธรรมดาตามมาตรา 341 รวมทั้งองค์ประกอบความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 นั้นก็มีลักษณะคล้ายกับความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 เป็นอย่างมาก เช่นในองค์ประกอบความผิดเรื่อง แสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกแจ้งแก่ประชาชน จึงเห็นได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้นกระทำต่อประชาชน ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 342 นั้นกระทำต่อบุคคลที่ผู้กระทำผิดตั้งใจกระทำโดยเฉพาะเจาะจงตัวบุคคล

1. องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

มาตรา 343 ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 341 ได้กระทำ ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิด ความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะ ดังกล่าวใน มาตรา 342 อนุมาตรา หนึ่งอนุมาตราด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพัน บาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้เหมือนกับความผิดฐานฉ้อโกงตามที่ได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อก่อนทุกประการ เว้นแต่องค์ประกอบในเรื่องที่ต้องกระทำต่อ “ประชาชน” ซึ่งมี

ความหมายว่า พลเมือง สามัญชนทั่วไป⁵¹ จึงหมายถึงกลุ่มคนโดยไม่จำเป็นต้องหมายถึงประชาชนทั้งประเทศเพียงแค่งุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งเท่านั้น การพิจารณาว่ากระทำใดเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนหรือไม่มีได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงแต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนเป็นข้อสำคัญ⁵² และต้องไม่กระทำโดยเจาะจงกลุ่มบุคคล มิเช่นนั้นจะไม่ใช่การกระทำความผิดฐานนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 705/2503 วินิจฉัยว่า คำว่าประชาชนหมายถึง บรรดาพลเมืองซึ่งมีความหมายถึงชาวเมืองทั้งหลาย โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งหกหลอกลวงโจทก์และประชาชนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 4 ประมาณ 30 คน จึงเป็นการหลอกลวงเฉพาะบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 4 ซึ่งมีจำนวนมากเท่านั้น มิใช่เป็นการหลอกลวงประชาชนโดยทั่วไป ฟ้องโจทก์ไม่มีมูลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343

สามารถเห็นได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงต้องเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนโดยทั่วไปเท่านั้น ความผิดฐานนี้ส่วนใหญ่พบในการกระทำความผิดในลักษณะการก่ออาชญากรรมแชร์ลูกโซ่ที่จะมีการเชิญชวนประชาชนให้นำเงินมาลงทุน ในธุรกิจต่างๆ เช่น แชร์แม่หม้อยที่มีการหลอกให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนในการซื้อน้ำมัน แต่มิได้มีการนำเงินนั้นไปลงทุนใดๆ หรือแชร์สมาชิกฟาร์ม หรือแชร์สินค้าทางการเกษตรหรือกรณีการฉ้อโกงในลักษณะหลอกลวงประชาชนโดยการจัดทัวร์ท่องเที่ยวต่างประเทศราคาถูกในลักษณะแอบแฝงของธุรกิจขายตรงโดยที่ไม่มีการจัดทัวร์ท่องเที่ยววันนั้นแต่อย่างใด เหล่านี้ล้วนถือเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชนทั้งสิ้น โดยมีได้กระทำโดยเจาะจงต่อประชาชนกลุ่มใด เป็นการบอกกล่าวโดยทั่วไปให้บุคคลใดๆก็ได้มาร่วมลงทุนซึ่งถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเพราะมิได้มีการนำเงินไปลงทุนใดๆ สร้างความเสียหายเป็นจำนวนกว่า 4 พันล้านบาท ซึ่งศาลมีคำพิพากษาลงโทษในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 นี้ และฐานฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 จึงมีความคล้ายคลึงกับ ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 343 ในเรื่องขององค์ประกอบความผิดแต่แตกต่างกันที่องค์ประกอบในเรื่องวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ กล่าวคือกระทำต่อ “ผู้อื่น” และ “ประชาชน” นั่นเอง โดยความรับผิดของทั้งสองความผิดฐานนี้เชื่อมโยงไปถึงเรื่องเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกง เนื่องจากหากมีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง

⁵¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, [ออนไลน์].

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 609/2529

ประชาชนโดยมีการกระทำในลักษณะที่เป็นเหตุฉุกเฉินแล้ว ก็จะต้องได้รับการเพิ่มโทษที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก ตามกฎหมายมาตรา 343 ที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

2.5 ประเภทของความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 และ มาตรา 342 เป็นความผิดอันยอมความได้ ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ มีแนวคิดดังต่อไปนี้

2.5.1 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะความผิดอันยอมความได้

ความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวนั้นเป็นลักษณะความผิดที่ผลจากการกระทำ ความผิดนั้นเกิดขึ้นและกระทบเฉพาะต่อตัวผู้เสียหายเท่านั้น รัฐมิได้รับความเสียหายแต่อย่างใด ความผิดประเภทนี้ผู้เสียหายจึงสามารถที่จะตกลงยอมความกับผู้กระทำผิดได้เป็นผลให้คดีอาญานั้นระงับไป และหากกรณีนี้ผู้เสียหายต้องการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดผู้เสียหายก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ เช่น หากประสงค์จะดำเนินคดีในความผิดต่อส่วนตัวจะต้องทำการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน เป็นต้น

แนวคิดของความผิดลักษณะนี้นั้นถือเป็นความผิดที่รัฐมิได้เสียหาย รัฐจึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องฟ้องคดีตามแนวคิดในระบบที่การฟ้องคดีเป็นดุลพินิจของรัฐ รัฐจะไม่ฟ้องคดีหากเห็นว่าการฟ้องคดีนั้นไม่ก่อเกิดประโยชน์สาธารณะ⁵³ ความผิดอันยอมความได้นี้ผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องเป็นผู้เริ่มในการที่จะดำเนินคดี ตัวอย่างของความผิดอันยอมความได้นั้นได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราที่ผู้เสียหายมิได้รับความอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ชีวิต ความผิดฐานบุกรุก ความผิดเกี่ยวทรัพย์สินในฐาน ยักยอก ฉ้อโกง เป็นต้น

ความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะที่เป็นความผิดอันยอมความได้นั้นได้แก่ความผิดตามมาตรา 341 , 342 เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวแค่มิเพียงความเสียหายในทางทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายที่จะเกิดการที่ผู้กระทำผิดหลอกลวงทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือการกระทำใดๆที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกสารสิทธิ เหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆต่อรัฐ จึงถือเป็นความผิดอันยอมความได้

2.5.2 ความผิดฐานฉ้อโกงในฐานะความผิดอันยอมความไม่ได้

ความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะความผิดอันยอมความไม่ได้นั้นได้แก่ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนจากที่ได้อธิบายไปแล้วว่ามีองค์ประกอบความผิดเป็นอย่างเดียวกับความผิดฐานฉ้อโกงตา

⁵³ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559), หน้า 37.

มาตรา 341 แตกต่างกันเฉพาะในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดเท่านั้นกล่าวคือความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำได้แก่บุคคลทั่วไปจำนวนหนึ่งคนแต่ไม่เกินความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้นวัตถุประสงค์แห่งการกระทำได้แก่บุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นความผิดที่ย่อมความไม่ได้ เนื่องจากการกระทำต่อบุคคลหลายๆคนนั้นสามารถเกิดความเสียหายได้มากกว่าการฉ้อโกงต่อบุคคลเพียงคนเดียว การฉ้อโกงในลักษณะนี้สามารถสร้างความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาล สร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจ กลายเป็นการกระทำที่เข้าข่ายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่นกรณีของลูกโซ่หลายๆเรื่องได้แก่ แשרแม่ช้อย แשרเสมาฟ้าคราม หรือการหลอกลวงในรูปแบบของการหลอกขายทัวร์ท่องเที่ยวในราคาที่ถูกกว่าปกติโดยที่ไม่ได้มีการจัดทัวร์ท่องเที่ยวเกิดขึ้นจริง ซึ่งกรณีแשרลูกโซ่เหล่านี้สร้างความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาลและมีผู้เสียหายจำนวนมาก

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 348 จึงกำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนี้เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เป็นความผิดที่สร้างความเสียหายให้แก่รัฐซึ่งถือเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานฉ้อโกงธรรมดาตามมาตรา 341 ความผิดฐานนี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการทักซ์ภายใน 3 เดือนนับแต่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินคดีและส่งฟ้องไปยังพนักงานได้ในทันที

บทที่ 3

เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา

3.1 เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไทย

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 มีเหตุที่จะระวางโทษหนักขึ้นหากการกระทำนั้นได้แก่การกระทำที่ต้องตามบทบัญญัติของมาตรา 342 มีปรากฏ 2 อนุมาตราดังนี้

3.1.1 องค์ประกอบความผิดของเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 342

มาตรา 342 ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ¹

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 342 ถือเป็นบทบัญญัติที่มีการบัญญัติระวางโทษเพิ่มขึ้นจากมาตรา 341 จากจำคุก ไม่เกิน 3 ปี เป็นจำคุกไม่เกิน 5 ปี และจากปรับไม่เกินหกหมื่นบาทเป็นปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท โดยเหตุที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นนั้นเนื่องมาจากการกระทำความผิดโดย “แสดงตนเป็นบุคคลอื่น” หรือ “อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกลวง” ความรับผิดตามมาตรา 342 นี้ จะต้องมีการกระทำครอบงำองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 341 เสียก่อนถึงจะมีความผิดฐานนี้ได้

¹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 32 ก เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น

การแสดงตนเป็นคนอื่นแต่เดิมในกฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติถ้อยคำว่า “ปลอมเป็นคนอื่น” แต่นักกฎหมายหลายท่านก็ได้ให้ความเห็นไว้ว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน² เหตุผลในการบัญญัติเหตุการณ์ในเรื่องนี้นั้นเนื่องจากการปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นสามารถทำให้การกระทำความผิดบรรลุผลได้ง่ายขึ้น เป็นการหลอกลวงที่ใช้กลวิธีทำให้ผู้ถูกหลอกลวงเข้าใจว่าผู้หลอกลวงนั้นเป็นบุคคลอื่นไม่ว่าบุคคลอื่นนั้นก็มีตัวตนอยู่จริงหรือไม่ก็ตาม³ แต่ก็ต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบที่พอจะมีความเป็นไปได้ เพราะหากผู้กระทำความผิดหลอกลวงว่าเป็นยอดมนุษย์ในการ์ตูนหรือตัวละครในวรรณคดีก็อาจไม่ถือเป็นการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นซึ่งจะเป็นความผิดฐานนี้ การหลอกลวงจึงต้องอยู่ในกรอบที่มีความเป็นไปได้ เช่น หลอกลวงว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยระบุชื่อและตำแหน่งชัดเจนแม้จะไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นั้นอยู่จริงก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นตามความผิดฐานนี้แล้ว การแสดงตนเป็นคนอื่นในความผิดฐานนี้มักจะกระทำโดยแสดงเอกสารสิทธิของบุคคลอื่นแล้วแอบอ้างว่าตนเป็นบุคคลผู้มีสิทธิตามเอกสารสิทธินั้นก็ได้อีก

แต่ทั้งนี้การที่แสดงข้อความว่าเป็นตัวเองเพียงแต่แสดงคุณสมบัติที่ตนไม่มี เช่น ตนเองมีสถานะเป็นข้าราชการชั้นสูงหรือเป็นพ่อค้าผู้มีฐานะร่ำรวย⁴ ไม่ถือว่าการประกอบตามอนุมาตรานี้ เพราะไม่ถือเป็นการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นแต่เป็นเพียงการทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดในฐานะของตนเท่านั้น⁵ เป็นเพียงความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 เท่านั้น ตัวอย่างของคำพิพากษาฎีกาของอนุมาตรานี้มีดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1067/2507 การที่จำเลยลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินธนาคารออมสินเป็นการกระทำที่ส่วนหนึ่งทำให้เอกสารนั้นสมบูรณ์ เพื่อที่เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้ และทำให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อว่าเป็นผู้ทรงที่แท้จริงจึงได้จ่ายเงินให้จำเลยรับไป ดังนี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับเงินที่แท้จริงและแก่ธนาคารออมสิน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา การลงลายมือชื่อปลอมของจำเลยก็เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือเงินอันเป็นการกระทำส่วนหนึ่งในความผิดฐานฉ้อโกงจึงเป็นความผิดตามมาตรา 342 (1)

² ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 – มาตรา 366 พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), หน้า 335.

³ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 296.

⁴ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 337.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2239/2522 จำเลยที่ 1 ที่ 2 กับชายอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ขับรถร่วมกันนำรถยนต์แท็กซี่คันเกิดเหตุมาขายให้ผู้เสียหาย โดยจำเลยที่ 2 อ้างว่าเป็น นาง ส.เจ้าของรถ และจำเลยที่ 1 เป็นผู้มอบเอกสารในการโอนรถยนต์ให้แก่ผู้เสียหาย เอกสารเหล่านั้นเป็นเอกสารปลอม จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดฐานร่วมกันใช้เอกสารปลอมและฐานฉ้อโกงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น แต่การที่จำเลยร่วมกันนำเอกสารปลอมมาใช้ก็โดยมีเจตนาที่จะฉ้อโกงผู้เสียหายนั่นเอง การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 , 341 และ 342

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10552/2553 แม้ตามคำฟ้องโจทก์จะบรรยายว่า จำเลยโดยเจตนาทุจริตหลอกลวงผู้เสียหายที่ 2 ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จและด้วยการแสดงตนเป็นบุคคลอื่น แต่ตามทางพิจารณาที่ได้ความนั้น เป็นเรื่องที่จำเลยหลอกลวง ส. มารดาผู้เสียหายที่ 2 มิใช่หลอกลวงผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าของเงินก็ตาม แต่เมื่อผู้เสียหายที่ 2 เป็นเจ้าของเงินที่ให้กู้ และเป็นผู้ทำสัญญากู้ในฐานะผู้ให้กู้เงินที่จำเลยผู้กู้นำโฉนดที่ดินของบุคคลอื่นมาหลอกลวงดังกล่าว เพื่อให้ได้เงินที่กู้ยืมไป ผู้เสียหายที่ 2 ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดของจำเลยแล้วจำเลยหลอกลวงด้วยการทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นบุคคลเดียวกับ ป. ผู้มีชื่อในโฉนดที่ดินที่จำเลยนำมาเป็นหลักประกันในการกู้เงินจากผู้เสียหายที่ 2 จากการหลอกลวงดังกล่าวทำให้ได้ไปซึ่งเงินจากผู้เสียหายที่ 2 การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง โดยแสดงตนเป็นบุคคลอื่นตามมาตรา 342

คำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองข้างต้นล้วนแต่เป็นการกระทำผิดที่แสดงตนเป็นบุคคลอื่นทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จอย่างหนึ่งนั่นเอง การแสดงข้อความอันเป็นเท็จโดยใช้วิธีการหลอกลวงว่าเป็นบุคคลอื่นนั้นสามารถทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อได้ง่าย ด้วยเหตุผลหลายประการเช่น บุคคลที่ถูกแอบอ้างนั้นอาจมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่หน้าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลใดหรือบุคคลนั้นอาจไม่มีอยู่ในความเป็นจริงก็เป็นได้ เป็น

(2) อาศัยความเบาปัญญาของเด็กหรือความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกลอกลวง

บทบัญญัติข้อนี้คำนึงถึงบุคคลผู้เป็นวัตถุแห่งการกระทำ กล่าวคือบุคคลในอนุมาตรา 2 นี้มีจุดอ่อนในการหลอกลวง⁶ กล่าวคือ เด็กนั้นกฎหมายต้องการที่จะให้ความคุ้มครองมากกว่าบุคคลโดยทั่วไปเนื่องจากประสบการณ์ในการใช้ชีวิตของเด็กนั้นยังมีน้อย ความต้านทานต่อสังคมยังอยู่ในระดับต่ำ เด็กจึงถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาน้อยเป็นบุคคลที่ยังไม่ทันต่อการใช้ไหวพริบของบุคคลอื่น จึง

⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 130.

อาจถูกหลอกได้ง่าย กฎหมายอาญาได้กับความสำคัญอายุของเด็กจึงได้ใช้อายุของเด็กเป็นเกณฑ์ในการบัญญัติฐานความผิดต่างๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพรากรผู้เยาว์ เช่น การพรากรผู้เยาว์อายุไม่เกินสิบห้าปี หรืออายุสิบห้าปีแต่ยังไม่ถึงสิบแปดปี หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ หรือการกำหนดอายุของเด็กตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน พ.ศ. 2534 เป็นต้น

สำหรับเด็กตามอนุमतรานี้ กฎหมายมิได้กำหนดอายุไว้ จึงต้องพิจารณาไปตามกรณี กล่าวคือเด็กผู้เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดนั้นจะต้องมีลักษณะที่มีสติปัญญาที่ตามผู้กระทำความผิดไม่ทัน หากเป็นกรณีที่ตัวเด็กยังสามารถที่จะรู้เท่าทันการหลอกลวงนั้นได้ก็จะเป็นความผิดตามอนุमतราสองนี้ ตัวอย่างเช่น มีเด็กคนหนึ่งอายุ 15 ปีใส่สร้อยคอทองเส้นใหญ่สะดุดตาขึ้นอยู่ที่ริมถนน ผู้กระทำความผิดได้เห็นดังนั้นจึงได้เดินเข้าไปที่เด็กคนนั้นเสนอไอศกรีมให้โดยบอกว่ามีราคาเท่ากับทองขอทำการแลกเปลี่ยน เช่นนี้ไม่ถือเป็นความผิดตามอนุमतรานี้เนื่องจาก เด็กอายุ 15 ปีสามารถรับรู้ได้ว่าไอศกรีมนั้นไม่ได้มีราคาเท่ากับทอง จึงมิใช่กรณีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยความได้เปรียบในด้านสติปัญญาในการกระทำความผิด

สำหรับบุคคลผู้มีความอ่อนแอทางจิตหมายถึงบุคคลที่มีสภาพจิตใจที่ไม่สมบูรณ์ไม่ว่าจะเพราะอาการป่วยหรือผู้ที่อยู่ในสภาวะจิตใจยำแย่ มีภาวะแห่งจิตในระดับต่ำกว่าปกติ แต่ต้องไม่ถึงกับวิตกจริตจนไม่สามารถรับรู้สิ่งใดได้ เช่นผู้สูงอายุ ผู้ป่วย บุคคลผู้มีสติไม่ปกติ เป็นต้น⁷ ซึ่งเมื่อบุคคลไม่สามารถครองสติได้อย่างสมบูรณ์ก็อาจเป็นผลให้การตัดสินใจกระทำการใดๆนั้นผิดพลาดไม่เป็นไปตามเจตนาที่แท้จริงของตนได้ มีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3839/2529 วินิจฉัยไว้ว่า นอกจากจะได้กล่าวในฟ้องว่าจำเลยหลอกลวงโจทก์โดยอาศัยความโง่เขลาเบาปัญญา และความอ่อนแอแห่งจิตของโจทก์แล้ว โจทก์ยังบรรยายข้อความที่จำเลยหลอกลวงโจทก์อีกว่า เหล็กไหลสามารถรักษาโรคมัยไข้เจ็บที่โจทก์กำลังเป็นอยู่นั้นให้หายขาดได้ ซึ่งพอเป็นที่เข้าใจได้ว่า ความอ่อนแอแห่งจิตของโจทก์เนื่องมาจากความเจ็บป่วยนั้นและคำว่าโง่เขลาเบาปัญญาที่แสดงอยู่ว่าโจทก์นั้นถูกหลอกลวงให้คนเชื่อได้ง่ายกว่าคนมีจิตปกติ ฟ้องโจทก์สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 342 (2)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องนี้สามารถอธิบายได้ว่าความอ่อนแอแห่งจิตนั้นสามารถหมายถึงบุคคลผู้อยู่ในสภาวะป่วยเนื่องจากเมื่อมนุษย์อยู่ในสภาวะป่วยมักจะทำให้เกิดการวิตกกังวลต่างๆ

⁷ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาคความผิด มาตรา 288 – มาตรา 366 หน้า 336.

นานา เกิดความทุกข์ เมื่อเกิดความกลัวจึงเป็นเหตุให้สภาพจิตใจอ่อนแอได้ ทำให้การตัดสินใจในการกระทำการใดๆอาจไม่ต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน กฎหมายอาญามาตรา 342 (2) จึงให้การคุ้มครองแก่บุคคลเหล่านี้

3.1.2 ข้อสังเกตเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย

หากพิจารณาเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทยแล้วจะเห็นได้ว่าปรากฏอยู่เพียงสองเหตุเท่านั้นตามมาตรา 342 อนุมาตรา 1 และ 2 ซึ่งลักษณะของเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงทั้งสองเหตุนี้เป็นเหตุฉกรรจ์ในลักษณะของการกระทำที่ทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นง่ายขึ้นและเหตุฉกรรจ์ในตัววัตถุแห่งการกระทำ ไม่ปรากฏเหตุฉกรรจ์ในเรื่องผลหรือสถานะของบุคคลผู้กระทำความผิด อาจเนื่องด้วยความผิดฐานฉ้อโกงนั้นลักษณะของการกระทำผิดเป็นการกระทำความผิดที่กระทำทางวาจาเท่านั้น มิได้มีการกระทำต่อร่างกายของบุคคลจึงไม่ปรากฏผลของการกระทำที่เกิดจากการประทุษร้ายแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นความที่กระทำต่อตัวทรัพย์ เช่นเดียวกันแต่ความผิดฐานลักทรัพย์นั้นกลับมีเหตุฉกรรจ์มากถึง จึงเกิดประเด็นปัญหาว่าความผิดฐานฉ้อโกงนั้นสามารถกำหนดเหตุฉกรรจ์เพิ่มขึ้นได้มากกว่าสองอนุมาตราที่มีอยู่เดิมได้หรือไม่ เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการกระทำความผิดที่หลากหลายมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรศึกษาเพิ่มเติมถึงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงในประเด็นดังต่อไปนี้

3.2 สภาพการณ์การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และศาสนา

ในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการกระทำความผิดในลักษณะการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลในทางทรัพย์สินให้กับตนเองจำนวนหลายคดี ตามที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางสื่อโซเชียลมีเดีย โดยที่ผู้ศึกษาได้อธิบายไปในบทที่ 2 แล้วว่าการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างนั้นถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จอย่างหนึ่ง หากการแอบอ้างนั้นทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นถือเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั่นเอง ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างคดีดังต่อไปนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา ดังต่อไปนี้

3.2.1 คดีนายสิทธิกร บุญฉิม

คดีนี้นายสิทธิกร บุญฉิม หรือ “เสี่ยอู๊ด” ในปี พ.ศ. 2551 มีการออกโฆษณาแก่ประชาชนว่า ได้มีการสร้างพระสมเด็จเหนือหัวจำนวนกว่าล้านองค์ออกมาจำหน่าย โดยที่ด้านหลังองค์พระนั้นมีการนำตราเครื่องหมายพระมหามงกุฎอันเป็นสัญลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาพิมพ์ประทับไว้โดยที่ไม่ได้มีการขอพระบรมราชานุญาตอย่างถูกต้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด โดยในภายหลังมีการโฆษณาจำหน่ายผ่านสื่อต่างๆหลายช่องทางทั้งในประเทศและต่างประเทศ และยิ่งแอบอ้างโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จอีกหลายๆข้อความทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจผิดและหลงเชื่อสั่งซื้อสมเด็จพระเจ้าเหนือหัวเป็นจำนวนมาก ผู้กระทำความผิดจึงได้ไปซึ่งผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินจำนวนมาก

ในที่สุดเมื่อปลายปี 2551 ศาลชั้นต้นได้ตัดสินจำคุกผู้กระทำความผิดในคดีนี้ในฐานะฉ้อโกงประชาชนและในวันที่ 3 มีนาคม 2556 ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น คดีนี้ถือเป็นคดีตัวอย่างที่ชัดเจนที่มีการแอบอ้างทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา มีประชาชนจำนวนมากหลงเชื่อ เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างในสังคม⁸

3.2.2 คดีนางกิมเอ็ง แซ่เตียว

คดีนี้นางกมนทรศน์ ธนธรรณโฆษิตจิริ หรือนางกิมเอ็ง แซ่เตียว ได้กระการฉ้อโกงโดยมีลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านการออกอากาศรายการโทรทัศน์หลอกลวงให้ผู้เสียหายร่วมทำบุญโดยเสด็จพระราชกุศล จนมีผู้เสียหายหลงเชื่อทำการโอนเงินให้กับนางกิมเอ็ง ทั้งหมด 17 ครั้ง รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 2,979,300 บาท โดยปรากฏว่ามีการออกหนังสือที่อ้างว่าออกโดยสำนักพระราชวังเพื่อใช้สร้างความน่าเชื่อถือให้กับการกระทำความผิด ซึ่งภายหลังเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบว่าเป็นหนังสือปลอม โดยการกระทำความผิดครั้งนี้ได้ปรากฏบุคคลผู้ร่วมสนับสนุนกระทำความผิดอีก 2 ราย ได้แก่ นายสมศักดิ์ สิริยาคม และ นายถาวร พวงประทุม ซึ่งทั้งคู่เป็นอดีตพนักงานสำนักพระราชวังพิเศษจึงรู้จักวิธีการจัดการต่างๆเป็นอย่างดี

การกระทำความผิดของอาชญากรกลุ่มนี้จะทำในลักษณะมืออาชีพ มีการแต่งรูปแบบรายการและสัญลักษณ์ที่ทำให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นข้าราชการของสำนักพระราชวังจริง มีการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ เช่นการใช้ดอกไม้พระราชทาน การใช้ข้อความ การผลิตจัดทำวีดิทัศน์สารคดี

⁸ ผู้จัดการออนไลน์, "คุก 5 ปี "เสี่ยอู๊ด" บทเรียนแอบอ้างฟ้า ผุด"สมเด็จเหนือหัว"แสวงประโยชน์ใส่ตัว" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 เมษายน 2559. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9530000047529>

ต่างๆ เป็นต้น สร้างความเสียหายให้กับประชาชนทั่วไปและนายทหารชั้นผู้ใหญ่จำนวนมาก
สร้างความเสียหายมูลค่าหลายล้านบาท

3.2.3 คดีหลวงปู่เณรคำ

พระอาจารย์วิรพล ฉัตติโก หรือ “หลวงปู่เณรคำ” เจ้าอาวาสวัดป่าขันติธรรม ตั้งอยู่ที่อำเภอ
กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ชื่อดังผู้มีลูกศิษย์ให้ความเคารพเป็นจำนวนมาก เนื่องด้วยพลัง
ศรัทธาจำนวนมากของประชาชน เงินบริจาคจำนวนมากจึงหลั่งไหลเข้ามาที่วัดป่าสันติธรรมเป็น
จำนวนมาก จนกระทั่งได้มีชุดรูปภาพจำนวนหนึ่งปรากฏออกมาสู่สาธารณะ แสดงให้เห็นถึงความ
ร่ำรวยผิดปกติและความไม่เหมาะสมของสถานะพระสงฆ์ นำไปสู่การค้นหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและ
การดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดต่างๆ รวมไปถึงการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน

ประเด็นที่น่าสนใจหลังจากมีการตรวจสอบการกระทำความผิดของหลวงปู่เณรคำพบว่าได้มีการ
การกระทำความผิดในลักษณะเรียไรเงินบริจาคในการรวมเงินไปสร้างพระแก้วมรกตจำลององค์ใหญ่ที่
ทำจากหยกแท้ ภายหลังจากดำเนินการก่อสร้างเสร็จ สำนักศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี ได้เข้า
ตรวจสอบวัสดุที่ใช้ก่อสร้างพระแก้วมรกตจำลองที่ สำนักสงฆ์ป่าขันติธรรม หลังได้เก็บเศษวัสดุที่ใช้
สร้างพระแก้วมรกตจำลองมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานมาเมื่อสำรวจด้วยสายตา
เบื้องต้นเห็นว่าวัสดุดังกล่าวเป็นเพียงหินชนิดหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่หยก เพราะลักษณะของหยกเมื่อดูด้วย
ตาจะมีความใสโปร่งชัดเจน มองทะลุผ่านได้ เมื่อสัมผัสเนื้อจะรู้สึกเย็น แต่วัสดุที่ได้มาจากที่พักสงฆ์ป่า
ขันติธรรม เมื่อมองแล้วมีลักษณะทึบ เป็นแผ่นเล็กๆ ซึ่งในท้ายที่สุดก็ไม่ได้รับค่าชี้แจงใดๆจากวัดป่า
สันติธรรม⁹

ภายหลังกรมศิลปากรได้ออกมาเปิดเผยว่า วัดป่าขันติธรรมมิได้ดำเนินการขออนุญาตก่อสร้าง
พระแก้วมรกตจำลองแต่อย่างใด ซึ่งตามระเบียบของกรมศิลปากรนั้น การก่อสร้างพระพุทธรูป
รัตนปฏิมากรจะต้องทำตามขั้นตอนที่กรมศิลปากรกำหนดไว้¹⁰ จึงถือได้พระเณรคำนั้นปกปิด
ข้อเท็จจริงอันควรบอกแจ้งให้ทราบเป็นการหลอกลวงเพื่อระดมเงินบริจาคจากประชาชน จึงเป็นการ
กระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั่นเอง โดยหลวงปู่เณรคำนั้นถือเป็นพระสงฆ์ที่มีกุศโลบายในการระดมเงิน
บริจาคที่ได้ผลเป็นอย่างดี สามารถระดมเงินได้คราวละมากๆ ในนามของศาสนาหากเงินบริจาค
เหล่านั้นถูกนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ในการทะนุบำรุงศาสนาก็คงจะไม่ใช่ว่าเรื่องเสียหายอันใด หากแต่

⁹ ไทยรัฐออนไลน์, "คาดเนื้อหยกพระแก้วมรกตจำลอง ของเณรคำเป็นของปลอม" [ออนไลน์].

¹⁰ สปริงนิวส์, กรมศิลป์ เผย “เณรคำ” ไม่เคยขออนุญาตสร้างพระแก้วมรกต [ออนไลน์], 24 มิ.ย. 2556. แหล่งที่มา

การกระทำของหลวงปู่เณรคำกลับไม่เป็นเช่นนั้น พระแก้วมรกตจำลองที่สร้างจากหินในทุกวันนี้ยังไม่ มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเข้าไปแก้ไขปรับปรุง เหลือไว้เพียงแต่ร่องรอยที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยต้อง จำไว้เป็นบทเรียน

3.2.4. คดีหมอมยอง

นายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ หรือ “หมอมยอง” โหราศาสตร์ชื่อดังของประเทศไทย คดีของ หมอมยองเป็นคดีที่เกิดขึ้นในปี 2558 ถือเป็นคดีที่สังคมให้ความสนใจ เนื่องจากคดีนี้กลุ่มหมอมยอง และพวกได้ผู้ต้องหาเหล่านี้กระทำการมิบังควรเรียกรับผลประโยชน์ด้วยการแอบอ้างสถาบันใน กิจกรรมพิเศษโครงการ “Bike for Mom” กิจกรรมรณรงค์ปั่นเพื่อแม่ รวมทั้งกิจกรรมถวายราช สดุดี “ปั่นเพื่อพ่อ Bike for Dad” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนชาวไทยมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมเพื่อ แสดงความจงรักภักดี ประชาชนชาวไทยจำนวนมากได้ลงทะเบียนเพื่อร่วมงานและในการลงทะเบียน จะได้รับเข็มกลัดที่ระลึกโดยถือเป็น “เข็มกลัดพระราชทาน”

กิจกรรมนี้เกิดขึ้นตามพระราชปณิธานของ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม มกุฎราชกุมาร ที่ทรงแสดงความกตัญญูทวดเวทีแด่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มหมอมยองจึงสบช่องทางทุจริตในการจัดทำ “เข็มกลัด” สำหรับกิจกรรม Bike for Mom และ Bike for Dad จากนั้นนำเข็มกลัดเหล่านี้ไปเรียกรับประโยชน์จากบริษัทเอกชนจำนวนมากหลายบริษัท เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แจ้งข้อหากลุ่มหมอมยองและพวกในข้อหาแอบอ้างเบื้องสูงในการหา ผลประโยชน์ให้กลับกลุ่มตนเอง มูลค่าความเสียหายกว่า 7 ล้านบาท¹¹ แต่ในภายหลังหมอมยองได้ เสียชีวิตก่อนที่จะมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

คดีที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดแม้จะเป็นคดีที่ยังอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินคดีแต่ก็สามารถ เห็นได้ว่าลักษณะการกระทำในทุกคดีข้างต้นล้วนแต่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงทั้งสิ้น มีการแอบอ้าง สถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเองอย่างเด่นชัด และในการกระทำความผิดแต่ละครั้งมักมีผู้เสียหายต้องสูญเสียประโยชน์ในทางทรัพย์สินเป็นจำนวน มาก ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในความเสี่ยงต่อการกระทำเหล่านี้

¹¹ คมชัดลึกลับออนไลน์, "เปิดโปงขบวนการแอบอ้างเบื้องสูงกับจุดจบหมอมยอง-พวก " [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 14

3.3 ความสำคัญในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้างสถาบัน ศาสนาหรือสถาบันพระมหากษัตริย์

เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์และนั่นเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานเป็นสถาบันหลักของประเทศไทยที่ประชาชนให้ความเคารพและศรัทธา ดังที่เห็นได้จากธงไตรรงค์ของประเทศไทย ซึ่งสีทั้งสามสีสื่อความหมายถึงชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์จึงมีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก การนำสถาบันทั้งสองไปเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดนั้น จึงเป็นการกระทำที่ผู้กระทำผิดควรจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น อีกทั้งการแอบอ้างเหล่านี้มักทำให้ประชาชนหลงเชื่อโดยง่ายเพราะสถาบันทั้งสองถือเป็นสถาบันหลักของชาติ ในหัวข้อนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นควรทำการศึกษเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์และศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพิ่มเติมเหตุการณ์ฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันศาสนาและพระมหากษัตริย์ในบทต่อไป

สามารถเห็นได้ว่าว่าบทบัญญัติในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะสามารถกำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ผู้ที่ไม่ลวงบุคคลอื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นต้องสูญเสียทรัพย์สินหรือเกิดความเสียหายทางทรัพย์สินใดๆ แต่การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นสามารถทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นมีมากขึ้นเนื่องจากประชาชนมีความเคารพและศรัทธาสถาบันทั้งสอง โดยการกระทำความผิดส่วนใหญ่จะกระทำในลักษณะของการฉ้อโกงประชาชน ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้กฎหมายอาญานั้นมีการคุ้มครองมิให้มีการนำสถาบันศาสนาหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงเพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนในประเทศไทยมิให้ตกเป็นเหยื่อในการกระทำความผิด

3.3.1 สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย

ประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลักชัยของชาติมาตลอดชั่วระยะเวลาที่สืบประวัติศาสตร์แห่งความเป็นชนชาติไทยไปถึง¹² พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตล้วนแต่มีความสำคัญต่อประเทศทั้งในด้านการปกครองบ้านเมือง การศึกษาสงคราม การดูแลประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง เนื่องจากระบบการปกครองของประเทศไทยในสมัยก่อนนั้นพระมหากษัตริย์ถือเป็นบุคคลผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ นโยบายต่างๆที่ใช้ในการบริหารปกครองประเทศก็ล้วนมาจากพระมหากษัตริย์แทบทั้งสิ้น แม้ภายหลังประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นรูปแบบประชาธิปไตยอันมี

¹² ชัชพล ไชยพร, "ขอบเขตของคำว่า "พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์" ในประมวลกฎหมายอาญา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา: <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1901>

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอีกต่อไป แต่พระมหากษัตริย์ไทยก็ยังคงมีบทบาทในด้านงานสาธารณะและด้านสังคมอีกเป็นอันมาก เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนชาวไทยในทุกพื้นที่ ตัวอย่างเช่น พระราชกรณียกิจหรือโครงการต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศไทยและประชาชนชาวไทยอย่างมหาศาล ด้วยความสำคัญ บทบาท และพระมหากรุณาธิคุณ เหล่านี้จึงทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่สำคัญยิ่งของชาติไทยที่ประชาชนชาวไทยให้ความเคารพบูชา

3.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย

แนวความคิดของสังคมไทยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นแบ่งออกได้เป็น 2 คติ คติแรกได้แก่คติที่ถือว่าพระมหากษัตริย์นั้นเป็นหัวหน้าครอบครัวใหญ่หรือเป็นบิดาหรือเป็นพ่อ เนื่องจากในสมัยสุโขทัยตามหลักจารึกของพระบาทสมเด็จพระอริยวงศราชมุนี มีการจารึกไว้ว่าที่หน้าประตูพระราชวังจะมีกระดิ่งห้อยไว้ หากชาวสุโขทัยมีเรื่องเดือดร้อนสิ่งใดก็ให้มาส่งกระดิ่งแล้วพระเจ้ารามคำแหงจะเสด็จออกมารับเพื่อให้คำปรึกษาและทรงแก้ปัญหาต่างๆ¹³ เห็นได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมไทยที่ผู้ครองแผ่นดินและผู้อยู่ใต้ปกครองอยู่ร่วมกันในลักษณะเป็นครอบครัวเดียวกัน โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นหัวหน้าครอบครัว

แนวความคิดที่สองได้แก่คติที่ว่าพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐในทางการเมืองและเป็นรัฐาธิปัตย์ของรัฐนั้นๆ มีอำนาจสูงสุดแต่ผู้เดียวภายในรัฐ คตินี้ส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจากพราหมณ์ มีการนำแนวความคิดในเรื่องการนับถือพระเจ้าเช่น พระศิวะ พระนารายณ์ พระพรหม มาอุปโลกนให้กษัตริย์มีฐานะเทียบเท่าพระเจ้าดังกล่าวผ่านพระราชพิธีบรมราชาภิเษก¹⁴ 3 สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพิธีกรรมของพราหมณ์แทบทั้งสิ้น เป็นการเสริมสร้างให้กษัตริย์นั้นมีฐานะดังสมมุติเทพ

หลังจากมีการเปลี่ยนผ่านจากสมัยสุโขทัยไปสมัยอยุธยา อาณาจักรอยุธยาอันมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่ไพศาลและมีการขยายอาณาเขตและยึดเมืองประเทศราชต่างๆ ได้จำนวนมาก การปกครองแบบคตินี้ที่กษัตริย์เป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นไม่สามารถใช้ได้ใสมัยอยุธยา พระมหากษัตริย์จำต้องทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดเพื่อประโยชน์ในการรักษาหัวเมืองและเมืองประเทศราชต่างๆ โดยคตินี้ได้ถูกใช้เรื่อยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน

นอกจากคติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทั้งสองคติดังกล่าวแล้วยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ที่มีการปฏิบัติและเชื่อกันมาอย่างช้านานเช่น พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าเหนือหัว การประทับของพระมหากษัตริย์จะต้องประทับอยู่ในที่สูงเหนือบุคคลใด จะอยู่ในระดับ

¹³ คีฤทธิ์ ปราโมช, "สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย," วารสารไทย, 6 เมษายน-มิถุนายน 2525: หน้า 3.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

ต่ำหรือเท่ากับบุคคลธรรมดาไม่ได้¹⁵ ซึ่งเหล่านี้ล้วนแต่อยู่ในความเข้าใจประชาชนชาวไทยทั้งสิ้น ยามใดที่ต้องมีเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์หรือองค์รัชทายาท การแสดงความเคารพโดยการหมอบกราบและการอยู่ในที่ต่ำกว่าเป็นสิ่งที่จะต้องพึงกระทำเสมอ

อีกทั้งเมื่อสถานะของพระมหากษัตริย์นั้นต่างหากจากประชาชนทั่วไป การให้ความคุ้มครองการรักษาความปลอดภัยจะต้องมีมากกว่าคนปกติธรรมดา การที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึงตัวพระมหากษัตริย์นั้นจึงไม่สามารถทำได้ บทกฎหมายที่ใช้คุ้มครองพระมหากษัตริย์ก็มีระดับที่เข้มข้นมากกว่าการคุ้มครองบุคคลธรรมดา

3.3.3 ความหมายของสถาบันพระมหากษัตริย์

การกำหนดเหตุผลกรณีในความผิดฐานฉ้อโกงในกรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น จำเป็นที่จะต้องกำหนดขอบเขตให้เป็นที่แน่นอนว่ามีความถึงบุคคลหรือสิ่งใดบ้าง คำว่า “สถาบัน” นั้นเป็นคำที่นำมาจากคำภาษาอังกฤษคือ “institute” สามารถหมายความถึงสถานที่และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น โดยสังคมจัดตั้งให้มีขึ้นเพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน¹⁶ เช่น สถาบันการศึกษาสามารถสื่อความหมายถึง สถานศึกษาและตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานั้น สถาบันการเมืองก็สามารถสื่อความหมายได้ถึงพรรคการเมืองและนักการเมืองที่สังกัดพรรคใดๆ หรือสถาบันครอบครัวสามารถสื่อได้ถึงบุคคลหลายคนที่เป็นส่วนประกอบของครอบครัวๆ นั้น จึงเห็นได้ว่าคำว่าสถาบันหากใช้นำหน้าคำใดๆ แล้วสามารถสื่อความหมายได้หลายอย่าง ความหมายของคำเกี่ยวกับสถาบันต่างๆจึงมีความหมายค่อนข้างกว้าง

สถาบันพระมหากษัตริย์จึงสื่อความหมายได้หลายความหมายเช่นกัน ทั้งตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถวายงานให้กับพระมหากษัตริย์ พระราชาธิบดี หรือรัชทายาท เป็นต้น ตัวอย่างเช่น¹⁷ สำนักราชเลขาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ สำนักพระราชวัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการพระราชวัง ตลอดจนดูแลรักษาทรัพย์สินและผลประโยชน์ของพระมหากษัตริย์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามที่มีการกำหนดในพระราชกฤษฎีกา หน่วยงานเหล่านี้เมื่อมีการกล่าวถึงถือเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ได้เช่นกัน

¹⁶ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, [ออนไลน์].

¹⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), หน้า 90.

อย่างไรก็ตามการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญากรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น หลักการในการปรับใช้หรือตีความกฎหมายอาญานั้นจะต้องกระทำโดยเคร่งครัด ดังนั้นหากขอบเขตของคำว่าสถาบันพระมหากษัตริย์กว้างเกินไป จะทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นหมายความถึงเพียงแค่ตัวบุคคลเท่านั้นเพราะหากให้หมายความถึงหน่วยงานใดๆที่เกี่ยวกับการถวายงานให้กับพระมหากษัตริย์ จะไม่สามารถกำหนดได้แน่ชัด เห็นได้จากหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดสำนักพระราชวังนั้นมีจำนวนมากและแตกย่อยออกเป็นหลายหน่วยงาน ทำให้การตีความกฎหมายผิดไปการหลักการของกฎหมายอาญาได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรกำหนดตัวบุคคลที่หมายความถึงสถาบันสถาบันพระมหากษัตริย์ให้แน่ชัด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความได้ จากปัญหาการแอบอ้างที่เกิดขึ้นที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอไว้ในหัวข้อก่อนๆ สามารถเห็นได้ว่าบุคคลที่ถูกนำพระนามไปแอบอ้างส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่อยู่ในเครือญาติกับพระมหากษัตริย์หรือเป็นเจ้านายชั้นพระบรมวงศ์ซึ่งหมายถึง¹⁸ สมเด็จพระบรมราชินีลงมาจนถึงพระองค์เจ้าที่เป็นพระราชโอรสพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ ผู้ศึกษาจึงขอจำกัดตัวบุคคลที่หมายถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ดังต่อไปนี้ โดยใช้พระมหากษัตริย์พระองค์ปัจจุบันเป็นจุดเชื่อมโยงของความเป็นเครือญาติ

1. พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เนื่องจากเป็นบุคคลสำคัญ การแอบอ้างโดยบุคคลเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ โดยผู้ศึกษาได้นำแนวทางมาจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112
2. พระบรมวงศ์ชั้นที่เป็นสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ พระเจ้าพี่ยาเธอ (พี่ชายพระมหากษัตริย์ซึ่งมีพระสกุลยศชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า¹⁹) สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ (น้องชายพระมหากษัตริย์ซึ่งมีพระสกุลยศชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ พระเจ้าพี่นางเธอ (พี่สาวพระมหากษัตริย์ซึ่งมีพระสกุลยศชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า) สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ พระเจ้าน้องนางเธอ (น้องสาวพระมหากษัตริย์ซึ่งมีพระสกุลยศชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า) ของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน
3. พระราชโอรส (ลูกชาย) พระราชธิดา (ลูกสาว) ของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน
4. พระราชนัดดา (หลานชาย หลานสาวที่เป็นลูกของลูก) ของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน

¹⁸ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [ออนไลน์], แหล่งที่มา www.royin.go.th/dictionary/

¹⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, ราชศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: 2550), หน้า

5. ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เนื่องจากเป็นบุคคลสำคัญที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จึงอาจถูกแอบอ้างชื่อได้

3.3.4 สถาบันศาสนากับสังคมไทย

ศาสนาถือเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยเช่นเดียวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนาเป็นสิ่งที่ปลูกฝังประชาชนในประเทศไทยมาตั้งแต่แรกเกิด ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จึงเป็นประชากรที่นับถือศาสนา โดยศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยรับถือมากที่สุดถึงร้อยละ 94.6²⁰ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณเป็นระยะเวลาเกือบ 2,000 ปี²¹ วิถีชีวิตของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ผู้นั้นมีศาสนาพุทธเป็นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เนื่องจากศาสนาพุทธนั้นมีหลักธรรมคำสอนในลักษณะที่เป็นหลักการของธรรมชาติ ความเป็นเหตุเป็นผลของการกระทำต่างๆ เช่นการทำความดีย่อมส่งผลดี การทำความชั่วย่อมส่งผลร้ายต่อตนเอง พุทธศาสนิกชนชาวไทยจึงล้วนแต่มีหลักธรรมคำสอนแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของตนทั้งสิ้น กล่าวได้ว่าหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธนั้นถูกนำไปใช้จนกลายเป็นจารีตประเพณีอันเป็นบ่อเกิดของกฎหมายต่างๆมากมายในประเทศไทย²²

นอกจากศาสนาพุทธที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือแล้วก็ยังมีศาสนาอิสลามที่มีประชาชนในพื้นที่ภาคใต้นับถืออยู่เป็นจำนวนหนึ่งและศาสนาคริสต์ ซึ่งถือเป็นสถาบันศาสนาในความหมายของวิทยานิพนธ์เล่มนี้เช่นกัน

3.3.5 ความหมายของสถาบันศาสนา

สถาบันศาสนานั้นประกอบไปด้วย

1. ศาสดา
2. หลักธรรมคำสอน
3. นักบวช
4. ศาสนสถาน

²⁰ สมพร เทพสิทธิ, ประวัติศาสตร์ชาติไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ ความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์, หน้า 81

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

5. เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์หรือสิ่งแทนประจำศาสนา

ศาสนาคือความเชื่อที่ลึกซึ้งที่สุดของมนุษย์ ไม่สามารถกำหนดนิยามใดๆ ได้อย่างตายตัว มนุษย์แต่ละบุคคลนั้นนับถือศาสนาในระดับที่ต่างกันตั้งแต่น้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด ตัวอย่างเช่น บางบุคคลมีศาสนาเพียงแค่ว่าเพียงในนาม บางบุคคลนึกถึงเวลาเพียงศาสนาในเพียงยามที่ตนเกิดความกลัว หรือนับถือเพียงแค่นักบวชที่มีชื่อเสียงของศาสนามีได้นับถือที่แก่นแท้ของศาสนาแต่อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มบุคคลที่เข้าใจในคำสอนของศาสนาอย่างแท้จริงและนำคำสอนเหล่านี้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของตน ศาสนาจึงมีทั้งผลประโยชน์และโทษ ขึ้นอยู่กับสติปัญญาและการทำความเข้าใจในหลักการของศาสนาๆ นั้น ศาสนาจึงไม่มีนิยามหรือการปรับใช้ตายตัวภายใต้พื้นฐานความเชื่อหรือการปลุกฝังของมนุษย์ที่ต่างกันนั่นเอง

3.3.6 แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย

ศาสนานั้นมีหน้าที่สร้างแบบแผนความประพฤติของประชาชนในสังคมให้อยู่ในแนวทางเดียวกัน สร้างความปรองดองและความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ศาสนาเกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์ประพฤติตนอยู่ในขอบเขตของศีลธรรมเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักของคำสอนสูงสุด ช่วยรักษาสถานะเดิมของสังคมบันทางสังคมต่าง เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เป็นต้น ตลอดจนเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ยึดเหนี่ยวจิตใจนำยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ อันเรียกได้ว่าศาสนาเป็นสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยบุญของพลังศรัทธา²³

ด้วยความสำคัญดังกล่าวทำให้ศาสนานั้นเป็นอีกหนึ่งบ่อเกิดของรูปแบบวัฒนธรรม การที่สังคมหนึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกับอีกสังคมหนึ่งนั้นก็เพราะการนับถือศาสนาที่ต่างกัน²⁴ ศาสนาพุทธนั้นถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญหลักของวัฒนธรรมไทย คนไทยนำหลักธรรมส่วนใหญ่ของศาสนาพุทธไปใช้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรมข้อสำคัญที่เรียบง่ายและสามารถเห็นได้ชัดที่สุดได้แก่การทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จึงมีลักษณะนิสัยที่มีน้ำที่แสดงออกผ่านการทำความดี การทำบุญในทางศาสนาของชาวไทยพุทธสามารถพบเห็นได้ทั่วไปใน

²³ ปรีศนา สมศักดิ์โยธิน, "ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษากรณีการกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 18.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

วันหยุดสุดสัปดาห์และในวันสำคัญทางศาสนา ไม่ว่าจะทำบุญโดยตรงกับทางวัดเช่น การถวายสังฆทาน การถวายเงินแก่วัดในงานบุญต่างๆ การบริจาคเงินเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างภายในวัด เป็นต้น หรือการทำบุญทางอื่นให้แก่บุคคลผู้ยากไร้หรือบุคคลผู้ด้อยโอกาส ก็ล้วนแต่การเป็นการทำบุญตามหลักธรรมของศาสนาพุทธทั้งสิ้น การทำบุญตามคำสอนของศาสนาพุทธนั้นถือเป็นการละกิเลสในตน ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ผุดผ่อง เกิดความสบายใจในจิตของตน จึงเป็นเหตุให้ประชาชนชาวไทยพุทธส่วนใหญ่ชอบทำบุญ

เพราะฉะนั้นการหลอกลวงโดยแอบอ้างความเชื่อทางศาสนา เช่นการหลอกลวงในการให้บุญ หรือการหลอกลวงในการบริจาคต่างๆ เพื่อให้ผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเอง ไม่ว่าจะกระทำโดยพระสงฆ์หรือบุคคลธรรมดาที่ย่อมถือเป็นการแอบอ้างสถาบันศาสนาในการหลอกลวงทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมในการทำบุญในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเลือกทำบุญที่ “ตัวบุคคลมากกว่า” ที่ตัวสถาบันศาสนาจริงๆ เห็นได้จากการทำบุญเฉพาะกับวัดที่มีชื่อเสียงหรือพระสงฆ์ที่ที่ตนนับถือบูชา เช่น กรณีวัดพระธรรมกาย หลวงปู่เณรคำ เป็นต้นว่าอย่างที่ทำให้ชดที่สุดสำหรับกรณีทำบุญที่ตัวบุคคลด้วยความเชื่อและแรงศรัทธามหาศาล จึงอาจเป็นช่องทางในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาได้

3.3.7 ความเชื่ออื่นที่แยกออกมาจากสถาบันศาสนา

แม้ว่าประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธแต่โดยส่วนมากด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์สามารถเห็นได้ว่าประชาชนชาวไทยยังมีความเชื่อในด้านอีกมาก เช่นคติในความเชื่อเรื่องผีที่สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับดวงวิญญาณ บรรพชน บรรพบุรุษ สัตว์ป่าธรรมชาติ ก่อให้เกิดความเคารพยำเกรง อ่อนน้อมถ่อมตนและสำนึกในพระคุณของดวงวิญญาณทั้งหลาย²⁵ ก่อให้เกิดการเคารพพรศรัทธาต่อ ผีป่า ผีต้นไม้ พระแม่คงคา พระแม่ธรณี เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วในสมัยก่อนประชาชนชาวไทยก็นำคติจากพราหมณ์และโหราศาสตร์ มาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต²⁶ ทำให้เกิดความเคารพและศรัทธาในเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สามารถเห็นได้จากการที่ประชาชนชาวไทยส่วนหนึ่งกราบไหว้ พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ พระพิฆเนศ หรือพระแม่กาลี เป็นต้น รวมถึงความเชื่อที่แตกออกมาจากพระพุทธศาสนา เช่น การให้ความเคารพนับถือพญานาค หรือพระอินทร์ เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้จึงถือเป็นหนึ่งในความหมายของสถาบันศาสนาเช่นกัน

²⁵ สุวรรณมา สถาอานันท์ เนื่องน้อย บุญเนตร, คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 8

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9

สามารถสรุปได้ว่าความเชื่ออื่น ๆ นอกจากความเชื่อทางศาสนาโดยแท้ก็ถือเป็นสิ่งที่ต้องให้ความคุ้มครอง เนื่องจากความเชื่อไม่ว่าจะเป็นของชาติใดหรือบุคคลใดก็ย่อมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่บุคคลอื่นต้องให้ความเคารพ การแอบอ้างความเชื่อของบุคคลเพื่อหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเองนั้นจึงเป็นการกระทำที่ทำให้โอกาสของความผิได้สำเร็จได้ง่ายขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่แม้ประชากรส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธแต่ก็ยังคองนับถือความเชื่ออื่นร่วมด้วยอีกมากซึ่งหมายความว่าความเชื่อทางศาสนาด้วยเช่นกัน

3.4 การกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

การกำหนดเหตุฉกรรจ์ถือเป็นการถือเป็นการกำหนดความรับผิดทางอาญาอย่างหนึ่งโดยเป็นการกำหนดให้การกระทำใด ๆ นั้นเป็นความผิดทางอาญาที่ต้องได้รับโทษหนักขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีของการกำหนดความรับผิดทางอาญา เนื่องจากที่มาของทั้งสองเรื่องนั้นมาจากหลักการที่คล้ายกัน จากนั้นก็จะทำการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์ มีหัวข้อในการศึกษา ได้แก่ แนวความคิดในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ ความหมายของเหตุฉกรรจ์ หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ ประเภทของเหตุฉกรรจ์และความรับผิดทางอาญาในเหตุฉกรรจ์

3.4.1 แนวความคิดและทฤษฎีการกำหนดความรับผิดทางอาญา

การกำหนดความรับผิดทางอาญาถือเป็นการกำหนดมาตรฐานทางอาญาถือเป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นสุดท้ายที่จะนำมาใช้ในการลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดเนื่องจากโทษทางอาญานั้นเป็นโทษที่ร้ายแรง กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ต้องรับโทษ การกำหนดความรับผิดทางอาญาถือเป็นการใช้มาตรฐานทางอาญา เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ช่วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนภายในรัฐเพื่อมิให้มีการกระทำความผิดอาญา ความผิดอาญาถือได้ว่าเป็นความผิดที่มีพื้นฐานมาจากเรื่องทางศีลธรรม แนวความคิดในเรื่องศีลธรรมถือเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องในทางศาสนา ซึ่งหากการกระทำที่ได้กระทำลงไปเป็นการกระทำที่ขัด หรือละเมิดต่อคำสั่งหรือคำบัญชาของพระเจ้าก็ถือว่าการกระทำนั้นเป็นบาป²⁷

ตัวอย่างของกฎหมายอาญาในประเทศไทยส่วนใหญ่ก็ล้วนใช้ควบคุมการกระทำที่เป็นการละเมิดศีลธรรมทางศาสนาแทบทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่นการละเมิดศีล 5 ซึ่งถือเป็นศีลธรรมขั้นพื้นฐานที่ชาวพุทธพึงมี การละเมิดศีล 5 ข้อนี้ถือเป็นอิทธิพลในการบัญญัติกฎหมายอาญาดังนี้

²⁷ Nettler Gwyn, *Explaining Crime*, 3 ed. (New York: Mcgraw-Hill, 1984).p 1

1. ศิลข้อที่ 1 “ปาณาติปาตา เวรมณี” งดเว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป ถือเป็นอิทธิพลในการกำหนดความผิดลักษณะเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ที่มีควรไปละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้อื่นหรือ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ²⁸
2. ศิลข้อที่ 2 “อทินนาทานา เวรมณี” งดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้ ถือเป็นอิทธิพลในการกำหนดฐานความผิดในลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ที่มนุษย์เราไม่ควรแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบในทรัพย์สินของบุคคลอื่น
3. ศิลข้อที่ 3 “กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี” งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ถือเป็นอิทธิพลในการกำหนดความรับผิดชอบในความผิดลักษณะเกี่ยวกับเพศ ที่มนุษย์เราไม่ควรหลงใหลในความใคร่จนต้องละเมิดสิทธิทางเพศของบุคคลอื่น
4. ศิลข้อที่ 4 “มุสาวาทา เวรมณี” งดเว้นจากการกล่าวเท็จ ถือเป็นอิทธิพลในการกำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวกับความเท็จทั้งหมดเช่น การแจ้งความเท็จ การ ฉ้อโกง การปลอมแปลง เป็นต้น
5. ศิลข้อที่ 5 “สุราเมรัยมัชชปมาทัฏฐฐานา เวรมณี” งดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ถือเป็นอิทธิพลในการกำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เนื่องจากการดื่มสุรานั้นล้วนแต่ทำให้ขาดสติจึงเป็นที่มาของความประมาท

อิทธิพลของศาสนาข้างต้นนี้ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการอธิบายว่าการกระทำความผิดอาญานั้น มีจากการละเมิดศีลธรรมทางศาสนา ในเรื่องของศีลธรรมนี้เองทำให้ความผิดที่ละเมิดต่อศีลธรรมส่วนใหญ่จึงเป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) กล่าวคือเป็นเรื่องที่ทราบได้โดยทั่วไปว่าการกระทำนี้เป็นสิ่งที่ผิด ส่วนความผิดอีกประเภทหนึ่งนั้นเป็นความผิดที่เรียกว่าความผิดที่กฎหมายห้าม (Mala prohibita) โดยผู้มีอำนาจออกกฎหมายจะเป็นผู้กำหนดว่าสิ่งใดเป็นความผิด เช่น กฎหมายจราจรหรือกฎหมายยาเสพติด เป็นต้น

²⁸ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 2๐ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยมีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 31 กล่าวคือ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 2๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากเรื่องทางศีลธรรมแล้ว การกระทำใดๆหรือพฤติกรรมใดๆอันจะเป็นความผิดอาญาได้หรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยอื่นด้วย ศาสตราจารย์ Edwin Sutherland ได้อธิบายไว้ดังนี้²⁹

1. การกระทำหรือพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอันมีผลกระทบต่อ ความรู้สึกและอารมณ์ของคนในสังคม รวมทั้งประโยชน์สาธารณะ
2. ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องมีการกำหนดห้ามไว้ในกฎหมายอาญา การกระทำใดแม้จะเป็นที่น่ารังเกียจหรือถูกต่อต้านจากสังคมก็ตามการกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดอาญา ต้องมีการกำหนดไว้เท่านั้น
3. ต้องมีการการกระทำ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำโดยตั้งใจหรือการกระทำโดยประมาทหรือการกระทำโดยงัดแงะโดยที่การกระทำทั้งหลายมีผลก่อให้เกิดความเสียหาย หากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นก็จะถือเป็นความผิดอาญาไม่ได้
4. ต้องมีเจตนา (Mens rea) ซึ่งมีความหมายแตกต่างจากมูลเหตุจูงใจโดยที่การกระทำ ความผิดอาญาจะต้องประกอบด้วยเจตนาร้ายแต่มูลเหตุจูงใจอาจไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายก็ได้ เช่น นาย ก. พบเห็นเด็กกอดอโยกไร่บ้านอยุธยาณ นาย ก. นึกสงสารเลยตัดสินใจฆ่าเพื่อเด็กจะได้ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานจากความอดอยากอีกต่อไป กรณีนี้เจตนาคือ การฆ่า ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายถือเป็นความผิด ส่วนมูลเหตุจูงใจคือความหวังดีเป็นสิ่งที่ดี โดยกระทำไปเพื่อที่จะให้เด็กผู้นั้นได้พ้นทุกข์
5. ต้องมีเจตนา (Mens rea) และการกระทำ (Conduct) อยู่ด้วยกันในขณะกระทำ ความผิด
6. ต้องมีความสัมพันธ์ ในการกระทำนั้นจะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นและความเสียหายนั้น ต้องเป็นผลมาจากการกระทำนั้น โดยการกระทำนั้นกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด
7. ต้องมีกฎหมายบัญญัติลงโทษต่อผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการข่มขู่

²⁹ Sutherland Edwin Hardin, *Principles of Criminology*, 6 ed. (Chicago: Lippincott, 1996). P.12-13

นอกจากหลักเกณฑ์ของศาสตราจารย์ Edwin Sutherland ที่ได้อธิบายไปข้างต้น สิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่งได้แก่การพิจารณาว่าพฤติกรรมใดที่จะถือว่าเป็นอาชญากรรม เนื่องจากบริบทของแต่ละสังคมนั้นย่อมมีความแตกต่างกันออกไป³⁰ พฤติกรรมหนึ่งอาจเป็นอาชญากรรมในสังคมหนึ่งแต่อาจไม่ถือเป็นในอีกสังคมหนึ่ง กฎหมายอาญาจึงเป็นเครื่องมือที่จะกำหนดช่วยในการป้องกันการกระทำที่ไม่พึงประสงค์และป้องกันผลประโยชน์ของสังคม³¹ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกฎหมายอาญา มีดังนี้³²

- 1) การห้ามปรามและป้องกัน เพื่อเป็นการห้ามปรามมิให้บุคคลนั้นกระทำการผิดกฎหมายใด ๆ อันเป็นการคุกคามต่อสวัสดิภาพและผลประโยชน์ของสาธารณะและบุคคลอื่น
- 2) การควบคุมมิให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการทำความผิดอาญา
- 3) การเตือนให้บุคคลพึงระลึกไว้เสมอว่าต้องไม่ละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายและเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับตน
- 4) การป้องกันและรักษาซึ่งสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันของรัฐเช่นหน่วยงานราชการ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

สรุปได้ว่ากฎหมายอาญานั้นเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยทุกประเทศทั่วโลกนั้นก็ล้วนแต่ใช้กฎหมายอาญาในการควบคุมความประพฤติแทบทั้งสิ้น ซึ่งโดยปกแล้วหากใช้สามัญสำนึกหรือตามความคิดของวิญญูชนทั่วไปก็จะสามารถพิจารณาได้ว่าพฤติกรรมใดที่เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมหรือพฤติกรรมใดที่ชั่วร้ายก็สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาทั้งหมดเพราะถือว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นอาชญากรรมนั่นเอง³³ แต่ทั้งนี้เนื่องจากอาชญากรรมในพื้นที่ต่างๆทั่วโลกนั้นมีลักษณะที่หลากหลาย มีการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆแตกต่างกันออกไป จึงจำเป็นต้องจะต้องศึกษาถึงทฤษฎีในการกำหนดความรับผิดชอบอาญาที่สำคัญเพื่อใช้เป็นข้อสนับสนุนในการกำหนดเพิ่มเติมความรับผิดชอบอาญาต่อพฤติกรรมใดๆให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

³⁰ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2556), หน้า 48.

³¹ Wayne R. LaFave Austin W. Scott Jr, Handbook on Crimanal Law 2ed. (St. Paul, Minn: West Publishing, 1975). p. 21.

³² ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2556), หน้า 16.

³³ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, หน้า 49

3.4.2 ทฤษฎีว่าด้วยการจำกัด

การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญานั้นจะต้องมีข้อจำกัด มิฉะนั้นแล้วอาจทำให้เกิดสภาวะกฎหมายเพื่อ (Over Criminalization) ทำให้กฎหมายนั้นขาดการมีสภาพบังคับที่แท้จริง ซึ่งตามแนวคิดของ ซีชาร์ เบคคาเรียนั้นเห็นว่าการป้องกันอาชญากรรมนั้นย่อมมีผลดีกว่าการกำหนดความรับผิดชอบเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ท่านจึงเห็นควรให้ใช้การป้องกันอาชญากรรมนั้นเป็นเป้าหมายอุดมคติในการออกกฎหมายที่ดีและถือข้อเสนอนี้ว่าเป็นแนวทางในเชิงอรรถประโยชน์³⁴ ซึ่งต่อมา เจเรมี เบนธัมก็ได้นำไปขยายความว่า “ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศ” จากพิษภัย³⁵ ตัวอย่างเช่นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งนั้นอาจเป็นเรื่องร้ายแรงในประเทศหนึ่งเช่นการเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติ (Racism) ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องร้ายแรงซึ่งถือเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง แต่ในทางกลับกันการเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติในประเทศไทยนั้นไม่ได้ถือเป็นพฤติกรรมร้ายแรงและชั่วร้ายแต่ประการใด เนื่องด้วยบริบทและเหตุผลทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทยนั้นไม่ได้เคยมีการขัดแย้งในทางเชื้อชาติแต่ประการใด การเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติในประเทศไทยจึงไม่สามารถกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาตามทฤษฎีว่าด้วยการจำกัดนี้

3.4.3 ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น

ทฤษฎีนี้ได้อธิบายไว้ว่าการที่รัฐจะกำหนดให้พฤติกรรมใดเป็นความผิดอาญานั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นจึงจำต้องกำหนดให้เป็นความผิดอาญาไว้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดดังกล่าวตามแนวความคิดของท่าน จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill)³⁶ ซึ่งท่านได้แสดงทัศนะไว้ว่าเหตุผลที่รัฐจะใช้อำนาจเหนือบุคคลในสังคมคือรัฐจะต้องใช้อำนาจในทางที่ชอบ อำนาจหนึ่งรัฐจำเป็นต้องใช้คือการใช้อำนาจเพื่อปกป้องประชาชนของตนมิให้ได้รับอันตรายใดทั้งจากบุคคลภายในรัฐนั้นเองหรือบุคคลภายนอก ซึ่งกฎหมายอาญาก็ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการใช้ป้องกันอันตรายต่อตัวปัจเจกชน

แต่อย่างไรก็ตามหากรัฐนั้นยึดหลักเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลแต่เพียงอย่างเดียวก็อาจจะเป็นการขัดแย้งกับ “หลักความยินยอมไม่ถือเป็นความผิด” ที่ถือว่าหากบุคคลหนึ่งยอมให้

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³⁶ ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, "ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559. แหล่งที่มา:

บุคคลใดกระทำการใดๆ แก่ตนแล้วการกระทำของผู้นั้นจะถือเป็นความผิดไม่ได้เพราะถือได้ว่ามิได้เกิด
ภัยอันตรายใดๆ แก่บุคคลอื่น³⁷

นอกจากนี้ท่าน จอห์น สจ๊วต มิลล์ ได้ยึดความสำคัญของหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
การที่รัฐจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดภัยอันตรายแก่สังคมหรือบุคคลใด จะต้องเป็นการกระทำที่
บุคคลมีเจตนาทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคมหรือผู้อื่นเท่านั้น มิใช่การกระทำที่บุคคลนั้นก่อให้เกิด
ภัยอันตรายต่อตนเอง เช่น การที่บุคคลดื่มแอลกอฮอล์หรือใช้ยาเสพติดแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะสามารถ
ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองแต่ก็ถือเป็นสิทธิของบุคคลในการเลือกสิ่งต่างๆ ให้กับตนเองแม้ว่าสิ่งนั้น
อาจจะทำให้เสียสุขภาพหรือเกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัวก็ไม่จำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าไป
ปกป้องคุ้มครอง³⁸ ซึ่งเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้มีข้อเสียเนื่องจากแม้ว่าบุคคลจะมีสิทธิในการเลือกสิ่งใดๆ ได้
อย่างเต็มที่ให้กับตนเองแม้ว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนก็ตามแต่ก็เห็นได้ว่าสิ่งที่เป็นอบายมุขเหล่านี้ล้วน
แต่ทำให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่นได้เช่นกันอันเนื่องมาจากผลข้างเคียงที่ทำให้ขาดสติ ทำให้เกิด
อาชญากรรมต่างๆ ตามมาได้ ปัจจุบันจึงเห็นได้ว่ายาเสพติดหลายๆ ประเภทนั้นถูกกำหนดให้เป็น
ความผิดอาญาแทบทั้งหมดไม่ว่าจะใช้ในลักษณะเสพหรือจำหน่าย

3.4.4 แนวคิดของเฮอริเบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)

ในหนังสือ *The Limits of Crime Sanction* ของท่าน เฮอริเบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ ได้สรุป
หลักเกณฑ์ไว้ 6 ข้อ สำหรับพิจารณาว่าพฤติกรรมใดควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ ดังนี้

- (1) การกระทำนั้นกระทบกระเทือนต่อสังคม และประชาชนหมู่่มากมิได้ให้อภัยต่อการ
กระทำนั้น
- (2) ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์
ของการลงโทษประการต่างๆ
- (3) หากการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแล้วจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคม
เห็นว่าถูกต้องน้อยลงไป

³⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินต์ติ้ง,
2551), หน้า 1.

³⁸ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *ทฤษฎีอาญา*, หน้า 55-56.

- (4) หากเป็นความผิดทางอาญาแล้วต้องมีการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
- (5) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องรองรับการกระทำความผิดทางอาญาให้ได้ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ
- (6) ไม่มีสามารถใช้มาตรการควบคุมใดที่สมเหตุสมผลอื่นใดได้แล้ว จึงต้องใช้กฎหมายอาญาเป็นทางเลือกสุดท้าย³⁹

จึงเห็นได้ว่าการกำหนดความให้ผิดกรรมใดๆเป็นความผิดอาญานั้นส่วนใหญ่ก็มักจะคำนึงถึงผลของผิดกรรมนั้นๆว่าส่งผลร้ายแรงต่อสังคมและบุคคลอื่นมากเพียงใด หากผิดกรรมนั้นเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายและส่งผลให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมและบุคคลอื่นก็สามารถกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาให้กับผิดกรรมนั้นได้ แต่ทั้งนี้หากผิดกรรมใดๆนั้นส่งผลกระทบต่อสังคมหรือบุคคลอื่นในระดับที่ร้ายแรงผิดปกติหรือสร้างความเสียหายเป็นวงกว้างต่อสังคม ผิดกรรมนั้นก็อาจถูกกำหนดให้ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในระดับที่มากยิ่งขึ้นไปหรือที่เรียกว่าเหตุฉกรรจ์

3.5 แนวความคิดในการกำหนดเหตุฉกรรจ์

เมื่อมีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับผิดกรรมใดๆขึ้นมาแล้ว หากปรากฏว่าบุคคลผู้กระทำความผิดได้มีพฤติการณ์หรือวิธีการในการกระทำความผิด ในลักษณะที่ทำให้ความผิดหรือความเสียหายนั้นมีความร้ายแรงยิ่งขึ้นปกติ ผู้กระทำความผิดก็จะต้องรับโทษในอัตราที่แตกต่างจากโทษปกติเดิม ซึ่งคำว่า “โทษ” หมายถึง⁴⁰ การประสบผลร้าย หรือเคราะห์กรรมอันเนื่องมาจากการประพฤติผิดทำนองคลองธรรมของผู้กระทำผิดนั้นๆโดยตรง โทษจึงเปรียบเสมือนบทเรียนที่มีคุณค่าในอดีตของบุคคล ทั้งยังอาจเป็นสื่อเกื้อกูลผดุงไว้ซึ่งศีลธรรมของชุมชนส่วนหนึ่งด้วย ดังนั้นหากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในลักษณะผิดทำนองคลองธรรมอย่างร้ายแรง ผู้กระทำความผิดก็จะต้องรับผลร้ายจากการกระทำความผิดนั้นที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน มีแนวคิดสนับสนุนดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ซีซาร์ เบคคาเรียได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของโทษกับการกระทำความผิดไว้ว่า “ความหนักเบาของการลงโทษจะต้องถูกกำหนดขึ้นตามความร้ายแรงของผู้กระทำแต่ละคน โดยอันตรายนี้คงวัดได้จากขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิด

³⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 หน้า 4-5.

⁴⁰ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทฤษฎีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 53.

นั้น” อีกทั้งกฎหมายที่จะพืงนำมาใช้เพื่อป้องกันการลงโทษต่อผู้กระทำผิดต้องมีระวางโทษหนักเบาที่เหมาะสม กล่าวคือให้ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดนั้นๆนั้นเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษในการยับยั้งและป้องปรามมิให้มีการเอาเป็นเยี่ยงอย่าง⁴¹

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ในเรื่อง “การลงโทษในสัดส่วนที่เหมาะสมกับกรรม” โดยแนวคิดของคานท์นั้นจะสนับสนุนทฤษฎีการลงโทษที่เป็นการแก้แค้นทดแทน กล่าวคือ “การลงโทษเพื่อแก้แค้นผู้กระทำผิดในสัดส่วนที่เหมาะสมกับความรุนแรงแห่งอาชญากรรม ย่อมถือเป็นสิทธิอันชอบธรรม”⁴² ดังนั้นการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดในทุกกรณี จะต้องได้สัดส่วนระหว่างความรุนแรงกับความผิดที่ได้กระทำลง เป็นต้นว่า หากบุคคลหนึ่งได้ลงมือฆ่าบุคคลอื่นโดยเจตนา การลงโทษประหารชีวิตแก่บุคคลที่ฆ่านั้นถือเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมแล้ว แต่หากเป็นกรณีการกระทำผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาทก็จะลงโทษในสัดส่วนเช่นเดียวกับการกระทำผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาไม่ได้ จึงเห็นได้ว่าในทางเดียวกันนั้นหากการกระทำผิดที่มีลักษณะร้ายแรงแต่โทษที่ลงนั้นเบา ถือเป็นการลงโทษในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

แนวคิดการลงโทษโดยคำนึงความหนักเบาและการลงโทษในสัดส่วนที่เหมาะสมนี้ จึงเป็นที่มาของการกำหนดเหตุลดโทษที่สามารถทำให้ความผิดอาญาในแต่ละฐานความผิดนั้นสามารถเพิ่มระวางโทษที่หนักขึ้นได้ ขึ้นอยู่หลักเกณฑ์หรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดนั้นๆ การเพิ่มระวางโทษให้หนักขึ้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับการกระทำผิดที่มีลักษณะรุนแรงทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของความยุติธรรมสูงสุด โดยความหนักเบาที่ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงหรือความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดในแต่ละรูปแบบ ซึ่งตามทฤษฎีของซีซาร์ เบคคาเรีย ข้างต้น จึงเป็นที่มาของการกระทำผิดที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นหรือเหตุลดโทษนั่นเอง⁴³ อาจใช้ผลของการกระทำนั้นที่มีอันตรายร้ายแรงเป็นพิเศษต่อสังคมหรือชุมชนหรือมีพฤติการณ์หรือลักษณะของการกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนอย่างรุนแรงหรือวิธีการที่ใช้ในการกระทำผิดที่แตกต่างจากการกระทำผิดในลักษณะธรรมดาทั่วไป เป็นหลักต้นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งเมื่อมีการ

⁴¹ พิชัย ด้านพัฒนามงคล, "เหตุลดโทษในความผิดฐานลักทรัพย์" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 9.

⁴² ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา, หน้า 57.

⁴³ ชยธร วิชาโคตร, "ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ 1(2553): หน้า

กำหนดโทษในระดับที่เหมาะสมแล้วก็เปรียบเสมือนการเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำ ความผิดขึ้นอีกประการหนึ่ง

3.6 ความหมายของเหตุฉกรรจ์

คำว่า “เหตุฉกรรจ์” มิได้มีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 ในส่วนของบท นิยาม ความหมายตามพจนานุกรมได้ให้ความหมายไว้เพียง คำว่า “ฉกรรจ์” หมายถึง หัวท้าว เช่น ใจฉกรรจ์, แข็งแรงสมบูรณ์ เช่น วัยฉกรรจ์ ชายฉกรรจ์, รุนแรงอาจถึงตาย เช่น แผลฉกรรจ์⁴⁴ คำว่า “ฉกรรจ์” จึงมีความหมายในทางหนัก แข็งหรือรุนแรง ดังนั้นเหตุฉกรรจ์จึงมีความหมายว่า เหตุที่ รุนแรงหรือเหตุที่มีลักษณะหนักกว่าปกติ”

ในทางนิติศาสตร์จึงนำคำว่าเหตุฉกรรจ์มาใช้ในทางกฎหมายอาญา หมายถึง เหตุที่ทำให้ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้น สูงขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเนื่องจากมิใช่เป็นการกระทำความผิดใน ลักษณะธรรมดา หรือสามัญทั่วไป⁴⁵ แต่เป็นการกระทำในลักษณะที่แตกต่างออกไป แสดงให้เห็นถึง ความร้ายแรงที่มากขึ้นไม่ว่าจะเป็น การที่บุตรฆ่าบิดามารดา การกระทำความผิดที่มีการเตรียมการมา ก่อน หรือการที่ผลจากการกระทำความผิดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายที่ร้ายแรง เป็นต้น แสดงให้เห็น ถึงการให้ความสำคัญของตัวผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดมีเจตนาชั่วร้ายเป็นพิเศษ หรือมี ความองอาจอย่างแรงกล้าโดยขาดความกลัวต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือได้กระทำความผิดโดยไม่ คำนึงถึงความสงบสุขของสังคมส่วนรวม⁴⁶ ซึ่งผลของการกระทำนั้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย ร้ายแรงมากกว่าปกติ อาจส่งผลร้ายทางจิตใจทั้งแก่เหยื่อและประชาชนทั่วไปในสังคม จึงจำเป็นที่ จะต้องกำหนดระวางโทษสำหรับความผิดที่เป็นเหตุฉกรรจ์นั้นเพิ่มขึ้น

จึงสรุปได้ว่า เหตุฉกรรจ์ หมายถึงการกระทำความผิดที่มีพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ความผิดที่ร้ายแรง กฎหมายจึงต้องกำหนดเหตุหรือพฤติการณ์เหล่านี้ต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าการ กระทำความผิดปกติ โดยเป็นการกำหนดในลักษณะเพิ่มเติมเหตุเข้าไปในความผิดใดฐานหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา 288 จะปรากฏเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 289 นั่นเอง

⁴⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [ออนไลน์], แหล่งที่มา www.royin.go.th/dictionary/

⁴⁵ วิจิตร ลุฑิตานนท์, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507),

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

อนึ่งในพจนานุกรมทางกฎหมาย (Black's law) ได้ให้ความหมายของคำว่า เหตุฉกรรจ์ Aggravation หมายถึง พฤติการณ์ในการกระทำความผิดอาญา หรือการทำให้ความผิด ความผิด หรือความเสียหายมีความร้ายแรงมากกว่าปกติ⁴⁷ อีกหนึ่งคำที่พจนานุกรมทางกฎหมาย (Black's law) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า เหตุฉกรรจ์อีกเช่นกันได้แก่คำว่า Gravity ซึ่งหมายถึง การกระทำหรือความผิดที่มีความร้ายแรงที่สามารถพิจารณาจากวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานทางกฎหมาย⁴⁸

3.7 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์

หลักเกณฑ์หลักในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาไทยนั้นได้แก่ หลักคำนิ่งถึงจิตใจ หลักคำนิ่งถึงผลและหลักคำนิ่งถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้การกระทำความผิด หัวข้อนี้จึงเป็นหัวข้อที่สำคัญเนื่องจากการกำหนดให้การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา เป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงนั้นจำต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว

3.7.1 หลักคำนิ่งถึงจิตใจ

การแสดงออกซึ่งการกระทำใดๆของมนุษย์นั้น มาจากการที่สมองได้สั่งการให้ระบบต่างๆของร่างกายเคลื่อนไหว แต่สิ่งที่เหนือกว่าระบบสั่งการของร่างกายทั้งหมดได้แก่จิตใจ จิตใจเป็นส่วนที่ลึกที่สุดของมนุษย์ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร ในมนุษย์ทั่วไปนั้นจะมีสภาพจิตใจในระดับปกติ จิตใจนั้นเป็นแกนหลักในการควบคุมไม่ให้มนุษย์กระทำการใดๆที่อาจเป็นการละเมิดศีลธรรมหรือละเมิดต่อบุคคลอื่น แต่ในทางกลับกัน มนุษย์ผู้มีจิตใจไม่ปกติในบางครั้งอาจไม่สามารถควบคุมศีลธรรมของตนเองได้ นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมในที่สุด

หลักคำนิ่งถึงเหตุนี้สามารถพิจารณาได้จากจิตใจของผู้กระทำความผิด ผู้ที่ระดับจิตใจไม่ปกติสามารถกระทำความผิดในลักษณะที่ร้ายแรงได้⁴⁹ กล่าวคือ แม้กระเป็นการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันแต่จิตใจของผู้กระทำความผิดนั้นมีความชั่วร้ายมากกว่าปกติ เช่นการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น หากผู้กระทำความผิดได้ฆ่าบุพการีของตนก็ถือว่าเป็นกรณีและผู้กระทำความผิดมีจิตใจชั่วร้ายกว่าปกติมาก หรือในกรณีการกระทำความผิดที่ได้มีการไตร่ตรองไว้ก่อนล่วงหน้านั้น ถือเป็นกรณี

⁴⁷ Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary*, ed. 8 (St. Paul, MN: West, 2009). p.76

⁴⁸ Ibid, p. 770.

⁴⁹ ชนารัญช์ กันประเสริฐ, "เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและกระทำอนาจารของประเทศไทย : ศึกษากรณีผู้เสียหายที่เป็นสตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายและผู้พิการทางจิตใจ," หน้า 15.

ผู้กระทำความผิดมีจิตใจที่โหดเหี้ยมถึงขนาดวางแผนในการกระทำความผิดไว้ก่อน จึงเป็นกรณีที่น่ารังเกียจมากกว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นเฉพาหน้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากความผิดที่เกิดขึ้นเฉพาหน้าหรือในระดับพลันทันใดอาจเป็นความผิดที่เกิดจากอารมณ์ชั่ววูบที่ไม่สามารถควบคุมสติได้ ต่างกับความผิดที่มีการเตรียมการมาก่อนโดยสิ้นเชิง กรณีเหล่านี้จึงถือเป็นเหตุฉกรรจ์อย่างหนึ่งที่พิจารณาจากจิตใจของผู้กระทำผิดโดยตรง โดยถือว่าผู้กระทำผิดมีจิตใจที่ชั่วร้ายกว่าปกติ จึงจำเป็นต้องมีการลงโทษที่หนักกว่าการกระทำความผิดกรณีทั่วไป

หลักค่านึงจิตใจนี้ยังสามารถอธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่ค่านึงถึงวัตถุประสงค์แห่งการกระทำอีกเรื่องหนึ่ง ทั้งสองเรื่องนี้มี ความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์แห่งการกระทำในเรื่องโครงสร้างความผิดอาญานั้นหมายถึงบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อในการกระทำความผิด เช่นความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปจากอำนาจปกครองของบิดามารดา นั้น วัตถุประสงค์แห่งการกระทำได้แก่ผู้เยาว์ผู้ถูกพรากไปนั่นเอง มีกฎหมายอาญาในหลายฐานความผิดที่ได้บัญญัติคุ้มครองวัตถุประสงค์แห่งการกระทำที่มีลักษณะอ่อนแอ ไม่สามารถคุ้มครองตนเองได้ไว้เป็นพิเศษ หากบุคคลใดได้กระทำความผิดต่อบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นได้แก่ ผู้เยาว์ ผู้ที่มีสภาพจิตใจอ่อนแอ ดังเช่น เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 342 ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำต่อเด็ก หรือกระทำโดยอาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

สรุปได้ว่าการกระทำต่อบุคคลที่ไม่สามารถปกป้องหรือดูแลตัวได้นั้น ถือว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีจิตใจที่โหดเหี้ยมมากกว่าปกติ บุคคลที่สามารถกระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้น เป็นผู้เยาว์ สตรีมีครรภ์ คนพิการ หรือคนวิกลจริต บุคคลนั้นจึงต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยหลักค่านึงถึงจิตใจในการกำหนดเหตุฉกรรจ์นั่นเอง

3.7.2 หลักค่านึงถึงผล

หากผลของการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นมีความร้ายแรงมากกว่าปกติ การกำหนดโทษก็จะเพิ่มมากกว่าผลปกติ ถือเป็น การแปรผันตรงตามผลที่เกิด เช่นในความผิดฐานทำร้ายร่างกายหากผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่กายหรือจิตใจ โทษที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับก็จะ เป็นเพียงลหุโทษเท่านั้น⁵⁰ แต่หากผลที่เกิดเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่น ผู้กระทำความผิดก็จะต้องรับโทษเพิ่มขึ้น⁵¹ และในท้ายที่สุดหากผลที่เกิดนั้นมีความร้ายแรงมากกว่า

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391

⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295

ปกติธรรมดาเช่นการทำร้ายนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส⁵² ก็จะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะอันตรายสาหัสนั้นถือเป็นผลร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากการทำร้าย

เหตุจรรยาในผลตามประมวลกฎหมายไทยนั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในความผิดที่ได้มีการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกกระทำความผิดทำให้ผู้ถูกกระทำผิदनนั้นบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ตัวอย่างเช่น มาตรา 339 ผู้ใดลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

1. ให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป
2. ให้อภัยให้ซึ่งทรัพย์นั้น
3. ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้
4. ปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือ
5. ให้อภัยจากการจับกุม

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

สามารถเห็นได้ว่าผลจากการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์นั้นได้เรียงลำดับของความรุนแรงที่ผู้ถูกกระทำความผิดได้รับ โดยได้กำหนดการระวางโทษไว้จากน้อยไปมาก หากการชิงทรัพย์มิได้เกิด

⁵² ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297

อันตรายแก่กายหรือจิตใจ ระวังโทษสูงสุดกฎหมายกำหนดไว้ที่จำคุกไม่เกิน 10 ปี หากการชิงทรัพย์ เป็นเหตุเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ระวังโทษสูงสุดกฎหมายได้เพิ่มระวังโทษเป็นจำคุกไม่เกิน 20 ปี หากการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจสาหัส กฎหมายได้ปรับระวังโทษจำคุก ขั้นต่ำจาก 10 ปี มาเป็น 15 ปี ส่วนระวังโทษขั้นสูงยังคงจำคุกไม่เกิน 20 ปี เช่นเดิม และหากการชิง ทรัพย์เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต กฎหมายก็ได้เพิ่มระวังโทษขั้นสูงสุดเป็นประหารชีวิต ทั้งหมดนี้ ถือเป็นเทคนิคการบัญญัติเพิ่มโทษกรณีมีผลจรรจ์เกิดขึ้นในฐานความผิดหนึ่งตามความหนักเบา โดย การบัญญัติเพิ่มโทษในลักษณะนี้นำไปใช้ในความผิดเกี่ยวกับเพศด้วยเช่นกัน เช่น กรณีการกระทำ ความผิดฐานข่มขืนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำความผิดได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย⁵³

3.7.3 หลักคำถึงถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด

การกระทำความผิดอาญานั้นนั้นอาจมีวิธีการหรือลักษณะที่ใช้ในการกระทำความผิด มากมายหลายรูปแบบ เช่น การฆ่าผู้อื่นนั้น สามารถกระทำได้หลายวิธีไม่ว่าจะโดยการใช้อาวุธปืน มีด หรือการกระทำทางกายภาพใดๆ กรณีเช่นนี้แม้การกระทำจะกระทำได้หลายรูปแบบแต่การกระทำใน แต่ละรูปแบบมิได้ปรากฏเป็นความความร้ายแรงแตกต่างกันไป กฎหมายจึงมีจำต้องระบุให้เป็นรูปแบบ เฉพาะ แต่หากวิธีการหรือลักษณะการกระทำความผิดนั้นมีการกระทำที่แสดงถึงรุนแรง โหดร้าย เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยทรามานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย การร่วมกันกระทำความผิดโดยบุคคลจำนวน หลายคน การใช้อาวุธปืน ในการกระทำความผิด เป็นต้น

นอกจากนี้ยังวิธีการหรือลักษณะที่ใช้ในการกระทำความผิดที่แสดงถึงการใช้เทคนิคที่ทำให้ การกระทำความผิดนั้นสามารถทำให้ความผิดสำเร็จง่ายขึ้น เช่น การกระทำความผิดโดยอาศัยความ เป็นมืออาชีพ การกระทำโดยทรยศต่อความไว้น้ำใจ⁵⁴ การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยใช้ วิธีการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นก็ถือเป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่ทำให้ความผิดสำเร็จง่ายขึ้น เหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะการกระทำที่ร้ายแรงกว่าการกระทำความผิดปกติ ถือเป็นกรก่อให้เกิดความ สะดวกในการกระทำความผิด กฎหมายกำหนดรูปแบบหรือลักษณะการกระทำความผิดเหล่านี้เป็น เหตุจรรจ์ได้

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ตี

⁵⁴ Martin Wasik, *Emmins on Sentencing*, ed. 4 (London: Blackstone, 2001).p. 58.

3.7.4 ลักษณะของการบัญญัติเหตุฉกรรจ์

จากที่ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์แล้ว เมื่อมีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ขึ้นใน ความผิดอาญาฐานใด ลักษณะที่กฎหมายจะบัญญัติถึงเหตุฉกรรจ์นั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะแรก เหตุฉกรรจ์นั้นจะบัญญัติในมาตราถัดไปของความผิดที่เป็นบททั่วไป เหตุฉกรรจ์ เหล่านี้สามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “บทฉกรรจ์” ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 เป็นบททั่วไป จะมีความผิดในลักษณะที่เป็นบทฉกรรจ์กำหนดไว้ในมาตราถัดไปคือ มาตรา 289 หรือ ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย บททั่วไปของการทำร้ายร่างกายได้แก่ มาตรา 295 ก็จะมี ความผิดในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์ของการทำร้ายร่างกายบัญญัติไว้ในมาตรา 296 นอกจากนี้ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายยังมีความผิดที่ปรากฏในลักษณะของผลฉกรรจ์อีกเรื่องหนึ่ง กฎหมายก็ได้ มีการบัญญัติในมาตราถัดไปคือมาตรา 297 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจึงมีบทฉกรรจ์ถึงสามบท นอกจากความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายแล้ว ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินลักษณะฉ้อโกงก็มีการบัญญัติเหตุ ฉกรรจ์ในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน ได้แก่ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ที่เป็นบททั่วไป กับ ความผิดในลักษณะที่เป็นบทฉกรรจ์ตามมาตรา 342 ซึ่งเป็นมาตราที่อยู่ถัดจากความผิดที่เป็นบท ทั่วไปอีกเช่นกัน

การบัญญัติลักษณะที่สองได้แก่การกำหนดให้ “บททั่วไป” กับ “บทฉกรรจ์” ปรากฏอยู่ใน มาตราเดียวกัน โดยบทฉกรรจ์จะปรากฏอยู่ในวรรคถัดไปและมีระวางโทษเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในแต่ละวรรค เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดที่เป็นบททั่วไปนั้นปรากฏอยู่ในวรรคแรก ส่วนความผิดที่เป็นบท ฉกรรจ์นั้นก็ปรากฏอยู่ในมาตราเดียวกันโดยเรียงความร้ายแรงตั้งแต่วรรคสองไปจนถึงวรรคห้า เหล่านี้ เป็นวิธีการในการบัญญัติความผิดที่เป็นเหตุฉกรรจ์

ลักษณะการบัญญัติเหตุฉกรรจ์ที่แยกจากความผิดที่เป็นบททั่วไปนั้น การบังคับใช้กฎหมาย สามารถใช้ “บทฉกรรจ์” ได้โดยตรง เนื่องจากบทฉกรรจ์ส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบความผิดที่มี ความสมบูรณ์ในตัว สามารถบังคับใช้ต่อผู้กระทำความผิดได้ มิจำเป็นต้องกล่าวถึงความผิดที่เป็นบททั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับบทฉกรรจ์ที่เป็นลักษณะของการ “ขยายความ” เช่น มาตรา 365 ที่เป็นบท ฉกรรจ์ในความผิดฐานบุกรุกนั้น มีบัญญัติเฉพาะ เหตุที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น บุกรุกในเวลา

กลางคืน⁵⁵ องค์ประกอบประกอบความผิดจึงไม่ครบถ้วน จำต้องกล่าวถึงความผิดที่เป็นบททั่วไปตาม มาตรา 362 ประกอบด้วย⁵⁶

3.7.5 ตัวอย่างบทบัญญัติที่เป็นเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาไทย

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงฐานความผิดต่างๆ ไว้ในภาค 2 ซึ่งเป็นภาคความผิดแบ่ง ออกได้ถึง 12 ลักษณะ การบัญญัติเหตุฉกรรจ์มีปรากฏอยู่ในหลายลักษณะ ยกเว้นแต่ความผิดใน ลักษณะที่ 1 ถึงลักษณะที่ 3 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความผิดต่อรัฐที่มีการกำหนดเป็นลักษณะเฉพาะโดยมี ระยะเวลาโทษไว้สูงอยู่แล้ว โดยมีลักษณะที่ 4 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนาและลักษณะที่ 8 ซึ่งเป็น ความผิดเกี่ยวกับการค้าเพียง 2 ลักษณะเท่านั้นที่มีได้ปรากฏการบัญญัติเหตุฉกรรจ์

การกำหนดเหตุฉกรรจ์ในฐานความผิดต่างๆ ได้ถูกแบ่งออกตามลักษณะต่างๆ โดยจะสังเกต ได้ว่าการกำหนดเหตุฉกรรจ์ได้มีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจาก พฤติการณ์ที่ประกอบกรกระทำความผิดแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นพฤติการณ์ที่มีความรุนแรง เช่น การกระทำความผิดโดยมีอาวุธหรือโดยการใช้กำลัง หรือพฤติการณ์ที่กระทำให้ผู้กระทำความผิดมี โอกาสในการกระทำความผิดสำเร็จมากขึ้น เช่น การกระทำความผิดในโอกาสที่ผู้เสียหายอยู่ในภาวะที่ แดกตื่น หรือไม่สามารถระมัดระวังตัวได้ หรือการลงมือกระทำความผิดในเวลากลางคืน⁵⁷

สรุปได้ว่าการกำหนดเหตุฉกรรจ์ ตามประมวลกฎหมายอาญาได้พิจารณาจากเงื่อนไขต่างๆ ดังนี้⁵⁸

1. ตัวบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

ก. ตัวผู้กระทำ ถ้าผู้กระทำความผิดมีฐานะหรือบทบาทที่สำคัญในการกระทำความ ผิดหรือที่กล่าวกันว่าเป็นผู้ริเริ่มในการกระทำความผิด กฎหมายก็จะกำหนดโทษให้หนักขึ้น เช่น ในความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็น หัวหน้า หรือผู้จัดการ

ข. การกระทำ เช่น ในความผิดฐานต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน ซึ่งถ้าการกระทำนั้น เป็นการกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็น การเพิ่มความร้ายแรงขึ้น และยังเป็นกรกระทำที่มีความอุกอาจ

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 335

⁵⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, ถาม-ตอบ ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด ความผิดเกี่ยวกับการปกครองและ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: จีระชการพิมพ์, 2546), หน้า 141.

⁵⁷ พิชัย ด่านพัฒนามงคล, "เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานลักทรัพย์," หน้า 21.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2. ฝ่ายผู้ถูกกระทำคามผิด (ผู้ถูกกระทำ) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

ก. ตัวบุคคล ถ้าบุคคลที่ถูกกระทำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ถ้าผู้ตายเป็นบุพการี หรือเป็นเจ้านักงาน หรือในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ถ้าผู้เสียหายมีอายุน้อยเท่าใด กระทำต่อเด็กหรือผู้มีความอ่อนแอทางจิต การลงโทษก็จะหนักขึ้น

ข. ตัวทรัพย์สิน เช่น ในความผิดฐานลักทรัพย์ ถ้าการลักทรัพย์เป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือเป็นพระพุทธรูปที่มีความสำคัญทางศาสนา

3. ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด สามารถพิจารณาได้จากวิธีการทางกายภาพหรือเทคนิคต่างๆที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น การกระทำที่มีลักษณะโหดร้ายทารุณ การฆ่าผู้อื่นโดยทรมาณหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย การร่วมกันกระทำความผิดโดยบุคคลจำนวนมาก การใช้ยานพาหนะ เป็นต้น หรือ การกระทำความผิดที่ได้มีลักษณะการกระทำที่โหดร้ายแต่มีการกระทำในลักษณะที่แนบเนียนที่สามารถทำให้ความผิดสำเร็จง่ายขึ้น เช่น การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยใช้วิธีการแสดงตนเป็นบุคคลอื่น เป็นต้น

4. ผลของการกระทำ เป็นการพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดถ้าผลก่อให้เกิด ความเสียหายมากปริมาณในการลงโทษก็จะหนักขึ้น เช่น ในความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการแห่งวิชาชีพ ถ้าการกระทำความผิดเป็นเหตุทำให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย หรือในความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ถ้าการกระทำความผิดเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย กฎหมายก็จะกำหนดโทษให้หนักขึ้นตามความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.8 ความรับผิดทางอาญาในเหตุฉกรรจ์

ความรับผิดทางอาญาในเหตุฉกรรจ์นั้นสามารถแบ่งได้ตามประเภทของเหตุฉกรรจ์ ได้แก่ เหตุฉกรรจ์ในเจตนา และ เหตุฉกรรจ์ในผล⁵⁹

3.8.1 ความรับผิดทางอาญาของเหตุฉกรรจ์ในเจตนา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ถือเป็นมาตราสำคัญที่สุดในการกำหนดโครงสร้างความรับผิดทางอาญา โดยมีหลักกฎหมายเรื่องหนึ่งของมาตราดังกล่าวได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อแอมเล็งเห็นผลของ

⁵⁹ ชนารักษ์ กั้นประเสริฐ, เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและกระทำอนาจารของประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 14.

การกระทำนั้นมิได้” การรู้ข้อเท็จจริงของบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากผู้กระทำความผิดมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำความผิดกระทำโดยมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลมิได้ ซึ่งหลักกฎหมายมาตรา 59 วรรค 3 ข้อนี้ เป็นหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงกับความรับผิดทางอาญาของเหตุฉกรรจ์ในเจตนาโดยตรง เนื่องจากมีกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 62 วรรคท้าย บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใดบุคคลจะต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้น” ข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำความผิดต้องรู้ตามหลักกฎหมาย 2 เรื่องดังกล่าว ได้แก่ข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

1. ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอก

บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาในประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด จะมีการกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้สำหรับความผิดฐานต่างๆ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฉ้อโกง จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบความผิดที่ผู้กระทำจะหลอกลวงโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อบุคคลอื่น โดยการหลอกลวงนั้นทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือบุคคลที่สาม ผู้กระทำจึงต้องรู้ว่าตนกำลังทำการหลอกลวงบุคคลอื่นเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินนั่นเอง การที่ผู้กระทำจำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดนั้นก็เพื่อทราบถึงเจตนาของผู้กระทำนั่นเอง⁶⁰ แต่ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องรู้ถึงการหลอกลวงผู้อื่นเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นความผิดฐานใดหรือมาตราใดในกฎหมาย⁶¹ เป็นเรื่องที่ต้องครผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องปรับใช้เอง

2. ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบเหตุฉกรรจ์

ดังที่มาตรา 62 ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น” หลักกฎหมายข้อนี้มีหลักการเดียวกับการที่ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 59 วรรค 3 กล่าวคือผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงที่ตนกำลังกระทำอยู่ แต่ผลที่แตกต่างกันของหลักกฎหมายสองเรื่องนี้คือ ตามมาตรา 59 วรรค 3 นั้น หากผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้ จึงเท่ากับว่าผู้กระทำความผิดนั้นมิได้มีเจตนาในการกระทำนั้นแต่อย่างใด ความรับผิดในทางอาญาจึงไม่เกิดขึ้น แต่หากเป็นกรณีประมาทหรือไม่ต้องเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในอีกประเด็นหนึ่ง

⁶⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 80.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ผลของการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบเหตุฉกรรจ์นั้น มิได้ถือว่าผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดยังคงมีความรับผิดชอบอยู่เพียงแต่ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น ตัวอย่างเช่น นาย ก. ต้องการยิงนาย ข. ที่เป็นศัตรู นาย ก. ได้วางแผนมาเป็นอย่างดี ปรากฏว่าขณะไปดักยิงบนทางที่นาย ข. เดินกลับบ้านเป็นประจำ บิดาของนาย ก. ได้เดินผ่านมาพอดี นาย ก. คิดว่านาย ข. จึงยิงไปที่บิดาของตนเอง ดังนี้ จะถือว่านาย ก. ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดมิได้ เนื่องจาก

1. นาย ก. รู้ว่าเป็นการฆ่าผู้อื่น
2. นาย ก. มีเจตนาประสงค์ต่อผลเพราะได้ใช้ปืนยิงไปที่บุคคลที่ตนต้องการจะยิง ถือว่านาย ก. ประสงค์ได้ว่าตนต้องการให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
3. นาย ก. จึงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น แต่นาย ก. ไม่ต้องรับผิดในความผิดฐานฆ่าบุพการี ตามมาตรา 289 ที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานฆ่าบุคคลทั่วไปเนื่องจากขณะลงมือกระทำ นาย ก. มิได้ “รู้” ว่าบุคคลที่ตนยิงไปนั้นคือบิดาของตน จึงถือว่านาย ก. มิได้รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของเหตุฉกรรจ์นั่นเอง

สามารถเห็นได้ว่าการรู้ข้อเท็จใดๆในการกระทำของตนนั้นเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญเพราะสามารถแสดงให้เห็นถึงเจตนาของตนได้ หากผู้กระทำไม่ทราบว่สิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่นั้นเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ก็ถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิดในเหตุฉกรรจ์นั้นมิได้ คงมีเจตนากระทำความผิดในชั้นธรรมดา⁶² ตามตัวอย่างที่ได้ยกไปข้างต้น แต่ทั้งนี้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ถึงว่า การกระทำใดๆที่จะถือว่าเป็นเหตุฉกรรจ์บ้าง เพียงแต่ทราบว่า ตนกำลังจะฆ่าบิดาตน หรือตนกำลังจะฉ้อโกงบุคคลโดยใช้วิธีการแสดงตนเป็นคนอื่นก็เพียงพอแล้ว⁶³ เพราะเป็นเรื่องที่องค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายจะเป็นผู้วินิจฉัยเอง

3.8.2 เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย

จากการที่ได้ศึกษาโครงสร้างความรับผิดทางอาญาในฉกรรจ์ประมวลกฎหมายไทยไปแล้ว ผู้ศึกษาเห็นควรศึกษาทฤษฎีของประเทศเยอรมนีเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ต่อไป

“เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” (objective Strafbarkeitsbedingung) คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำที่เป็น “ความผิดอาญา” แต่ไม่ใช่ข้อข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

⁶² จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2555), หน้า 222.

⁶³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 81.

กับข้อเท็จจริงและประมาท⁶⁴ ดังนั้นจึงไม่เป็นจำต้องพิจารณาถึงการกระทำในลักษณะที่กระทำโดยเจตนาหรือประมาท และ เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยนี้ก็มีข้อประกอบของความผิดฐานต่างๆ ดังนั้นความรับผิดทางอาญาของผู้กระทำผิดจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ถึงเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย

ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขทางภาวะวิสัย สามารถแสดงให้เห็นถึง “ความไม่ถูกต้องของผล” และเมื่อรวมกับ “ความไม่ถูกต้องของการกระทำ” ที่เกิดขึ้นจะสามารถเห็นได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ “สมควรลงโทษ” ตัวอย่างเช่น ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรคสอง ได้วางหลักไว้ว่า “ถ้าในการปล้นทรัพย์ ผู้กระทำแม้คนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักขึ้น”⁶⁵ จึงเห็นได้ว่ากรณีนี้ผู้กระทำความผิดมีจำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นซึ่งเป็นการยกเว้นหลักการตามมาตรา 63 นั้นเอง ซึ่งสามารถใช้ทฤษฎีเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยอธิบายได้คือ ข้อเท็จจริงในกรณีนี้มีการกระทำที่ไม่ถูกต้องและมีลักษณะร้ายแรงคือการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด จึงเป็นกรณีที่สมควรต้องถูกลงโทษ ถือเป็นภาวะวิสัยที่มีข้อเท็จจริงที่เป็นความผิดอาญาโดยตรง

ประเภทของเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่เป็นข้อจำกัดในการลงโทษ 2. เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่เป็นเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ในเรื่องความรับผิดเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นสามารถนำทฤษฎีเรื่องเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่เป็นเหตุเพิ่มโทษหนักขึ้นมาอธิบายได้ ซึ่งเนื้อหาของทฤษฎีนี้จะเกี่ยวข้องกับ “ความสมควรลงโทษ” กฎหมายจึงสามารถบัญญัติความรับผิดไว้ได้หากข้อเท็จจริงของภาวะวิสัยนั้นเป็นความผิดอาญาที่สมควรได้รับการลงโทษที่หนักขึ้น เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรคสอง ที่ได้กล่าวไปข้างต้น ก็ถือเป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่เป็นเหตุเพิ่มโทษหนักขึ้นนั่นเอง⁶⁶

3.8.3 เหตุจูงใจ หรือเจตนาพิเศษ

มูลเหตุจูงใจ ได้แก่ เหตุผลส่วนตัว หรือวัตถุประสงค์ที่ผู้กระทำความผิดหวังให้เกิดในท้ายสุดของการกระทำความผิด มูลเหตุจูงใจมิใช่เจตนาแต่เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นก่อนจะมีการกระทำโดย

⁶⁴ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2554), หน้า 140.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

เจตนาและสามารถแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายสุดท้ายที่ซ่อนไว้หลังจากได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น⁶⁷ ตัวอย่างเช่น นาย ก. ต้องการฆ่า นาย ข. เนื่องจากเป็นศัตรูกันมานาน เมื่อนาย ก. ลงมือฆ่านาย ข. ถือว่านาย ก. กระทำการฆ่านาย ข. โดยมีมูลเหตุจูงใจคือความเกลียดชังที่มีต่อนาย ข. มูลเหตุจูงใจมิได้มีผลต่อความรับผิดทางกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดให้เป็นองค์ประกอบของความผิด

ที่ได้กล่าวถึงเรื่องมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดนั้นเนื่องจากมูลเหตุจูงใจนั้นมีความเกี่ยวข้องกับ “มูลเหตุจูงใจพิเศษหรือเจตนาพิเศษ” ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นองค์ประกอบความผิด⁶⁸ ในกรณีที่เป็นเหตุจูงใจในฐานะความผิดต่างๆ เช่น ตามมาตรา 289 (6) ผู้ใดฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ ในเหตุจูงใจในความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 336 ทวิ หากการลักทรัพย์นั้นมีการใช้ยานพาหนะเพื่อความสะดวกแก่การกระทำความผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นการจับกุม ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ กึ่งหนึ่ง ความรับผิดในเหตุจูงใจบางเรื่องจึงจำเป็นต้องประกอบด้วยมูลเหตุจูงใจพิเศษด้วย สามารถสังเกตได้จากการบัญญัติในลักษณะ โดยการใช้คำว่า “เพื่อ” นำหน้าการกระทำต่าง ๆ นั้นเอง

3.8.4 ความรับผิดทางอาญาของเหตุจูงใจในผล

ผลที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้นเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งในการลงโทษที่หนักขึ้นตามความร้ายแรงของผลที่เกิด เหตุจูงใจในผลหมายถึง การกระทำความผิดนั้นเกิดผลที่มีลักษณะร้ายแรงขึ้นกันมากกว่าผลตามปกติ จึงเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ตามที่ มาตรา 63 ในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้”

กล่าวคือผลที่เกิดการกระทำความผิดนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิด (Causation) ซึ่งเป็นโครงสร้างความรับผิดทางอาญาที่สำคัญเรื่องหนึ่งตามที่นักกฎหมายหลายท่านได้อธิบายไว้ การวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำความผิดจึงต้องคำนึงถึงโครงสร้างความรับผิดนี้ เป็นสำคัญ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดในผลสุดท้ายของการกระทำที่ตนก่อหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากโครงสร้างความรับผิดทางอาญาในข้อนี้ มีทฤษฎีดังต่อไปนี้

⁶⁷ Wayne R. LaFave Austin W. Scott Jr, *Handbook on Crimanal Law*, p 77.

⁶⁸ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 77.

1. ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory)⁶⁹

ทฤษฎีเงื่อนไข หมายถึง ในทุกการกระทำนั้นย่อมก่อให้เกิดผล หากไม่มีการกระทำเช่นนั้นผลก็จะไม่เกิด ทฤษฎีนี้จึงเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยกว้าง หากใช้อย่างเคร่งครัดก็ทำให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาอย่างกว้างขวาง เช่น นาย ก. ใช้มือฆาตไปที่ศีรษะของนาย นาย ข. เบาๆ แต่นาย ข. เสียหลัก ถูรถจักรยานยนต์ที่วิ่งมาด้วยความเร็วชนจนถึงแก่ความตาย รวมตลอดจนกรณีนาย ก. ใช้ไม้ตีนาย ข. ทำให้นาย ข. สลบจึงต้องพลาดเดียวบินที่ตนต้องไปขึ้น จึงต้องเดินทางโดยเที่ยวบินเที่ยวต่อไปแทน ปรากฏว่าเครื่องบินเที่ยวต่อไปนั้นเกิดอุบัติเหตุ ทำให้นาย ข. ถึงแก่ความตาย เช่นนี้อาจทำให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญามีลักษณะที่กว้างไป

การปรับใช้ทฤษฎีนี้จึงจำต้องจำกัดเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาให้ผลเช่นนั้นเกิดขึ้นโดยรู้ถึงสภาพการณ์ทุกอย่างจึงจะเป็นความผิด เช่น หากนาย ก. รู้ว่านาย ข. เป็นโรคเลือดไหลไม่หยุด นาย ก. จึงทำร้ายนาย ข. เพียงเล็กน้อยด้วยเจตนาทำให้นาย ข. ตาย ต้องถือว่าการกระทำของนาย ก. มีความสัมพันธ์ระหว่างผลที่เกิดขึ้นแล้ว นาย ก. มีความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว หากถือตามทฤษฎีนี้ เพราะในเรื่องทฤษฎีเงื่อนไขนี้หากผู้กระทำมีความผิดมีเจตนาและผลเกิดแล้วไม่ว่าผู้กระทำจะทำด้วยวิธีใดๆ ถือว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเกิดขึ้นแล้วทั้งสิ้น

2. ทฤษฎีเหตุเหมาะสม (The adequate cause)⁷⁰

ทฤษฎีหรือทฤษฎีผลธรรมดานี้คือการดูว่าเหตุอย่างนี้เหมาะสมที่จะก่อให้เกิดผลอย่างนั้นหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำ ความผิดและลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้หรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำและลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้หรือไม่ กล่าวคือบุคคลธรรมดาสามารถเห็นได้หรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเช่นใด เช่น นายแดงพาเด็กชายดำ อายุ 3 ขวบ ไปปล่อยไว้ไปกลางทุ่งในนยามดึกในขณะที่ฝนฟ้าคะนองอย่างรุนแรง เด็กชายดำไม่สามารถหาทางออกจากทุ่งนาได้ เกิดความกลัวจึงแต่ได้นอนตากฝนอยู่บริเวณทุ่งนา ทำให้เกิดสภาวะปอดบวม ถึงแก่ความตายในที่สุด ดังนี้ถือเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้เยาว์มีอายุเพียงแค่สามขวบ สภาพร่างกายยังเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์ การตากฝนตลอดทั้งคืนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายได้ ดังนี้ถือว่านายแดงมีความรับผิดชอบทางอาญาแล้วตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59-60.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

การที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาถึงความรับผิดชอบในเหตุการณ์นั้นเนื่องจาก การกระทำ ความผิดโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นการกระทำที่เป็นลักษณะของเหตุการณ์ ความรับผิดชอบในเหตุการณ์ ในประเด็นเรื่องการรู้ข้อเท็จเกี่ยวกับเหตุการณ์ ความรับผิดชอบของเหตุการณ์ในเจตนาหรือความรับผิดชอบของเหตุการณ์ในผลลั่วนเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษากฎหมายต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการกำหนดเหตุการณ์ ประกอบกับเหตุการณ์ในประเทศไทย ที่ผ่านมามีการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาจำนวนมาก บ่อยครั้งเช่นจากคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องหนึ่ง ผู้เสียหาย 4 คนได้ทราบว่าที่วัด พ. มีพระเครื่องซึ่งเป็นของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้เช่าบูชา โดยจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดดังกล่าวเป็นผู้นำออกให้เช่าผู้เสียหายทั้งสี่จึงไปเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 รับรองว่าพระเครื่องดังกล่าวเป็นพระเครื่องที่ได้มาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งความจริงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีไม่เคยทรงจัดสร้างพระเครื่องดังกล่าวและไม่เคยทรงพระราชทานแก่จำเลยที่ 1 จึงถือว่าเป็นความเท็จในการหลอกลวง ถือเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์

บทที่ 4 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญา ต่างประเทศ

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอถึงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยพิจารณาถึงเหตุผลในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ว่ามีหลักเกณฑ์ใดบ้าง เช่น พิจารณาจากบุคคลผู้กระทำความผิดหรือบุคคลผู้เป็นวัตถุแห่งการกระทำ พิจารณาจากทรัพย์สินที่ได้จากการฉ้อโกงนี้และพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำความผิด โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ในการปรับปรุงเหตุฉกรรจ์ตามประมวลกฎหมายอาญาต่อไป

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายไทยนั้นปรากฏจึงปรากฏอยู่เพียงแค่ 2 เหตุตามอนุมาตรา 1 และ 2 ของมาตรา 342 ซึ่งถือว่าน้อยมากหากเปรียบเทียบกับเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายต่างประเทศ โดยผู้ศึกษาได้ทำการเลือกประเทศที่มีโครงสร้างความรับผิดชอบในความผิดฐานฉ้อโกงคล้ายกับประเทศไทย กล่าวคือมีบทกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติในความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นบททั่วไปและบทบัญญัติที่มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกง โดยประเทศที่ผู้ศึกษาได้คัดเลือกมานั้นได้แก่ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศตุรกี

4.1 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

เหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นมีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญาของประเทศไทยทั้งกฎหมายลักษณะอาญา¹ และประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งบทบัญญัติในความผิดฐานฉ้อโกงนั้นก็ยังมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายไทย กล่าวคือ (1) ส่วนที่ว่าด้วยการได้ประโยชน์มาโดยการฉ้อโกง และ (2) ส่วนที่เกี่ยวกับเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้นสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล² ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศฝรั่งเศสนั้นเน้นไปที่การหลอกลวงเพื่อให้ผู้อื่นยื่นส่งทรัพย์สินให้ดังนั้นทรัพย์สินของผู้อื่นที่เป็นองค์ประกอบความผิดฐานนี้จึงไม่สามารถหมายถึงอสังหาริมทรัพย์ได้ โดยทั้งนี้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า อาจไม่จำเป็นต้องหมายถึง

¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา กฎหมายอาญาของ ศ.จ. จิตติ ดิงค์ทิพย์, พิมพ์ครั้งที่ 3* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า , 2537), หน้า 233.

² คณพล จันทรหอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2*, หน้า 250

สิ่งที่มีรูปร่างหรือจับต้องได้ การหลอกลวงข้อมูลต่างๆของบุคคลอื่นก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานนี้ได้เช่นกัน³

ความผิดฐานฉ้อโกง (l'Escroquerie) ถือเป็นความผิดมหัศจรรย์โทษ (Les délits) เพราะโทษของความผิดฐานนี้ได้ระวางไว้ที่จำคุกไม่เกิน 5 ปี ซึ่งถือเป็นลำดับขั้นของความผิดมหัศจรรย์โทษ⁴ หมายถึงกฎหมายที่มีโทษระดับกลาง

4.1.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

มาตรา 313-1 การฉ้อโกงนั้นหมายถึงการหลอกลวงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล 'ไม่' ว่าจะโดยการใช้ชื่อปลอม การแสดงความสามารถปลอม หรือโดยการใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือโดยวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้ผู้อื่นหรือบุคคลอื่นเกิดความเสียหายในการส่งเงินหรือทรัพย์สินที่มีค่าหรือจัดให้มีบริการใดๆหรือแสดงความยินยอมให้เกิดหนี้หรือปลดหนี้จำนวนใดๆ⁵

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 375,000 ยูโร

องค์ประกอบภายนอก

(1) หลอกลวงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, ed. 1 (Portland: Willan Publishing, 2001).p. 189.

⁴ อุทัย อาทิวา, *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศฝรั่งเศส*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง, 2557), หน้า 19.

⁵ "Code Pénal," [Online] Accessed: 24 february 2016]. Available from: http://www.legifrance.gouv.fr/telecharger_pdf.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719

Article 313-1

L'escroquerie est le fait, soit par l'usage d'un faux nom ou d'une fausse qualité, soit par l'abus d'une qualité vraie, soit par l'emploi de manoeuvres frauduleuses, de tromper une personne physique ou morale et de la déterminer ainsi, à son préjudice ou au préjudice d'un tiers, à remettre des fonds, des valeurs ou un bien quelconque, à fournir un service ou à consentir un acte opérant obligation ou décharge.

L'escroquerie est punie de cinq ans d'emprisonnement et de 375,000 euros d'amende.

(2) โดยการใช้ชื่อปลอม การแสดงความสามารถปลอม โดยการใช้อำนาจในทางมิชอบหรือวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย

(3) เป็นเหตุให้ผู้อื่นหรือบุคคลที่สามเกิดความเสียหายในการส่งเงินหรือส่งทรัพย์สินที่มีค่าหรือจัดหาบริการใดๆ หรือก่อให้เกิดหรือปลดหนี้จำนวนใดๆ

ความผิดฐานลักทรัพย์และความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้น มีหลักคิดอย่างเดียวกันได้แก่การเข้าถือเอาทรัพย์ของบุคคลอื่น แต่ความแตกต่างนั้นได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์การเข้าถือเอาทรัพย์สินเกิดขึ้นโดยที่เจ้าของมิได้อนุญาต ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงการเข้าถือเอาทรัพย์สินนั้นได้มาจากการที่เจ้าของทรัพย์ถูกหลอกลวงโดยผู้กระทำความผิดเป็นเหตุให้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้กระทำความผิด⁶

องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นแตกต่างกับองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไทย ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นมีการกำหนดวิธีการในการหลอกลวง ได้แก่การใช้ชื่อปลอม การแสดงความสามารถปลอม เช่น ความสามารถในการอาชีพของหมอ พระ หรือนายความที่ผู้กระทำไม่มีอยู่จริง⁷ การใช้อำนาจในทางมิชอบหรือวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายโดยการหลอกลวงด้วยวิธีการเหล่านี้เป็นเหตุให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ส่งเงินหรือทรัพย์สินที่มีค่าอื่นๆหรือจัดหาบริการใดๆให้กับผู้กระทำผิด รวมไปถึงการหลอกลวงใดๆที่ก่อให้เกิดหนี้หรือการปลดหนี้ด้วย

จึงสรุปได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นมีการกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้แคบกว่าของประเทศไทย มีการบัญญัติถึงการกระทำที่เป็นการหลอกลวงในลักษณะเฉพาะ แต่อย่างไรเสีย กรอบความคิดในความผิดฐานนี้ก็ยังคงเหมือนกันคือ “การหลอกลวง” ทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น แต่อย่างไรก็ตามผลเสียหายในทางทรัพย์สินของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นได้มีการบัญญัติไว้กว้างของไทยได้แก่ การทำให้ผู้อื่นหรือบุคคลอื่นเกิดความเสียหายในการส่งเงินหรือทรัพย์สินที่มีค่าหรือจัดให้มีบริการใดๆหรือแสดงความยินยอมให้เกิดหนี้หรือปลดหนี้จำนวนใดๆ

⁶ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 188.

⁷ "L'escroquerie (Définition)," [Online] Accessed: 16 November 2016. Available from: URL:

<http://droit-finances.commentcamarche.net/contents/1317-l-escroquerie-definition>

4.1.2 เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

มาตรา 313-2 ระวังโทษจะถูกเพิ่มขึ้นเป็นจำคุกไม่เกิน 7 ปี และ ปรับไม่เกิน 750,000 ยูโร หากการฉ้อโกงได้กระทำโดยมีเหตุดังต่อไปนี้⁸

1. กระทำโดยอาศัยอำนาจในการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรืออาศัยหน้าที่การงานที่ตนต้องทำเพื่อบุคคลอื่นอยู่แล้วในการปฏิบัติหน้าที่

2. กระทำโดยบุคคลผู้แอบอ้างว่าตนเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในงานสาธารณะหรือมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะ

3. กระทำโดยเรียกร้องต่อสาธารณะชนในการเชิญชวนให้มีการจัดตั้งหลักทรัพย์หรือกองทุนทางการเงินใดๆ เพื่อช่วยเหลือในทางมนุษยธรรมหรือด้านสังคมอื่นๆ

⁸ "Code Pénal," [Online] Accessed: 24 february 2016. Available from:

http://www.legifrance.gouv.fr/telecharger_pdf.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719

Article 312-2 Les peines sont portées à sept ans d'emprisonnement et à 750 000 euros d'amende lorsque l'escroquerie est réalisée :

1° Par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission ;

Code pénal

2° Par une personne qui prend indûment la qualité d'une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public ;

3° Par une personne qui fait appel au public en vue de l'émission de titres ou en vue de la collecte de fonds à des fins d'entraide humanitaire ou sociale ;

4° Au préjudice d'une personne dont la particulière vulnérabilité, due à son âge, à une maladie, à une infirmité, à une déficience physique ou psychique ou à un état de grossesse, est apparente ou connue de son auteur ;

5° Au préjudice d'une personne publique, d'un organisme de protection sociale ou d'un organisme chargé d'une mission de service public, pour l'obtention d'une allocation, d'une prestation, d'un paiement ou d'un avantage indu.

Les peines sont portées à dix ans d'emprisonnement et à 1 000 000 euros d'amende lorsque l'escroquerie est commise en bande organisée.

4. เป็นการกระทำความผิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้กระทำต่อบุคคลผู้มีจุดอ่อนหรือความอ่อนแอไม่ว่าจะมีเหตุเนื่องจากอายุ ความเจ็บป่วย อาการป่วยทางจิตหรืออยู่ในสภาวะตั้งครรภ์ โดยผู้กระทำความผิดได้รู้ในข้อเท็จจริงดังกล่าว

5. เป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลสาธารณะ องค์กรป้องกันทางสังคม หรือ องค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ได้รับเงินช่วยเหลือหรือเพื่อให้มีการจ่ายเงินโดยที่ไม่มีสิทธิ

การระวางโทษจะเพิ่มขึ้นเป็นจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1,000,000 ยูโร หากการกระทำนั้นได้ในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม

เห็นได้ว่าเหตุจรรยาในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นมีอยู่ด้วยกัน 5 เหตุ โดยมีเหตุตามอนุมาตรา 4 ที่เหมือนกับประเทศไทยคือในเรื่องของการกระทำการฉ้อโกงโดยบุคคลผู้เสียหาย มีความอ่อนแอเนื่องมาจากอายุ ความเจ็บป่วย ความอ่อนแอทางจิต และอนุมาตรา 2 ในเรื่องการแอบอ้างตัวเป็นบุคคลอื่น ที่มีลักษณะคล้ายกับเหตุจรรยาตามมาตรา 342 โดยเหตุจรรยาตามข้อหนึ่งนั้นในเรื่องการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยเจ้าพนักงานรัฐนั้น ประมวลกฎหมายอาญาไทยได้แยกออกเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ อีกลักษณะหนึ่ง

โดยเหตุจรรยาที่น่าสนใจที่สุดนั้น ปรากฏอยู่ในอนุมาตรา 3 เป็นการฉ้อโกงโดยการเรียกร้องจัดตั้งหลักทรัพย์หรือจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือทางมนุษยธรรมหรือทางสังคม โดยที่มิได้มีการนำไปจัดตั้งจริงแต่อย่างใด เป็นการหลอกลวงในลักษณะคล้ายกับการหลอกลวงเงินบริจาคที่สุดท้ายผู้หลอกลวงมิได้นำเงินบริจาค่นั้นไปช่วยเหลือในทางสังคมแต่อย่างใด

4.2 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุจรรยาในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกี

ประเทศตุรกีเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปเอเชีย ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นชาวมุสลิมทั้งสิ้นและประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มักใช้หลักคำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต จึงน่าสนใจว่ากฎหมายอาญาในประเทศมุสลิมนี้สอดคล้องและสนับสนุนกับหลักคำสอนทางศาสนาหรือไม่ และในประเทศมุสลิมมีการใช้มาตรการในทางอาญาคู่มครองความเชื่อทางของบุคคลศาสนาไม่น้อยเพียงใด

4.2.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาตรีก็มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงคล้ายกับประมวลกฎหมายอาญาไทยกล่าวว่ามีบทบัญญัติที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงฐานหนึ่งและในมาตราถัดไปจะเป็นการบัญญัติในเรื่องเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง ดังนี้

มาตรา 157 ผู้ใดหลอกลวงบุคคลคนอื่นโดยการโกงหรือหาผลประโยชน์ใดๆสำหรับตนเองหรือบุคคลอื่น โดยเป็นการทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 – 5 ปี และ ชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษตั้งแต่ 5,000 ลีรา

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) หลอกลวงผู้อื่น
- (3) โดยการโกงหรือหาผลประโยชน์ใดๆสำหรับตนหรือบุคคลอื่น
- (4) เป็นการทำให้ผู้อื่นเสียหาย

องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาตรีก็นั้นมีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดที่ค่อนข้างกว้างเช่นเดียวกับกับประมวลกฎหมายอาญาไทย กล่าวคือการหลอกลวงนั้นมีความหมายที่ค่อนข้างกว้าง กฎหมายตรีก็ใช้คำว่า “Fraud” ซึ่งหมายถึงการโกงหรือการฉ้อโกงและการหาประโยชน์ จึงหมายความว่า “การหลอกลวงโดยการโกงหรือโดยการหาผลประโยชน์” โดยมีพื้นฐานอยู่การจะต้องมีการหลอกลวงนั่นเอง

4.2.2 เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตรี

มาตรา 158 (1) ในกรณีที่มีการฉ้อโกงเกิดขึ้นโดยมีเหตุดังต่อไปนี้¹⁰

⁹ "Criminal Code of the Republic of Turkey," [Online] Accessed: 17 November 2016]. Available from: <http://legislationline.org/documents/action/popup/id/6872/preview>

Article 157

(1) Any person who deceives another person through fraud or secures benefit both for himself and others by giving injury to the victim is punished with imprisonment from one year to five years and imposed punitive fine up to five thousand lira

- a) หาประโยชน์โดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น
- b) โดยฉวยโอกาสจากสถานการณ์ที่ผู้อื่นอยู่ในความเสี่ยงหรืออยู่ในสถานการณ์ที่อยากลำบาก

¹⁰ Ibid, Article 158

(1) In case of commission of offense of fraud;

- a) By exploiting religious belief and perception of a person,
- b) By taking advantage of his being in a risky or difficult condition,
- c) By taking advantage of gradual deterioration of consciousness of a person,
- d) By using public institutions and corporations, public professional organizations, political parties, foundations or associations as a tool,
- e) By executing acts to the disadvantage of public institutions and corporations,
- f) By using data processing systems, banks and financial institutions as an tool,
- g) By benefiting from the facilities of press and publication organs,
- h) By executing fraudulent acts within the frame of trading activities of the persons being a merchant or executive of a company, or of those acting on behalf of the company,
- i) Through breach of trust by the free-lancers,
- j) By extending loan which is not allowed by the bank or any other finance institution,
- k) With the intention of collecting insurance amount,

the offender is punished with imprisonment from two years to seven years and imposed punitive fine up to five thousand lira

(2) Any person who secures benefit for others through fraud by mentioning that he has good relations with public authorities and also influence upon them, and deceives a person by promising to perform a certain work, is punished according to the provisions of above subsection.

c) โดยฉวยโอกาสจากบุคคลซึ่งกำลังมีอันตรายถึงชีวิตหรือกำลังอยู่ในสภาวะป่วยหนัก

d) อ่างองค์การมหาชน และบริษัท อ่างสภาวิชาชีพ พรรคการเมือง มูลนิธิ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการฉ้อโกง

e) ทำให้เสียชื่อเสียงในองค์กรของรัฐหรือบริษัทต่างๆ

f) โดยการใช้ฐานข้อมูลธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

g) หาประโยชน์โดยอาศัยความสะดวกโดยใช้สื่อหรือโครงสร้างสื่อมวลชน

h) ในทางการค้าโดยกระทำในฐานะพ่อค้าหรือบุคคลในองค์กรธุรกิจหรือผู้มีส่วนในองค์กรธุรกิจ

i) โดยความไว้วางใจของบุคคลผู้มีอาชีพอิสระ

j) ขยายระยะเวลาในการใช้เงินตามสัญญาโดยมิได้รับอนุญาตจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน

k) มีเจตนาในการเอาเงินประกัน

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-7 ปี และ ชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษตั้งแต่ 5,000 ล้านบาท

(2) บุคคลใดทำตัวเป็นคนกลางเรียกรับประโยชน์ใดๆ โดยการแอบอ้างเจ้าหน้าที่รัฐในการทำการใดๆอย่างหนึ่งให้ ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ข้างต้น

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศตุนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายเหตุ โดยเหตุตามข้อ

a. นั้นมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น ความเชื่อทางศาสนาเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ การที่บุคคลใดหาผลประโยชน์ให้ตนเองบนความเชื่อทางศาสนาของบุคคลนั้นจึงถือเป็นเรื่องเลวร้าย เป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้นตามกฎหมายมาตรานี้

เนื่องจากประเทศตุรกีนั้นได้รับการขนานนามจากประเทศมุสลิมด้วยกันให้เป็น “ผู้บริจาคที่ยิ่งใหญ่” (The great donor) การบริจาค่นั้นถือเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ในศาสนาอิสลาม ดังนั้นหากบุคคลใดอาศัยคำสอนหรือความเชื่อทางศาสนาในการหลอกลวงบุคคลอื่น เช่น การหลอกลวงให้บุคคลบริจาคแต่เงินนั้นมีได้ถูกนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอบริจาค กลับถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของผู้หลอกลวง การกระทำเหล่านี้ถือเป็นการทำความผิดที่ร้ายแรง¹¹ ประมวลกฎหมายอาญาตุรกีจึงบัญญัติให้การฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อในทางศาสนาเป็นวิธีการในการหลอกลวงนั้น เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตาม ข้อ a. นี้สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดเหตุฉกรรจ์เพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 342 ได้ เนื่องจากประเทศไทยนั้นความเชื่อในทางศาสนาเป็นสิ่งบริสุทธิ์ กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครองความเชื่อทางศาสนาเช่นประเทศตุรกี

บุคคลผู้หาประโยชน์โดยมิชอบโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาของบุคคลอื่นนั้นจำเป็นต้องได้รับโทษหนักขึ้น โดยถือเป็นการฉ้อโกงโดยวิธีการหลอกลวงในลักษณะใช้ความเชื่อทางศาสนาของบุคคลเป็นทางให้การกระทำความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น

4.3 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีมีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงโดยมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายไทยกล่าวคือ (1) ส่วนที่ว่าด้วยการได้ประโยชน์โดยการฉ้อโกง และ (2) ส่วนที่เกี่ยวกับเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น เช่นเดียวกับสองประเทศที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้

4.3.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี

มาตรา 263 ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ดังนี้

(1) ผู้ใดมีเจตนาเพื่อให้ได้รับประโยชน์แก่ตนเองหรือบุคคลที่สาม ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น โดยการก่อกวนหรือทำให้ดำรง

¹¹ สัมภาษณ์ จรัญ มะลูลีม, ศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 5 ตุลาคม 2559

อยู่ซึ่งความสำคัญผิดด้วยการแก่งเสนข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ การบิดเบือนหรือปกปิดข้อเท็จจริง ย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกง¹² ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ

(2) การกระทำความผิดในฐานพยายามให้ลงโทษเช่นเดียวกับความผิดสำเร็จ

องค์ประกอบภายนอก

1. ผู้ใด มีเจตนาเพื่อให้ได้รับประโยชน์แก่ตนเองหรือบุคคลที่สาม
2. หลอกลวงโดยแก่งเสนข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ การบิดเบือนหรือปกปิดข้อเท็จจริง
3. ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น

องค์ประกอบความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาให้ความสำคัญกับการหลอกลวงที่ทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน มิได้มีการบัญญัติถึงการส่ง โอน หรือได้ไปซึ่งทรัพย์สินเหมือนเช่นกฎหมายฉ้อโกงไทยหรือฝรั่งเศส หากมีความเสียหายในทางทรัพย์สินเกิดขึ้นโดยมีเหตุเนื่องมาจากการหลอกลวงก็ถือเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว ความเสียหายในทางทรัพย์สินจึงเป็นการบัญญัติที่กว้าง

4.3.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี

ในมาตรา 263 (3) วางหลักไว้ว่าในกรณีที่เป็นการกระทำที่เป็นเหตุฉกรรจ์ให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน จนถึง 10 ปี เหตุฉกรรจน์ั้นหมายถึงกรณีและผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้¹³

¹² คนพล จันทรหอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 250.

¹³ "German Criminal Service Provided by the Federal Ministry of Justice," [Online] Accessed: 18 November 2016]. Available from:

http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf

Article 363 (3)

1. acts on a commercial basis or as a member of a gang whose purpose is the continued commission of forgery or fraud;
2. causes a major financial loss of or acts with the intent of placing a large number of persons in danger of financial loss by the continued commission of offences of fraud;
3. places another person in financial hardship;
4. abuses his powers or his position as a public official; or

1. การกระทำในทางการค้าหรือการกระทำในลักษณะกลุ่มคนที่มีเจตนาในการทำการฉ้อโกงเรื่อยไป
2. ก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินอย่างใหญ่หลวงโดยตั้งใจให้ประชาชนหมู่ มากเสี่ยงต่อการสูญทางการเงินเรื่อยไป
3. ทำให้บุคคลอื่นมีสถานะทางการเงินที่ยากลำบาก
4. ใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบ
5. สร้างสถานการณ์เท็จในการเอาประโยชน์จากเงินประกัน เช่น ตั้งใจเผารถยนต์ หรือเผาสถานที่ โดยตั้งใจเผาทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งหรือพยายามทำให้เรือจมหรือ เกยตื้น

เหตุการณ์ที่ในความผิดฐานฉ้อโกงที่น่าสนใจนั้นได้แก่เหตุการณ์ในข้อที่ 2 ในเรื่องของการฉ้อโกงที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินอย่างใหญ่หลวง โดยผู้ตั้งใจให้ประชาชนหมู่ มากเสี่ยงต่อการสูญเสียนเงินเนื่องจากเหตุการณ์ในเรื่องนี้สามารถใช้เทียบเคียงการฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาได้เนื่องจากการฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันศาสนาส่วนใหญ่มักก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำที่เป็นขบวนการและมีการคิดแผนการมาเป็นอย่างดี

4.4 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา ประเทศสเปน

ประมวลกฎหมายอาญาสเปนได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในหมวด 6 มาตรา 248 มีบทบัญญัติสองส่วนคล้ายกับกฎหมายไทยกล่าวคือ (1) ส่วนที่ว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกง และ (2) ส่วนที่เกี่ยวกับเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น

---

5. pretends that an insured event has happened after he or another have for this purpose set fire to an object of significant value or destroyed it, in whole or in part, through setting fire to it or caused the sinking or beaching of a ship.

4.4.1 องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาสเปน

มาตรา 248 ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ดังนี้¹⁴

ผู้ใดหลอกลวงบุคคลอื่นเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือเพื่อเป็นเหตุให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดทำให้เกิดการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินเป็นการสร้างความเสียหายให้กับบุคคลอื่นหรือบุคคลที่สาม ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง

กรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเช่นกัน

a) ผู้ใดเพื่อหาประโยชน์และใช้วิธีการต่างๆใดๆในการยกย้ายข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือการกระทำในลักษณะเดียวกัน จัดการให้มีการโอนซึ่งย้ายทรัพย์สินใดๆที่มีได้รับอนุญาตซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย

b) ผู้ใดสร้าง นำเข้าสู่ระบบ ครอบครองหรือจัดให้มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถทำให้เกิดการฉ้อโกงตามตรานี้ได้

c) ผู้ใดใช้บัตรเครดิตทรอนิกส์ เช็คหรือข้อมูลใดๆที่ปรากฏอยู่ให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่แท้จริงหรือบุคคลที่สาม

¹⁴ "Spanish Criminal Code by Ministerio De Justicia," [Online] Accessed: 18 November 2016].

Available from:

http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5160/file/Spain_Criminal_Code_Codigo_PenPe.pdf Article 248

1. Those who use sufficient deceit, for profit, to cause lead another into error so as to have him carry out an act of disposal in his own detriment or that of another, commit swindling.

2. The following shall also be deemed guilty of swindling:

a) Those who, for profit and making use of any computer manipulation or similar scheme, manage to perpetrate an unauthorised transfer of any patrimonial assets to the detriment of another;

b) Those who manufacture, upload, possess or provide computer programs specifically intended to commit the swindles foreseen in this Article;

c) Those who, using credit or debit cards, or travellers' cheques, or the data any of these bear, perpetrate operations of any kind to the detriment of their owner or a third party

อีกทั้งในมาตรา 249 ได้ขยายความของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงเพิ่มขึ้นจากมาตรา 248 ดังต่อไปนี้¹⁵

ผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 248 ก่อน จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 3 ปี หากจำนวนความเสียหายที่เกิดจากการฉ้อโกงนั้นมีความเสียหายเกินกว่า 400 ยูโร โดยความเสียหายที่เกิดจากการฉ้อโกงนั้นพิจารณาจากความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นแก่เหยื่อ, ความสัมพันธ์ของเหยื่อและผู้กระทำความผิด, วิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด

กฎหมายทั้งสองมาตราข้างต้นนั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงองค์ประกอบความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายประเทศสเปนซึ่งในมาตรา 248 นั้นได้มีการขยายความการกระทำที่ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วย แต่หลักที่สำคัญที่สุดขององค์ประกอบความผิดก็คือการกระทำโดยหลอกลวงนั่นเอง

4.4.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาสเปน

หากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั้น กระโดยมีเหตุดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 6 ปี และปรับไม่เกิน หกเดือนถึงสิบสองเดือน¹⁶

¹⁵ Ibid, Article 249

Those convicted of swindling shall be punished with a sentence of imprisonment of six months to three years, if the amount swindled exceeds four hundred euros. The amount swindled, the financial damage caused to the victim, the relations between him and the swindler, the means used by the latter and any other circumstances pertinent to evaluate the seriousness of the offence shall be taken into account when setting the punishment.

¹⁶ Ibid, Article 250

1. The offence of swindling shall be punished with imprisonment from one year to six years and a fine from six to twelve months, when:
  1. It affects belongings of prime necessity, dwellings or other assets of recognised social utility;
  2. When perpetrated by forging the signature of another, or by stealing, concealing or fully or partially destroying any process, file, archive or public or official document of any kind;
  3. When it affects assets forming artistic, heritage, cultural or scientific property;
  4. It is especially serious, in view of the magnitude of the damage and the financial situation in which it leaves the victim or his family;
  5. When the amount of what is swindled exceeds 50,000 euros;

1. การฉ้อโกงนั้นมีผลกระทบต่อทรัพย์สินที่มีความสำคัญของบุคคลอื่น, ที่อยู่อาศัย, ทรัพย์สินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน
2. เมื่อผู้กระทำผิดได้กระทำโดยการปลอมหรือขโมยลายมือชื่อบุคคลอื่น, ปกปิดทำลายทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งไฟล์ เอกสารสำคัญซึ่งเป็นของสาธารณะหรือของราชการ เป็นต้น
3. เมื่อการฉ้อโกงนั้นมีการกระทบต่อทรัพย์สินที่เป็นงานศิลปะ, มรดกทางสังคม วัฒนธรรมหรือทรัพย์สินทางวิทยาศาสตร์
4. เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงและความเสียหายต่อสถานการณ์การเงินที่เหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อได้รับ
5. เมื่อการฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโร ขึ้นไป
6. เมื่อผู้ที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั้นใช้ความสัมพันธ์ที่ตนมีต่อเหยื่อในการกระทำความผิด หรืออาศัยข้อได้เปรียบจากการที่ตนมีอาชีพ

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายสเปนนี้ก็ล้วนมีวัตถุประสงค์ที่กฎหมายต้องการคุ้มครองแตกต่างกันไป เหตุฉกรรจ์ที่น่าสนใจนั้นได้แก่การฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโร ถือเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ใช้ปัจจัยด้านผลของการกระทำในการกระทำความผิดเป็นตัวกำหนด สามารถนำไปเทียบเคียงกับผลที่เกิดจากการฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันศาสนาและพระมหากษัตริย์ไทย

4.5 ความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศเวียดนาม

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษากฎหมายของหลายประเทศต่างๆข้างต้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศภาคพื้นยุโรป ผู้ศึกษาจึงเห็นควรทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศทวีปเอเชียด้วย เนื่องจากบ่อเกิดของกฎหมายที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากข้อบังคับของศาสนาหรือจารีตประเพณีซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีต้นกำเนิดมาจากลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงเลือกประเทศเวียดนามเนื่องจากเป็นประเทศ

---

6. When perpetrated abusing the personal relations that exist between the victim and swindler, or when the latter takes advantage of the latter's corporate or professional credibility;

ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย มีลักษณะทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมคล้ายกับไทยอีกทั้งยังเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกับไทย การศึกษากฎหมายอาญาของประเทศเวียดนามจึงน่าจะมีประโยชน์เพื่อการวิเคราะห์ในบทถัดไป

4.5.1 องค์ประกอบความผิดองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม

ประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะที่แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายไทยเนื่องจากความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนามนั้นได้บัญญัติส่วนที่ว่าด้วยองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงและส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้นอยู่ในกฎหมายมาตราเดียวกัน ดังต่อไปนี้¹⁷

¹⁷ "Vietnam Criminal Code by Ministry of Justice," [Online] Accessed: 12 February 2017]. Available from:

http://moj.gov.vn/Pages/home.aspx?requestUrl=http://moj.gov.vn/vbpg/en/list/Vn%20bn%20bn%20php%20lut/View_Detail.aspx

Article 139.-Appropriating property through swindling

1. Those who appropriate through fraudulent tricks other persons' property valued between five hundred thousand dong and fifty million dong, or under five hundred thousand dong but causing serious consequences, or who have been administratively sanctioned for acts of appropriation or sentenced for the property appropriation, not yet entitled to criminal record remission but repeat their violations, shall be subject to non-custodial reform for up to three years or a prison term of between six months and three years.

2. Committing the crime in one of the following circumstances, the offenders shall be sentenced to between two and seven years of imprisonment:

- a) In an organized manner;
- b) Being of professional nature;
- c) Dangerous recidivism;
- d) Abusing positions and/or powers or abusing the names of agencies or organizations;
- e) Employing perfidious tricks;
- f) Appropriating property valued between fifty million dong and under two hundred million dong;
- g) Causing serious consequences.

3. Committing the crime in one of the following circumstances, the offenders shall be sentenced to between seven and fifteen years of imprisonment:

- a) Appropriating property valued between two hundred million dong and under five hundred million dong;

มาตรา 139 การได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยวิธีการหลอกลวง บัญญัติดังนี้

1. ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงบุคคลอื่นทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่มีมูลค่าระหว่างห้าแสนต่อกับห้าสิบล้านต่อ หรือมูลค่าต่ำกว่าห้าแสนต่อแต่ก่อให้เกิดผลที่ร้ายแรง หรือบุคคลที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย หรือถูกพิพากษาลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และยังไม่พ้นโทษแต่กลับกระทำผิดซ้ำ ต้องได้รับการตัดินสัยโดยไม่ต้องกักขังเป็นเวลาไม่เกินสามปี หรือถูกจำคุกระหว่างหกเดือนถึงสามปี
2. การกระทำผิดฐานนี้ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงเจ็ดปี
  - (ก) ทำในลักษณะเป็นอั้งยี่
  - (ข) ทำเป็นอาชีพ
  - (ค) ผู้กระทำผิดติดินสัยที่อันตราย
  - (ง) ใช้ตำแหน่ง หรือชื่อองค์กรโดยไม่ชอบ
  - (จ) หลอกลวงในการจ้าง
  - (ฉ) มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าสิบล้านต่อแต่ไม่ถึงสองร้อยล้านต่อ
  - (ช) ก่อให้เกิดผลร้ายแรง
3. การกระทำผิดฐานนี้ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบห้าปี

b) Causing very serious consequences.

4. Committing the crime in one of the following circumstances, the offenders shall be sentenced to between twelve and twenty years, life imprisonment or capital punishment:

- a) Appropriating property valued at five hundred million dong or higher;
- b) Causing particularly serious consequences.

5. The offenders may also be subject to a fine of between ten million dong and one hundred million dong, the confiscation of part or whole of property, a ban from holding certain posts, practicing certain occupations or doing certain jobs for one to five years.

- (ก) มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่สองร้อยล้านต่อแต่ไม่ถึงห้าร้อยล้านต่อ
  - (ข) ก่อให้เกิดผลที่ร้ายแรงอย่างมาก
4. การกระทำผิดฐานนี้ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี จำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต
- (ก) มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าร้อยล้านต่อขึ้นไป
  - (ข) ก่อให้เกิดผลที่ร้ายแรงอย่างมากโดยเฉพาะ
5. ผู้กระทำความผิดอาจถูกปรับตั้งแต่สิบล้านต่อถึงหนึ่งร้อยล้านต่อ ริบทรัพย์สินทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ห้ามดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง ประกอบอาชีพบางอาชีพ หรือทำงานบางประเภทตั้งแต่หนึ่งถึงห้าปี

4.5.2 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายเวียดนาม

ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเหตุฉกรรจ์ไว้หลายเหตุซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลเสียหายที่ร้ายแรงอันเกิดจากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง เห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญาเวียดนามได้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่เกี่ยวกับผลที่ก่อให้เกิดผลที่ร้ายแรงขยายออกไปถึงสามวรรค ปรากฏตามวรรค 2 3 และ 4 ตามลำดับ ซึ่งตรงตามทฤษฎีของเหตุฉกรรจ์ในเรื่องหลักคำนึงถึงผลในการกำหนดเหตุฉกรรจ์หรือขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั่นเอง

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนามที่สามารถมาเทียบเคียงเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์สถาบันศาสนาได้แก่ วรรค 2 ข้อ (ฉ) ใช้ตำแหน่ง หรือชื่อองค์กรโดยไม่ชอบ และ ข้อ (ฉ) มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าสิบล้านต่อแต่ไม่ถึงสองร้อยล้านต่อ รวมไปถึง การฉ้อโกงที่ก่อให้เกิดผลที่ร้ายแรงตามลำดับที่ปรากฏใน วรรค 2 ถึง วรรค 4 ตามลำดับ รวมทั้งความเสียหายที่พิจารณาจากจำนวนเงินที่สร้างความเสียหายมากไปขึ้นไปตามลำดับของจำนวนเงิน

4.6 การกระทำคามผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาตามความเชื่อทางศาสนา อิสลาม¹⁸

ผู้ศึกษาเห็นว่า การฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนานั้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในศาสนาพุทธตามประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาได้ยกไว้ในบทที่ 1 เช่น กรณีการกระทำคามผิดของหลวงปู่เณรคำ การหลอกลวงเงินบริจาค เป็นต้น เพื่อความหลากหลายทางองค์ความรู้ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรศึกษาเพิ่มเติมถึงการแอบอ้างสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเองในมิติของศาสนาอิสลามเสมือนหนึ่งเป็นกฎหมายต่างประเทศนั่นเอง ผู้ศึกษาจึงได้ทำการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม เพื่อนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการวิเคราะห์นอกจากการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทางนิติศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว

ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านมุสลิมศึกษาและการเมืองในตะวันออกกลาง ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมมุสลิมและคำสอนของศาสนาอิสลาม เช่น การทำบุญในศาสนาอิสลามมีลักษณะอย่างไร ศาสนาอิสลามมีการเรียไรเงินทำบุญหรือมีการหลอกลวงให้ทำบุญแล้วนำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือไม่ และอีกหลายประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอบทสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม ดังต่อไปนี้

1. การทำบุญในศาสนาอิสลาม¹⁹

การทำบุญในศาสนาอิสลามมีส่วนที่เหมือนกับศาสนาพุทธ เช่น การทำบุญให้กับสุเหร่า มัสยิดหรือนักการศาสนาก็เหมือนกับการทำบุญให้กับวัดหรือพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ แต่ถ้ามองในแง่ของคนมุสลิม คนมุสลิมจะไม่ยึดติดที่ตัวบุคคลหรือสถาบันอย่างเหมือนอย่างชาวพุทธที่เลือกทำกับวัดที่ตนศรัทธา จึงเกิดเป็นการเลือกทำบุญกับวัดที่มีชื่อเสียงเท่านั้น เช่น วัดพระธรรมกาย วัดโสธร เป็นต้น ซึ่งวัดขนาดใหญ่เหล่านี้ก็อยู่ได้ด้วยเงินบริจาค หรือเลือกทำบุญโดยเฉพาะเจาะจงกับตัวพระสงฆ์ที่ตนนับถือ เช่น หลวงพ่อคุณ หลวงพ่อธัมมชโย หรือพุทธอิสระ ฯลฯ ตรงนี้จึงค่อนข้างเป็นข้อที่แตกต่างกับชาวมุสลิม ชาวมุสลิมจะให้กับตัวสถาบันโดยตรง คือทำให้กับมัสยิดโดยที่ไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ชาวมุสลิมจึงเน้นไปที่การทำบุญให้กับมัสยิด โรงเรียนสอนศาสนา โรงเรียนเด็กกำพร้า สมาคมสตรี เป็นต้น

¹⁸ สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "การกระทำคามผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาตามความเชื่อทางศาสนาอิสลาม," (5 ตุลาคม 2559).

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, สัมภาษณ์ครั้งเดียวกัน.

ชาวมุสลิมจะมีข้อกำหนดทางศาสนา เรียกว่า “ชะกาต” ซึ่งเป็นหัวใจของการบริจาคทาน หรือสามารถเรียกได้ว่า ภาษีศาสนา กล่าวคือหากชาวมุสลิมมีเงินที่เหลืออยู่จากการใช้ชีวิตประจำวัน หรือมีเงินเก็บ จะมีข้อกำหนดว่า 25% จะต้องถูกแบ่งเป็นภาษี เพื่อนำไปแบ่งให้คนเปดจำพวก เช่น คนยากจน แม่หม้าย คนเดินทาง คนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เป็นต้น ในข้อกำหนดของชาวมุสลิมจะมี กองทุนทรัพย์สินเพื่อศาสนา เช่น มหาวิทยาลัยในภาคใต้ของไทย หรือกองทุนเพื่อการศึกษาเพื่อชาวมุสลิมในระดับนานาชาติ

2. การเรียไ้เงินทำบุญในศาสนาอิสลาม²⁰

ในศาสนาอิสลามมีการเรียไ้เงินทำบุญ เรียไ้เงินเพื่อสร้างมัสยิด เช่นเดียวกับชาวพุทธ แต่ส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบสมัครใจ มิได้มีการทำในลักษณะแบบตั้งกองผ้าป่าเหมือนชาวพุทธ จะเป็นการตั้งกล่องรับบริจาคที่บริเวณมัสยิด ปรากฏข้อความจำพวก “Donation for charity” หรือบริจาคเพื่อการกุศล การบอกบุญนั้นก็ปรากฏในศาสนาอิสลามเช่นกัน การบอกบุญในศาสนาอิสลามเหมือนกับศาสนาพุทธ ผู้บอกบุญจะมีการมาหาถึงที่บ้าน เพื่อมาแจกซอง ซี่แจงวัตถุประสงค์ของการทำบุญ เช่น จะเอาไปสร้างโรงเรียน จะเอาไปให้เด็กกำพร้า เป็นต้น จะบริจาคหรือไม่บริจาคก็ได้ การทำบุญในศาสนาอิสลามเน้นความสมัครใจเป็นหลัก การเรียไ้หรือการบอกบุญจึงมีเหมือนกับศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้น การหลอกลวงการทำบุญในศาสนาจึงมีปรากฏอยู่บ้าง แต่สามารถทำได้ยาก เนื่องจากหากถูกพบว่าเป็นการหลอกลวง บุคคลผู้หลอกลวงนั้นจะต้องถูกรังเกียจถูกประณามอย่างกว้างขวาง แต่ก็มักจะมีกลุ่มคนที่ฉวยโอกาสในช่วงนี้ทำมหรหรหรือภัยพิบัติในต่างประเทศ หลอกลวงเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเอง

การเรียไ้เงินทำบุญในศาสนาอิสลามนั้นส่วนใหญ่จะมีประกาศอย่างเป็นทางการ เช่น ขณะนี้ศูนย์กลางอิสลามรับประกาศเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนแต่มีผลการเรียนดี ซึ่งก็มีประจำทุกปี หรือกรณีที่ทำเป็นตั้งไ้ระรับบริจาค โดยจะต้องมีหลักฐานหรือหนังสือรับรองถึงจะเป็นการถูกต้อง ซึ่งการเรียไ้เงินในลักษณะสามารถเกิดเหตุที่ผู้เรียไ้เบียดบังเป็นทรัพย์สินของตนได้เป็นเรื่องปกติ

การเรียไ้เงินทำบุญในระดับนานาชาติ จะมีกระทรวงสาธารณสุขสมบัติของมุสลิม ทำงานในลักษณะมูลนิธิเพื่อการกุศล ดูแลเรื่องการแจกจ่ายเงินบริจาคโดยตรง ดังนั้นหากเอาไปกระทำผิดหรือใช้จ่ายไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ จะถือว่าผิดหลักคำสอน ถือเป็นเรื่องร้ายแรง

²⁰ เรื่องเดียวกัน, สัมภาษณ์ครั้งเดียวกัน.

3. การใช้สถาบันศาสนาในการหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเอง²¹

ในศาสนาอิสลามนั้นจะไม่มีนักบวชแต่จะมีกลุ่มคนที่เป็นเจ้าลัทธิ (ผู้ดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการสอนศาสนา) คนกลุ่มนี้ก็จะมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก เหมือนพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะได้เงินมาจากการสอนศาสนาเพราะมีกลุ่มคนที่ศรัทธาตน

การฉ้อโกงโดยการหลอกลวงให้ผู้อื่นทำบุญแต่แท้จริงผู้หลอกลวงมิได้นำไปทำบุญแต่อย่างใด ถือเป็นบาปมหันต์ เพราะหลักคำสอนของศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่าแม้ได้ทำสิ่งที่เป็บาปเพียงน้อยนิด เดียวก็จำต้องเอามาคิด หรือบุญเพียงน้อยนิดเดียวก็เอามาคิดเช่นกัน การคิดจะทำบาปแต่ยังไม่ลงมือกระทำไม่ถือว่าเป็นความผิดตามหลักศาสนา การคิดที่จะทำบุญถือว่าได้บุญแล้วแม้ยังไม่ลงมือ แต่การคิดในทางบาปแล้วยังลงมือกระทำสิ่งที่เป็บาปยิ่งผิดหลักการทางศาสนามากขึ้นอีก

การฉ้อโกงโดยอาศัยศาสนาในศาสนาอิสลามนั้นมีปรากฏอยู่บ้าง แต่ค่อนข้างน้อย เช่น ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ประเทศมุสลิมขนาดใหญ่ที่มีองค์กรหรือมูลนิธิทางศาสนามากมาย ในการบริจาคแต่ละครั้ง จะมีแบบและรายการบริจาคที่แสดงรายละเอียดต่างๆ ชัดเจน เช่น บริจาคให้นักเรียนก็ต้องให้นักเรียนเท่านั้น จะแบ่งไปบริจาคให้ส่วนอื่นไม่ได้

นอกจากนี้ในศาสนาอิสลามจะมีสำนักครูสอนศาสนาซึ่งครูเหล่านี้จะมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ครูเหล่านี้สามารถไปออกทีวีได้ ทีวีมุสลิมจะมี 4 ช่อง ซึ่งการบริจาคผ่านทีวีเป็นหนึ่งในช่องทางที่ได้เงินมหาศาล ตรงนี้หากมีการนำไปใช้ประโยชน์ในทางส่วนตัว ชาวมุสลิมก็จะไม่เชื่อถือและอาจถูกลงโทษโดยทางอ้อม ครูสอนศาสนาส่วนใหญ่มีรายได้น้อย อยู่ได้ก็แต่ด้วยด้วยเงินบริจาค

การเชิญชวนให้ทำบุญนี้ไม่ถือว่าขัดกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามเพราะการบริจาคในทางศาสนาถือว่าได้ผลบุญมาก ถือเป็นกาเดินตามทางของพระเจ้า การหลอกลวงเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเองจึงไม่ค่อยเกิดขึ้นในศาสนาอิสลาม แต่ขึ้นชื่อว่ามนุษย์แล้วไซ้ไร บุคคลผู้แอบอ้างศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเองนั้นก็ยังมีอยู่ในสังคม แต่โดยเฉลี่ยแล้วเป็นจำนวนไม่มาก

²¹ เรื่องเดียวกัน, สัมภาษณ์ครั้งเดียวกัน

4. การหลอกลวงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาอิสลามในประเทศไทย²²

การในการหลอกลวงที่อาศัยการแอบอ้างสถาบันศาสนานั้น เคยมีปรากฏในประเทศไทย กล่าวคือมีมุสลิมคนหนึ่ง เป็นนักอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน มีการหลอกลวงในลักษณะให้ไปที่หลุมศพแล้ว จะมีปาฏิหาริย์เกิดขึ้น มีบุคคลจำนวนมากหลงเชื่อ บริจาคเงินกันเป็นจำนวนมาก

การบริจาคเป็นหลักคำสอนที่สำคัญ ถ้าเป็นมุสลิมที่เคร่งศาสนาการบริจาคถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ในประเทศตุรกีหากมีการหลอกลวงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาจะต้องรับโทษหนักขึ้น ถือเป็นกรกระทำในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ซึ่งท่านอาจารย์จรูญได้แสดงความเห็นด้วยการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวเพราะประเทศตุรกีถือว่าเป็นประเทศที่มีการบริจาคที่ยิ่งใหญ่ของโลก ทำคุณงามความดีให้กับชาวมุสลิมจำนวนมาก เป็นประเทศศูนย์กลางที่ทำงานให้กับองค์กรมุสลิมทั่วโลก ในภาคใต้ของไทยก็ได้รับบริจาคด้วยเช่นกัน ในประเทศซาอุดีอาระเบีย หรือรัฐที่มีกษัตริย์ก็มีการบริจาคให้กับประชาคมมุสลิมทั่วโลก

โดยสรุปแล้ว ชาวมุสลิมจะบริจาคให้กับตัวสถาบันมากกว่าการบริจาคแบบเฉพาะเจาะจง บุคคลผู้ทำการแอบอ้างศาสนาในการหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง (In the name of religious) อาจารย์เห็นว่ากรกระทำเหล่านี้ควรต้องได้รับโทษหนักขึ้นเพราะคำสอนของศาสนามุ่งเน้นให้ทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นบุคคลผู้ทำการหลอกลวงในลักษณะนี้ ถือเป็นกรกระทำที่มีความร้ายแรงอย่างแน่นอน โดยเฉพาะการหลอกลวงโดยอ้างว่าจะนำไปบริจาคให้เด็กกำพร้าแต่ไม่ได้มีการบริจาคจริงยังเป็นบาปเพราะศาสดามุฮัมมัดก็เป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์ อาจารย์เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มโทษผู้ที่กระทำความผิด เพราะกรกระทำเช่นนี้ ทั้งที่รู้หลักการของศาสนาแล้ว แต่ก็ยังกระทำจึงเป็นสิ่งที่เลวร้ายมากขึ้นกว่าปกติ สามารถเปรียบเทียบได้กับการเป็นเจ้าพนักงานแล้วอาศัยตำแหน่งหรืออำนาจในการทำความผิดเสียเอง คนมุสลิมก็มีทั้งคนดีและคนเลว ทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ดังนั้นบุคคลที่มีเจตนาไม่ดีจึงมักอาศัยศาสนาในการกระทำความผิด เช่นอาศัยความเป็นพระสงฆ์ในการกระทำความผิด

²² เรื่องเดียวกัน, สัมภาษณ์ครั้งเดียวกัน

ในศาสนาอิสลาม อิหม่าม (อิหม่าม หมายถึง ผู้นำแต่อิหม่ามไม่ใช่ชนกบวชเพราะมุสลิมต้องเป็นทั้งศรัทธาต่อกับพระในร่างเดียวกัน) บางคนแม้จะมีฐานะเป็นผู้นำทางศาสนาก็ยังมีการอาศัยศาสนาในการทำไม่ถูกต้องเช่นกัน

แต่ในทางอิสลามการจะกล่าวหาบุคคลใด ต้องมีหลักฐานชัดเจน เพราะฉะนั้นกรณีนี้ ก็ต้องไปศึกษาเพิ่มเติม ในสมัยสงครามสงครามอิรักมีครูคนหนึ่งเรียไรเงินเพื่อช่วยเหลือในยามสงคราม ในสุดท้ายก็เอาเงินไปเอง ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจเพราะในท้ายที่สุดพระเจ้ารู้ว่าเงินอยู่ไหน มิได้มีการเอาเรื่องหรือเป็นความกันแต่อย่าง ปล่อยให้มันเป็นบาปในใจตลอดไป แต่บางกรณีก็มีการฟ้องร้องกัน เช่น กรณีมัสยิดต้นสน มีการกล่าวอ้างว่านำเงินสุเหร่าไปใช้ในทางอื่น ส่วนใหญ่คนถูกฟ้องจะภาษีติกว่า เพราะมีหลักฐานในการต่อสู้คดี แต่อย่างไรก็ตามการหลอกเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นเรื่องบาปหากกระทำอาศัยศาสนาก็ต้องมีข้อสงสัยเลยว่า เป็นการกระทำที่เป็นบาปยิ่งขึ้นไปอีก

ผู้ศึกษาได้ทำการตัดและคัดเลือกบทสัมภาษณ์เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเผยแพร่ในส่วนนี้เท่านั้น สามารถเห็นได้ว่าในศาสนาอิสลามก็มีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาเช่นกัน เนื่องจากข้อปฏิบัติที่สำคัญข้อหนึ่งที่ชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติหากมีความสามารถที่จะทำได้แล้วได้แก่การบริจาค “ซะกาต” ซึ่งเป็นหัวใจของการบริจาคตาน สามารถบริจาคได้ในหลายช่องทางได้แก่ บริจาคให้กับมัสยิด ครูสอนศาสนา หรือบ้านเด็กกำพร้า เป็นต้น การเรียไรหรือเชิญชวนให้ทำบุญเป็นสิ่งที่ทำได้เช่นเดียวกับศาสนาพุทธ ตรงนี้จึงสามารถเกิดช่องทางให้เกิดการแอบอ้างสถาบันศาสนาอิสลามในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงได้เช่นกัน การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการกระทำที่มีความผิดร้ายแรง สามารถเปรียบเทียบได้กับการเป็นเจ้าพนักงานแล้วอาศัยตำแหน่งหรืออำนาจการทำความผิดเสียเอง ผู้ศึกษาจึงเห็นเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้นอกเหนือจากข้อมูลทางกฎหมายเนื่องจากการบัญญัติกฎหมายเรื่องหนึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีทางนิติศาสตร์เท่านั้น การศึกษาแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ก็สามารถเป็นตัวช่วยในช่วยวิเคราะห์ได้เช่นกัน ในกรณีนี้จึงเป็นการนำความรู้ทางสังคมศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการช่วยศึกษาเพิ่มเติม

บทที่ 5

แนวทางในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีกระทำโดยแอบอ้าง สถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา

จากการที่ได้ศึกษาหลักการและวิวัฒนาการของความผิดฐานฉ้อโกง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุการณ์ในบทที่ผ่านมา พบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีต่างๆในการกำหนดเหตุการณ์เป็นจำนวนมากไม่ว่าจะหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด ผู้ถูกกระทำความผิด รูปแบบหรือวิธีที่ใช้ในการความผิด ตลอดจนได้ศึกษาถึงความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายต่างประเทศจะเห็นได้ว่าการกำหนดเหตุการณ์ก็เนื่องมาจากกฎหมายต้องการที่จะต้องการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้นกว่า โดยเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศต่าง ๆ นั้นก็ล้วนบัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองสิ่งต่างๆแตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นควรนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปในบทก่อนๆ มาวิเคราะห์ในประเด็นเรื่อง การกำหนดกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาให้เป็นเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง ตามกฎหมายไทย โดยผ่านการศึกษาเทียบเคียงกฎหมายต่างประเทศ

5.1 ความเหมาะสมของการเพิ่มโทษกรณีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา เพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเอง

ตามที่ได้ศึกษาได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ในเรื่องหลักการในความผิดฐานฉ้อโกง จากการศึกษาพบว่า การกระทำโดยการแอบอ้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นถือเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดฐานฉ้อโกง หากการแอบอ้างทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นแล้ว จึงเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิด ดังนั้น การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นนั้นจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามที่มีคำพิพากษาศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2516/2534

ผู้เสียหาย 4 คนได้ทราบที่วัด พ. มีพระเครื่องซึ่งเป็นของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้เช่าบูชา โดยจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดดังกล่าวเป็นผู้นำออกให้เช่าผู้เสียหายทั้งสี่จึงไปเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 รับรองว่าพระเครื่องดังกล่าวเป็นพระ

เครื่องที่ได้มาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งความจริงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไม่เคยทรงจัดสร้างพระเครื่องดังกล่าวและไม่เคยทรงพระราชทานแก่จำเลยที่ 1 เพื่อให้จำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปแต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้โฆษณาให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงการให้เช่าพระเครื่อง หากเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายทั้งสี่ทราบข่าวมาเองแล้วมาติดต่อขอเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ 1 การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน คงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา 341 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะได้ความว่าจำเลยที่ 1 นำเงินที่ได้จากการให้เช่าพระเครื่องส่วนหนึ่งไปปรับปรุงซ่อมศาลากรรมฐานของวัดดังกล่าว แต่พฤติการณ์การกระทำผิดของจำเลยที่ 1 เป็นการร้ายแรงนำความเสื่อมเสียมาสู่พระเกียรติยศของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและพุทธศาสนาจึงไม่มีเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษให้จำเลยที่ 1

คำพิพากษานี้ผู้กระทำความผิดได้กระทำโดยแอบอ้างสถาบันมหากษัตริย์ได้แก่ การแอบอ้างสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการหลอกหลวงเหยื่อ ศาลฎีกาจึงตัดสินให้เป็นความผิดฐานฉ้อโกง โดยพิพากษาให้เป็นเพียงความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 เท่านั้น ซึ่งจากปัญหาที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอมา การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาถือเป็นการกระทำมีลักษณะร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดความรับผิดให้ต้องรับโทษสูงหนักมีแนวคิดและทฤษฎีสันับสนุนดังต่อไปนี้

5.1.1 ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น

การกำหนดเหตุฉกรรจ์เพิ่มขึ้นในความผิดทางอาญาด้านหนึ่งนั้นเปรียบเสมือนเป็นการกำหนดความรับผิดทางอาญาที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีในการกำหนดความรับผิดทางอาญาในการวิเคราะห์ ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นนั้น ได้แก่การกำหนดให้พฤติกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อผู้อื่นนั้น สามารถกำหนดให้เป็นความรับผิดทางอาญาได้¹ โดยพฤติกรรมนั้นจะอาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องทั้งทางกฎหมายหรือทางศีลธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดความรับผิดทางอาญาสำหรับพฤติกรรมนั้นให้เป็นความผิดเพื่อป้องกันมิให้พฤติกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นและส่งผลร้ายต่อบุคคลอื่นนั่นเอง²

การกระทำโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเองนั้นจึงเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อบุคคลอื่น เป็นการกระทำที่เป็น

¹ ญัตติวัฒน์ สุทธิโยธิน, "ทฤษฎีความรับผิดทางอาญา" [ออนไลน์].

² C.M.V. Clarkson and H.M. Keathings, *Criminal Law : Text and Materials*, 4 ed. (London: Sweet & Maxwell Limited, 1998).p 4.

ความผิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม การกำหนดความรับผิดทางอาญาในกรณีนี้ สามารถใช้โทษนี้ เป็นข้อสนับสนุนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหลักคิดเรื่องการป้องกันภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นนั่นเอง ดังนั้นหากรัฐใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงอย่างหนึ่ง ก็จะสามารถป้องกันการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สินผู้อื่นได้ อีกทั้งเมื่อมีการกำหนดความรับผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว ประชาชนในรัฐก็จะเกิดการเกรงกลัวไม่กล้ากระทำการใดๆ ในลักษณะแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาอีกต่อไป

5.1.2. แนวคิดการกำหนดความรับผิดทางอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)

การกำหนดความรับผิดทางอาญาในกรณีการกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้น สามารถอธิบายโดยใช้แนวคิดของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ ปรับใช้ได้ดังนี้³

1. การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้กับตนเองนั้น ถือเป็นกระทำที่สามารถสร้างความกระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนใหญ่โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำต่อประชาชนโดยทั่วไป ผลกระทบไม่เพียงแต่กระทบในด้านของทรัพย์สินเท่านั้นแต่ยังถือเป็นการที่หาประโยชน์ในทางนามของสถาบัน สามารถทำให้เกิดความเสียหายในด้านภาพลักษณ์ได้ของสถาบันทั้งสองได้ และประชาชนผู้ถูกหลอกลวงนั้นได้รับรู้ความจริงว่าตนถูกหลอกก็คงไม่สามารถให้อภัยกับการกระทำเช่นนี้ได้
2. การกำหนดความรับผิดทางอาญากรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา ถือเป็นการใช้มาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามมิให้ความผิดนั้นเกิด จึงเป็นการกระทำเพื่อแก้ปัญหา หากประชาชนได้ทราบว่ามีการกำหนดความผิดทางอาญากรณีนี้ขึ้นแล้วแต่ยังคงมีการทำความผิดเกิดขึ้นอยู่ ผู้กระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนี้เป็นกรณีร้ายแรงจึงสามารถลงโทษหนักกว่าปกติได้ จึงไม่ถือเป็นการขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆแต่อย่างใด

³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 หน้า 4-5.

3. การบอกบุญหรือการเชิญชวนให้บริจาคเงินนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ดี ถือเป็น การเชิญชวน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทำในสิ่งดีตามที่คำสอนของศาสนา แต่การแอบอ้างการทำสิ่งที่ดีดังกล่าวเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเองนั้นย่อมเป็นการลดทอนคุณธรรมของประชาชนและสังคมอย่างชัดเจน การกำหนดความรับผิดชอบแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และศาสนาจึงไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องน้อยลงไป
4. การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญากรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาในการศึกษาครั้งนี้เป็นการกำหนดเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาในหมวดความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับทุกคนในประเทศไทย ย่อมเป็นการใช้มาตรการทางอาญาที่เสมอภาคและเท่าเทียม ไม่มีบุคคลถูกยกเว้นความรับผิดชอบนี้แต่อย่างใด
5. การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากรณีการกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาที่ผ่านมาได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็ว เพราะถือเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ ในการจับกุมแต่ละครั้งนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขยายผลได้เป็นจำนวนมาก จึงไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาแต่อย่างใด

แม้จะมีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาฐานฉ้อโกงไว้แล้ว แต่การกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาถือเป็น การกระทำความผิดที่ร้ายแรงจึงควรให้กำหนดให้เป็นเหตุจูงใจเพิ่มเติมเพื่อยับยั้งป้องกันการกระทำเหล่านี้ให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่แน่นอน

5.2 การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112

จากสภาพการณ์ของการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ในการหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้กับตนเองที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 สามารถเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ เช่น คดีนายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ หรือ “หมอหยอง” คดีกลุ่ม พลตำรวจโท พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ ถูกดำเนินคดีในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ทั้งสิ้น ซึ่งหากพิจารณาองค์ประกอบความผิดของกฎหมายอาญามาตรา 112 แล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่ามิใช่เป็นการกระทำความผิดตาม มาตรา 112 แต่อย่างใด เป็นเพียงการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินเท่านั้น สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 แนวความคิดของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

ในสังคมมนุษย์การนินทาหลังหรือการติเตียนย่อมเป็นเรื่องปกติที่สามารถเกิดขึ้นได้ ผลกระทบของการนินทาหรือการติเตียนย่อมเกิดขึ้นได้กับทุกบุคคลทุกชนชั้นไม่เว้นแม้แต่องค์พระมหากษัตริย์ การนินทาหรือการติเตียนถ้าถึงขนาดเป็นการใส่ถ้อยร้ายความเป็นจวนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในทางชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลที่ได้สั่งมาช้านาน ทำให้บุคคลนั้นต้องเสื่อมเสียหรือถูกเกลียดชัง รัฐจึงต้องกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาทขึ้นมาเพื่อเป็นการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อเสียงและเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ต้องมีมาตรการคุ้มครองเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 จึงให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษถึง 3 การกระทำ ได้แก่ การดูหมิ่น การหมิ่นประมาท และการอาฆาตมาดร้าย แตกต่างกับบุคคลธรรมดาที่มีได้มีการบัญญัติเป็นการเฉพาะอย่างในมาตรา 112

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 เป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ในหมวด 1 ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครององค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทั้งในทางชีวิตร่างกาย เสรีภาพหรือชื่อเสียง โดยเหตุที่กฎหมายต้องมีการบัญญัติคุ้มครองเป็นพิเศษนั้นเนื่องจากสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิได้มีสถานะเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ทรงคุณค่าและมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับการเป็นศูนย์รวมของความเป็นชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นที่เคารพสักการะของคนไทยทั้งชาติ⁵ จึงจำต้องมีการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในลักษณะที่รัดกุมและเข้มข้นกว่าการคุ้มครองบุคคลธรรมดา

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 นี้ มีปรากฏขึ้นตั้งแต่ประเทศไทยประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา โดยมีองค์ประกอบความผิดเหมือนกับกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในปัจจุบัน เพียงแต่มีโทษเบากว่าโดยมีระวางโทษสูงสุดคือไม่เกินเจ็ดปี แต่หลังจากที่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายอาญา มาตรา 112 นี้ได้ถูกแก้ไขระวางโทษให้หนักขึ้นโดยเพิ่มกรอบของระวางโทษให้กว้างขึ้นเป็นจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 15 ปี โดยการแก้ไขนี้มาจากคำสั่งคณะปฏิรูปของ

⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2558), หน้า 271.

⁵ ธงทอง จันทรางศุ, "สถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมประชาธิปไตย," ใน หลากหลายมิติกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ, จันทจิรา เอี่ยมมยุรา, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์, 2553), หน้า 42.

พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ เมื่อปี พ.ศ. 2516⁶ จึงสามารถเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองชื่อเสียงของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากการเพิ่มโทษทางอาญานั้นถือเป็นการใช้มาตรการทางอาญาที่ค่อนข้างรุนแรง หากไม่จำเป็น รัฐจะไม่ใช้มาตรการนี้เพราะมาตรการทางอาญาถือเป็นทางเลือกสุดท้าย แต่จนถึงปัจจุบันกฎหมายนี้ก็มิได้มีการแก้ไขแต่อย่างใด ยังคงใช้ระวางโทษเดิมตามที่ได้แก้ไขเมื่อปี 2516

5.2.2 องค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดแล้วเห็นได้ว่าความผิดฐานนี้นั้นมุ่งคุ้มครอง “ชื่อเสียง” ของบุคคลตามมาตรา 112 นี้ เนื่องจากความผิดฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล

การดูหมิ่นเป็นความผิดที่พบได้ในหลายฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ดูหมิ่นศาล หรือดูหมิ่นซึ่งหน้าบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นความผิดลหุโทษเป็นต้น การดูหมิ่นเป็นการที่กระทำต่อตัวผู้ถูกดูหมิ่นโดยตรงมิได้กระทำต่อบุคคลที่สามดังเช่นความผิดฐานหมิ่นประมาทแต่อย่างใด โดยการดูหมิ่นนั้นสามารถกระทำได้โดยทางวาจาหรือโดยการโฆษณาเช่นการพิมพ์หรือการเขียนลงในสื่อใดๆก็ได้ แต่ต้องกระทำต่อตัวผู้ถูกดูหมิ่นโดยตรงเท่านั้นหากกระทำต่อบุคคลที่สามโดยอ้อมถึงบุคคลผู้ถูกหมิ่นอาจจะเป็นความผิดในลักษณะหมิ่นประมาทแทนได้ ข้อความที่เป็นลักษณะของการดูหมิ่นนั้นสามารถเป็นได้ทั้งถ้อยคำหยาบคาย ถ้อยคำในลักษณะการเหยียดหยามหรือดูถูกเป็นต้น

การหมิ่นประมาทนั้นเป็นการกระทำความผิดในลักษณะใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง การหมิ่นประมาทสามารถกระทำได้ในหลายลักษณะ ได้แก่กระทำโดยวาจาหรือกระทำโดยการเขียนหรือพิมพ์ ยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าไกลสามารถส่งต่อ เผยแพร่ข้อความได้อย่างรวดเร็ว การเขียนข้อความใดๆบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็สามารถถือว่าเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามได้ เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะที่บุคคลทุกคนสามารถเข้าถึงได้หากมิได้มีการล็อกเข้ารหัสใดๆไว้

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

การแสดงความอาฆาตมาดร้ายนั้นไม่ปรากฏเป็นความรับผิดชอบทางอาญาหากกระทำต่อบุคคลทั่วไป การแสดงความอาฆาตมาดร้ายเป็นการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาไว้ในลักษณะที่กว้าง เนื่องจากการแสดงความอาฆาตมาดร้าย มีความหมายว่า “พยายามมุ่งจะทำร้ายให้ได้”⁷ การแสดงออกซึ่งความอาฆาตมาดร้ายแสดงจึงหมายถึง การข่มขู่ เช่น ขู่ว่าจะเอาชีวิต ขู่ว่าจะทำการใดๆที่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือการแสดงออกทางความคิดในแง่ร้ายหรือในด้านที่เป็นลบ ไม่ว่าจะทำได้โดยวาจาหรือกระทำผ่านสื่อใดๆก็ตาม นอกจากนี้การแสดงออกถึงความไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดยตรงหรือการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ก็สามารถเป็นการกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดของการแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้ เป็นต้น

5.2.3 บทวิเคราะห์การกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ ในทางทรัพย์สินเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112

คดีที่เกิดขึ้นต่างๆที่เกี่ยวกับการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงตั้งแต่ในบทที่ 1 เช่น คดีกลุ่มหมอมหยอง คดีเครือข่ายพลตำรวจโทพงษ์พัฒน์ หรือคดีนางกิมเอ็ง แซ่เตียว ล้วนแต่เป็นคดีที่ประชาชนในสังคมเข้าใจว่าเป็นการกระทำความผิดฐาน “แอบอ้างเบื้องสูง” หรือ “หมิ่นสถาบัน” เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้ทำการเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีดังกล่าวก็มักจะแจ้งข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ในความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์โดยการ “แอบอ้างเบื้องสูงเพื่อเรียกรับผลประโยชน์” ซึ่งการกระทำความผิดในลักษณะแอบอ้างเบื้องสูงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินนั้นมิได้เป็นการกระทำที่เป็นองค์ประกอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112

แต่อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมไทยนั้นสามารถเข้าใจได้ว่าคำว่า “เบื้องสูง” หรือ “สถาบันเบื้องสูง” นั้นหมายถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ นโยบายทางอาญาของประเทศไทยในการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นความผิดเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์มีลักษณะของการตีความที่ค่อนข้างกว้าง การตีความในคดีบางเรื่องมีการตีความให้ความคุ้มครองไปถึงพระมหากษัตริย์ในอดีต พระราชโอรสหรือพระราชธิดา รวมถึงเพียงแต่คำพูดที่มีได้มีการกล่าวถึงบุคคลใดตามมาตรา 112 ก็สามารถเป็นความผิดตามมาตรานี้ได้⁸

⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พ.ศ. 2554 [ออนไลน์], แหล่งที่มา www.royin.go.th/dictionary/

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1294/2521 ขณะเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี จำเลยได้กล่าวถ้อยคำว่า "เฮ้ย เปิดเพลงอะไรโวย ฟังไม่รู้เรื่อง" และจำเลยมิได้ยืนตรงเช่นประชาชนคนอื่น การกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นพระมหากษัตริย์

ผู้ศึกษาจึงไม่เห็นด้วยในการตีความและบังคับใช้กฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในลักษณะที่กว้าง เนื่องจากที่ผู้ศึกษาได้อธิบายไปในข้างต้นแล้วว่า มาตรา 112 ให้ความคุ้มครองแก่บุคคล 4 สถานะ เท่านั้น ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และ ผู้สำเร็จราชการแทน การกระทำความผิดในลักษณะดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อบุคคลทั้งสี่ สถานะข้างต้นเท่านั้นจึงจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 โดยบุคคลทั้ง 4 สถานะนี้หมายถึง บุคคลที่ดำรงอยู่ในขณะปัจจุบันเท่านั้น⁹ ซึ่งสามารถขยายความได้ดังต่อไปนี้¹⁰

1. พระมหากษัตริย์ หมายถึง ตำแหน่งประมุขสูงสุดของรัฐ
2. พระราชินี หมายถึง คู่อภิเษกสมรสของพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์อยู่ขณะมีการกระทำความผิด ไม่ใช่พระราชินีในรัชกาลก่อน แม้ยังทรงพระชนม์อยู่ก็ตาม
3. รัชทายาท ตามนัยแห่งกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ.2467 ซึ่งรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2550 มาตรา 22 และ 23 กล่าวคือเป็น “มกุฎราชกุมาร” หรือ “มกุฎราชกุมารี” เท่านั้น
4. ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ประมุขแทนพระมหากษัตริย์เป็นการชั่วคราวเมื่อพระองค์มิได้ประทับในราชอาณาจักร หรือทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ หรือในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและยังมิได้มีการอัญเชิญพระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ หรือในกรณียังไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ได้แก่ประธานองคมนตรีนั่นเอง

เห็นได้ว่าความหมายของบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 มีลักษณะที่มีความเฉพาะไม่สามารถตีความเป็นบุคคลอื่นหรือเรื่องอื่นๆแทนได้ ดังนั้น การกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันเบื้องสูงตามข้อเท็จจริงของคดีต่างที่เกิดขึ้นนั้นมิได้ปรากฏว่ามีการแอบอ้างบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 แต่อย่างใด เช่น คดีกลุ่มหมอมหยอง ได้ปรากฏลักษณะของการกระทำความผิดคือ มีการหลอกลวงขายเข็มกลัดในกิจกรรมไบค์ ฟอรั่ม โดยอ้างว่ากลุ่มของตนนั้นได้รับมอบหมายในการจัดการขายเข็มกลัด โดยกล่าวอ้างว่าเข็มกลัดดังกล่าว เป็นเข็มกลัดพระราชทาน เห็นได้ว่ามิได้มีการกระทำในลักษณะ ดูหมิ่น หมิ่นประมาทหรือแสดงความ

⁹ ชัชพล ไชยพร, "ขอบเขตของคำว่า “พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” ในประมวลกฎหมายอาญา" [ออนไลน์].

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, เว็บไซต์เดียวกัน

อาชญากรรมมีวิธีการที่ใช้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะที่มีความซับซ้อนขึ้น มีรูปแบบการกระทำความผิดที่อาศัยเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้ามาเป็นตัวช่วยให้การกระทำความผิดสำเร็จได้ง่ายขึ้นหรือการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาที่เป็นปัญหาของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังนั้นถ้าหากกฎหมายมิได้มีการพัฒนาไปตามสภาพของบ้านเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดความบกพร่อง ผู้ศึกษาจึงเห็นควรทำการศึกษาเทียบเคียงการกำหนดเหตุการณ์ตามกฎหมายไทยกับการกำหนดเหตุการณ์ในกฎหมายต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังต่อไปนี้

5.4 เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงที่สามารถเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศตามหลักเกณฑ์ที่มุ่งคุ้มครองตัวผู้ถูกระทำความผิด

ความผิดฐานฉ้อโกงโดยปกติสามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลในทุกสถานะ กฎหมายจึงมิได้ให้ความคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ แต่ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลักในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงมีการกระทำในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงบุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด และไม่สำคัญว่าการหลอกลวงนั้นจะมีลักษณะหรือวิธีการอย่างไร ดังนั้นบุคคลที่ยังคงเป็นผู้เยาว์หรือบุคคลที่มีสภาพแห่งจิตใจไม่สมบูรณ์นั้น ย่อมสามารถถูกหลอกได้โดยง่าย กฎหมายในหลายประเทศจึงได้กำหนดให้การหลอกลวงผู้เยาว์หรือบุคคลผู้มีสภาพจิตใจไม่ปกติอันเนื่องมาจากมีอาการป่วย อ่อนแอ ให้ถือเป็นเหตุการณ์หากมีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต่อบุคคลเหล่านี้ หรือในอีกกรณีหนึ่งคือผู้กระทำความผิดนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้ถูกระทำความผิดและได้อาศัยความสัมพันธ์นั้นในการกระทำความผิด

1. ตารางแสดงประเทศที่มีการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยปัจจัยจากตัวผู้ถูกระทำความผิด

ประเทศ	เหตุการณ์
ฝรั่งเศส	เป็นการกระทำความผิดโดยเฉพาอย่างยิ่งกระทำต่อบุคคลที่มีจุดอ่อนหรือความอ่อนแอ ไม่ว่าจะเกิดเหตุเนื่องจากอายุ ความเจ็บป่วย อาการป่วยทางจิต ตั้งครรภ์ โดยผู้กระทำความผิดรู้ในข้อเท็จจริงดังกล่าว ¹¹

¹¹ อังอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 8

สเปน	เมื่อผู้ที่กระทำความผิดนั้นใช้ความสัมพันธ์ที่ตนมีต่อผู้ถูกระทำความผิดในการกระทำความผิด ¹²
ไทย	อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลวงซึ่งเป็นเด็กหรืออาศัยความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกลอกลวง

จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยอาศัยเหตุปัจจัยจากตัวผู้ถูกระทำความผิดเหมือนกับเหตุฉกรรจ์ของประเทศฝรั่งเศส ในกรณีที่ผู้ถูกระทำความผิดนั้นเป็นเด็กหรือมีสภาพจิตใจไม่สมบูรณ์ ไม่ว่าจะเนื่องด้วยความเจ็บป่วยหรือจิตมีปัญหากก็ตาม และในประเทศสเปนก็ได้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ หากกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นมีความสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้ที่ถูกระทำความผิด ทั้งนี้เนื่องจากการอาศัยเหตุแห่งความสัมพันธ์กับตัวบุคคลผู้ถูกระทำความผิด จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการกระทำความผิดและทำให้การกระทำความผิดนั้นสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น

5.5 เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงที่ในเรื่องลักษณะของการกระทำความผิด

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทั่วไปนั้นได้แก่ การหลอกลวงบุคคลอื่นแต่สิ่งที่จะต้องพิจารณาให้ลึกลงไปอีกขั้นหนึ่งนั้นได้แก่ ข้อความหรือเรื่องราวที่ใช้หลอกลวง เนื่องจากข้อความหรือเรื่องราวที่ใช้หลอกลวงนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โอกาสที่ความผิดสำเร็จนั้นมีมากยิ่งขึ้น เช่น การหลอกลวงต่อกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างแรงกล้าหรือการหลอกลวงโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือในการยึดโยง การหลอกลวงโดยนำผลประโยชน์ตอบแทนจำนวนมหาศาลมาใช้ในการหลอกล่อ เช่น การหลอกลวงในการประกอบธุรกิจขายตรง การหลอกลวงเงินบริจาค การหลอกลวงแชร์ลูกโซ่ เป็นต้น เหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นง่ายขึ้นและส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดในลักษณะการฉ้อโกงประชาชน

สาเหตุที่ลักษณะของการกระทำความผิดสามารถทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จง่ายขึ้นเนื่องมาจาก วิธีการหรือลักษณะที่ใช้ในการกระทำความผิดที่แสดงถึงการใช้เทคนิคที่ทำให้การกระทำ

¹² อังอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรธที่ 16

ความผิด เช่น การกระทำความผิดโดยอาศัยความเป็นมืออาชีพ¹³ การแอบอ้างชื่อบุคคลหรือชื่อองค์กร เป็นต้น กฎหมายประเทศต่างๆจึงมีมาตรการคุ้มครองไว้ดังนี้

1. ตารางแสดงประเทศที่มีการกำหนดเหตุกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยปัจจัยในด้านลักษณะของการกระทำความผิด

ประเทศ	ลักษณะการกระทำความผิด (ข้อความหรือเรื่องราวที่ใช้ในการหลอกลวง)
ฝรั่งเศส	มาตรา 313-2 (3) หลอกลวงต่อสาธารณะชนในการเชิญชวนในการจัดตั้งหลักทรัพย์หรือกองทุนเงินใดๆเพื่อช่วยเหลือในทางมนุษยธรรมหรือทางสังคม ¹⁴
ตุรกี	1. มาตรา 158 (a) โดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น 2. มาตรา 158 (d) แอบอ้างองค์การมหาชน บริษัท สภาวิชาชีพ พรรคการเมือง มูลนิธิ เป็นเครื่องมือในการฉ้อโกง ¹⁵
เวียดนาม	(ก) ใช้ตำแหน่ง หรือชื่อองค์กรโดยไม่ชอบ ¹⁶

การกำหนดเหตุกรรจ์โดยอาศัยปัจจัยด้านลักษณะของการกระทำความผิดนั้นในกฎหมายต่างประเทศได้มีการให้ความสำคัญต่อลักษณะของการกระทำที่สามารถเป็นเครื่องมือช่วยให้การ

¹³ Martin Wasik, *Emmins on Sentencing*. p. 58.

¹⁴ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 8

¹⁵ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 10

¹⁶ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 17

กระทำความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น เห็นได้จากเหตุการณ์เรื่องหนึ่งใน มาตรา 313-2 ตามประมวลกฎหมายฝรั่งเศสที่วางหลักไว้ว่า หากผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงได้กระทำโดยใช้วิธีการหลอกลวง สาธารณะชนว่าจะทำการจัดตั้งกองทุนใด ๆ เพื่อช่วยเหลือทางมนุษยธรรมหรือช่วยเหลือทางด้านสังคมอื่นใด แต่ไม่ได้มีการกระทำนั้นจริง จึงถือเป็นการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงที่อาศัยการบิดาและการทำความดีของประชาชนในการกระทำผิด ซึ่งสามารถทำให้โอกาสที่ความผิดสำเร็จนั้นเกิดขึ้นได้โดยง่าย ประเทศฝรั่งเศสถือว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องร้ายแรง จึงมีการกำหนดให้เป็นเหตุการณ์

ส่วนในประเทศตุรกีนั้นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งมีการหลอกลวงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาหรือแนวคิดอื่นใดของบุคคลอื่นนั้น ก็ถือเป็นการหลอกลวงที่ทำให้การกระทำความผิดนั้นมีโอกาสสำเร็จมากขึ้น เนื่องจากประเทศตุรกีนั้นเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ชาวมุสลิมส่วนใหญ่นั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่ค่อนข้างเคร่งศาสนา ยึดถือคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การหลอกลวงโดยนำศาสนามาเป็นเครื่องมือ นั้นจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างร้ายแรง ประเทศตุรกีจึงถือเป็นเรื่องที่ต้องรับโทษหนักขึ้น

อีกทั้งประเทศเวียดนามก็ได้มีการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างชื่อองค์กรซึ่งสามารถเทียบเคียงกับการสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาได้โดยตรง เนื่องจากการแอบอ้างชื่อองค์กรก็เสมือนหนึ่งการแอบอ้างชื่อของหรือความเชื่อนั่นเอง การกำหนดเหตุการณ์ของกฎหมายต่างทั้งหมดเหล่านี้คำนึงถึง “โอกาส” ที่ทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จง่ายขึ้นนั่นเอง

5.6 เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงในเรื่องผลที่เกิดจากการกระทำความผิด

ในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายในทางทรัพย์สิน ระดับความเสียหายมีตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงระดับมหาศาลถึงขนาดที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระดับความเสียหายนั้นสามารถวัดได้จากจำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่สูญหายไป ซึ่งกฎหมายต่างประเทศนั้นถือผลของความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงเป็นปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์ ดังนี้

1. ตารางแสดงประเทศที่มีการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยปัจจัยจากผลของการกระทำความผิด

ประเทศ	เหตุการณ์ที่คำนึงถึงผล
--------	------------------------

เยอรมนี	<p>มาตรา 263 (3) ข้อ 2 ก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินอย่างใหญ่หลวงหรือตั้งใจให้ประชาชนหมู่่มากและเสี่ยงต่อการสูญทางการเงินจากการฉ้อโกงเรื่อยไป</p> <p>มาตรา 263 (3) ข้อ 3 ทำให้บุคคลอื่นมีสถานะทางการเงินที่ยากลำบาก¹⁷</p>
สเปน	<p>มาตรา 249 ข้อ 3. เมื่อการฉ้อโกงนั้นมีการกระทบต่อทรัพย์สินที่เป็นงานศิลปะ, มรดกทางสังคมวัฒนธรรมหรือทรัพย์สินทางวิทยาศาสตร์</p> <p>มาตรา 249 ข้อ 4. เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงและความเสียหายต่อสถานการณ์การเงินที่เหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อได้รับ</p> <p>มาตรา 249 ข้อ 5. เมื่อการฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโรขึ้นไป¹⁸</p>
เวียดนาม	<ol style="list-style-type: none"> 1. มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าสิบล้านดอลลาร์แต่ไม่ถึงสองร้อยล้านดอลลาร์ 2. มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่สองร้อยล้านดอลลาร์แต่ไม่ถึงห้าร้อยล้านดอลลาร์ 3. มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าร้อยล้านดอลลาร์ขึ้นไป

¹⁷ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 13

¹⁸ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 16

เห็นได้ว่าในต่างประเทศนั้นมีการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยค้ำประกันถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น ในประเทศเยอรมนีประเทศสเปนและประเทศเวียดนามได้ค้ำประกันถึงจำนวนเงินที่ผู้เสียหายจำต้องเสียไป หากจำนวนเงินที่ต้องเสียหายนั้นมีจำนวนมาก ก็ถือเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้กฎหมายยังมุ่งคุ้มครองถึงสถานะทางการเงินของบุคคลด้วย แม้ความเสียหายอาจไม่มาก แต่หากการฉ้อโกงนั้นทำให้ผู้เสียหายต้องตกอยู่ในสถานะทางการเงินที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตก็ต้องรับโทษหนักขึ้นเช่นกัน การกำหนดเหตุการณ์ในลักษณะนี้ค้ำประกัน “ขนาด” ของความเสียหายนั่นเอง ซึ่งประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ค้ำประกันถึงจำนวนเงินหรือขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

5.7 แนวทางเทียบเคียงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดเหตุการณ์ตามกฎหมายต่างประเทศ

จากการที่ได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดเหตุการณ์ในหัวข้อก่อนนั้น จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงนั้นมีหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการกำหนดเหตุการณ์หลายด้าน ซึ่งมีความคล้ายกับความผิดอาญาฐานอื่นทั่วไป ถึงแม้ว่าในกฎหมายต่างประเทศที่ได้ยกมาศึกษาเปรียบเทียบจะไม่มีกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงกรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือสถาบันศาสนาไว้ อันเนื่องมาจากบ่อเกิดของกฎหมายนั้นล้วนมีที่มาจาก ข้อบังคับของศาสนาจารีตประเพณี คำพิพากษาของศาลและความเห็นของนักปราชญ์กฎหมายในแต่ละประเทศ¹⁹ ซึ่งในแต่ละประเทศนั้นก็ล้วนมีประวัติความเป็นมา มีจารีตประเพณี ศาสนา รูปแบบการปกครองหรือมีบริบททางสังคมที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปหรือการนำกฎหมายของประเทศใดประเทศมาเป็นต้นแบบก็สามารถทำให้มีกฎหมายที่คล้ายคลึงกับประเทศที่เป็นต้นแบบได้ แต่เหตุผลหลักในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของแต่ละประเทศก็ล้วนแต่ใช้ทฤษฎีและปัจจัยอย่างเดียวกันเป็นรูปแบบในการกำหนด เพื่อต้องการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกระทำความผิดและต้องการให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เห็นได้จากกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ตุรกี เยอรมนี สเปน และ เวียดนาม ที่ผู้ศึกษาได้อธิบายไว้ในบทที่ 4

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้น เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์ โดยแยกพิจารณาได้ 2 ด้าน ได้แก่

1.) ด้านลักษณะของการกระทำความผิด และ

¹⁹ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 54.

2.) ด้านของผลที่เกิดจากการกระทำความผิด

เพราะฉะนั้นการเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์กับกฎหมายประเทศต่างๆ ผู้ศึกษาจึงเลือกเทียบเคียงกับเหตุฉกรรจ์ที่ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดโดยคำนึงถึงลักษณะของการกระทำความผิดและเหตุฉกรรจ์ที่ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดโดยคำนึงถึงผลที่เกิดจากการกระทำความผิด มีกฎหมายต่างประเทศที่สามารถนำมาเทียบเคียงกับกรณีศึกษาได้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

5.7.1 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระหนาบอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

ในอนุมาตรา 3 ของมาตรา 313-2 ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสซึ่งเป็นการฉ้อโกงโดยมีการบอกกล่าวเรียกร้องต่อสาธารณชน เพื่อเชิญชวนให้ร่วมในการจัดตั้งหลักทรัพย์หรือกองทุนทางการเงินใด ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมทางด้านมนุษยธรรมหรือด้านสาธารณสุขอื่นๆ²⁰ โดยที่มิได้มีการจัดตั้งหลักทรัพย์หรือกองทุนขึ้นจริงแต่อย่างใด มีลักษณะเป็นการหลอกลวงคล้ายๆกับการขอรับบริจาคเพื่อเรียกรับเงินของวัดในประเทศไทยหรือองค์กรเพื่อการกุศลต่างๆ แต่ในท้ายที่สุดแล้วผู้ที่กระทำผิดมิได้นำเงินบริจาคมานั้นไปช่วยเหลือสังคมหรือสาธารณกุศลตามที่ได้เรียกร้องเชิญชวนไว้ ถือเป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อความปรารถนาดีของบุคคลอื่นที่มีเจตนาจะช่วยเหลือสังคม การกระทำโดยอาศัยการแอบอ้างการรับบริจาคในทางศาสนาหรือการกุศลใดๆสามารถทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นง่ายขึ้น จึงควรกำหนดให้ผู้ที่กระทำผิดตามอนุมาตรานี้ต้องได้รับโทษหนักขึ้นเพราะถือว่าเป็นเหตุฉกรรจ์ตามที่ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดไว้

5.7.2 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระหนาบอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกี

ในมาตรา 158 (1) ข้อ a ประมวลกฎหมายอาญาตุรกี เป็นการฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น²¹ เหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 158 (1) ข้อ a นี้ สามารถนำมาเทียบเคียงกับปัญหาของกรณีที่กำลังศึกษาได้ชัดเจนที่สุด เนื่องจากการฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น ในประเทศตุรกี ประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิมนับถือศาสนาอิสลาม จะมีหลักปฏิบัติที่เคร่งครัดตามคำสอนของพระศาสดามุสลิมจะเกรงกลัวต่อบาป มีแนวคิดที่ว่าความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนาเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ หากบุคคลใดหาผลประโยชน์ให้กับตนเองโดยอาศัยความเชื่อ

²⁰ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 8

²¹ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 10

ความศรัทธาของบุคคลอื่น จึงถือเป็นเรื่องเลวร้าย เป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น โดยมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-7 ปี และชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษตั้งแต่ 5,000 ขึ้นไป ซึ่งเป็นอัตราโทษที่สูงกว่าการฉ้อโกงที่ไม่เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 157 ที่ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-5 ปี และชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษตั้งแต่ 5,000 ขึ้นไป

เหตุฉกรรจ์ในด้านลักษณะของการกระทำความผิดในกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศตุรกีที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสามารถนำมาเทียบเคียงกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาได้อย่างชัดเจนและถือว่าใกล้เคียงกันมาก เนื่องจากการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงกระทบกับความจงรักภักดีและความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน อีกทั้งการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างดังกล่าวจะทำให้ผู้ถูกกระทำเชื่อและคล้อยตามได้โดยง่าย โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นมีสูง เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นสิ่งที่ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ล้วนมีความเคารพมีความเชื่อถือศรัทธาเป็นพื้นฐานภายในจิตใจอยู่แล้ว

นอกจากนี้การกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยพิจารณาในด้านของผลที่เกิดจากการกระทำความผิดที่มักจะทำให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง มีผู้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ความเสียหายมีมูลค่าสูงที่มีกำหนดไว้ในกฎหมายต่างประเทศและสามารถนำมาเทียบเคียงกับกรณีที่กำลังศึกษาได้เช่นกัน ดังนี้

5.7.3 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระทำความผิดแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี

ในมาตรา 263 (3) ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี วางหลักไว้ว่าในกรณีที่เป็นการกระทำที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนจนถึง 10 ปี เหตุฉกรรจ์นั้นหมายถึงกรณีที่ผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินอย่างใหญ่หลวง²² โดยตั้งใจให้ประชาชนหมู่มาเสี่ยงต่อสูญเสียทางการเงินเรื่อยไป ซึ่งเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 263 (3) ข้อ 2 สามารถนำมาเทียบเคียงกับความผิดฐานฉ้อโกงโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาได้เช่นเดียวกันในด้านของผลที่เกิดจากการกระทำความผิด เพราะตั้งใจกระทำต่อคนหมู่มา ทำให้เกิดความเสียหายทางการเงินที่มีมูลค่าสูง ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนีได้ให้ความสำคัญและเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนจนถึง 10 ปี ซึ่งสูงกว่าการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่ไม่เป็นเหตุฉกรรจ์ที่ระวางโทษจำคุกไว้ไม่เกิน 5 ปี

²² อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เจริญธรรมที่ 13

5.7.4 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกรณิแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาสเปน

ในประมวลกฎหมายอาญาสเปนได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในหมวด 6 มาตรา 248 และมาตรา 249 ส่วนในกรณีที่เป็นเหตุฉกรรจ์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 250 ข้อ (4) และข้อ (5) หากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั้นกระทำโดยมีเหตุดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 6 ปี และปรับไม่เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน ข้อ (4) เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงและความเสียหายต่อสถานการณ์การเงินที่เหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อได้รับ ข้อ (5) เมื่อการฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโรขึ้นไป²³ ซึ่งเหตุฉกรรจ์ในมาตรา 250 ข้อ 4 และข้อ 5 สามารถนำมาเทียบเคียงกับความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาในด้านของผลที่เกิดจากการกระทำความผิดได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดบทลงโทษเพิ่ม โดยพิจารณาถึงความร้ายแรงและความเสียหายต่อสถานการณ์ทางการเงินที่ผู้ถูกระทำหรือครอบครัวผู้ถูกระทำความผิดได้รับ ซึ่งกำหนดมูลค่าความเสียหายไว้เป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโร โดยผู้กระทำต้องถูกระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 6 ปี และปรับไม่เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน ซึ่งสูงกว่าระวางโทษจำคุกฐานฉ้อโกงที่ไม่เป็นเหตุฉกรรจ์ที่กำหนดไว้เพียงจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 3 ปี

5.7.5 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกรณิแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนามที่สามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์สถาบันศาสนาได้แก่ วรรค 2 ข้อ (ฉ) ใช้ตำแหน่ง หรือชื่อองค์กรโดยไม่ชอบ และ ข้อ (ฉ) มูลค่าทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงตั้งแต่ห้าสิบล้านดองแต่ไม่ถึงสองร้อยล้านดอง²⁴ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นมีมากขึ้นและขนาดของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดก็มีมากขึ้น จึงสามารถใช้เทียบเคียงในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ได้ในทั้งสองหลักเกณฑ์

²³ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 16

²⁴ อ้างอิงแล้ว, บทที่ 4 เซิงอรรถที่ 17

5.7.6 การกำหนดเหตุฉกรรจ์กรณีแอบกระทำความผิดอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาโดยเทียบเคียงคำสอนของศาสนาอิสลาม

ตามคำสอนของศาสนาอิสลาม การทำบุญคือสิ่งที่ชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติหากมีความสามารถที่จะทำได้แล้ว ได้แก่การบริจาค “ชะกาต” ซึ่งเป็นหัวใจของการบริจาคทาน สามารถบริจาคได้ในหลายช่องทางได้แก่ บริจาคให้กับมัสยิด ครูสอนศาสนาหรือบ้านเด็กกำพร้า เป็นต้น การเรียไรหรือเชิญชวนให้ทำบุญเป็นสิ่งที่ทำได้เช่นเดียวกับศาสนาพุทธ จึงอาจเป็นการเปิดช่องให้มีการหลอกลวงเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินแก่ตนเองได้ซึ่งการฉ้อโกงโดยการหลอกลวงให้ทำบุญตามความเชื่อของศาสนาอิสลามนั้นถือว่าเป็นบาปมหันต์ เนื่องจากหลักคำสอนในทางศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่าแม้ได้ทำสิ่งที่เป็นการบาปเพียงน้อยนิดเดี๋ยวก็ถือว่าตนได้ทำบาปแล้วหรือแม้แต่การทำบุญเพียงน้อยนิดเดี๋ยวก็ถือว่าเป็นการทำบุญเช่นเดียวกัน²⁵

สามารถสรุปได้ว่าการหลอกลวงโดยอาศัยศาสนาในการหาประโยชน์จึงเป็นสิ่งเป็นบาป เมื่อบุคคลรู้อยู่แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นบาปแต่ก็ยังยินยอมที่จะกระทำจึงยิ่งถือเป็นการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรง สามารถเปรียบเทียบได้กับการเป็นเจ้าพนักงานแล้วอาศัยตำแหน่งหรืออำนาจในการทำความผิดเสียเอง²⁶ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในเรื่องหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจหยาบช้าและชั่วร้ายสามารถกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ได้ ดังนั้นตามคำสอนของศาสนาอิสลามจึงมีข้อสนับสนุนให้การฉ้อโกงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาเป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเช่นกัน

5.8 แนวทางการกำหนดให้การกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นเหตุฉกรรจ์ให้ความผิดฐานฉ้อโกง

ตามที่คุณศึกษาได้อธิบายถึงแนวความคิดพื้นฐานของความผิดฐานฉ้อโกงที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของคุณบุคคลตามหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ในทางกฎหมายแพ่ง แต่ก็ยังพบว่าผู้กระทำความผิดมิได้เกรงกลัวต่อกฎหมายแต่อย่างใด โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาปรากฏการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่มีลักษณะของการกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาจำนวนมาก เป็นประเด็นที่มีการพูดคุยกันในสังคมอย่างล้นหลามเนื่องจากการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรง จึงสมควรกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงขึ้นอีกหนึ่งเหตุ อาศัยข้อมูลที่ได้ศึกษาไปแล้ววิเคราะห์ได้ดังนี้

²⁵ สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาตามความเชื่อทางศาสนาอิสลาม." 5 ตุลาคม 2559

²⁶ เรื่องเดียวกัน, สัมภาษณ์ครั้งเดียวกัน

5.8.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุจรรยาที่พิจารณาจากลักษณะของการกระทำ

ความผิด

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา เป็นการกระทำความผิดที่วิธีการหรือลักษณะของการกระทำความผิดนั้นแสดงให้เห็นถึงการใช้เทคนิคที่สามารถทำให้การกระทำความผิดนั้นสำเร็จได้ง่ายขึ้น เนื่องจากการใช้ชื่อเท็จจริงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์หรือสถาบันศาสนาในการหลอกลวงนั้นสามารถสร้างความเชื่อถือได้มาก โดยสามารถเปรียบเทียบได้กับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยใช้วิธีการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นตามมาตรา 342 (1) ที่แสดงถึงวิธีการหรือลักษณะของการกระทำความผิดที่สามารถทำให้ความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้นมากกว่าการกระทำความผิดโดยปกติ ถือเป็นกรก่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิดกฎหมายจึงสามารถกำหนดการกระทำที่มีวิธีการหรือลักษณะของการกระทำความผิดเช่นนี้เป็นเหตุจรรยาเพิ่มเติมได้

5.8.1.1 การแอบอ้างสถาบันกษัตริย์สามารถทำให้ความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น

จากการที่ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย สามารถเห็นได้ว่าแนวความคิดของสังคมไทยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ถือว่าพระมหากษัตริย์นั้นเป็นหัวหน้าครอบครัวใหญ่หรือเป็นบิดาหรือเป็นพ่อ เนื่องจากในสมัยสุโขทัยตามจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น มีการจารึกไว้ว่าที่หน้าประตูพระราชวังมีจะมีกระดิ่งห้อยไว้ หากชาวสุโขทัยมีเรื่องเดือนร้อนสิ่งใดก็ให้มาส่งกระดิ่งแล้วพระเจ้ารามคำแหงจะเสด็จออกมารับเพื่อให้คำปรึกษาและทรงแก้ปัญหาต่างๆ²⁷ อิทธิพลของแนวความคิดนี้ที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยนั้นได้ตกทอดเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบัน เป็นเหตุให้พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์นั้นทรงงานหนักเพื่อประชาชนของพระองค์ในหลายๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่เพิ่งได้เสด็จสวรรคตไปเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ที่เป็นหนึ่งในตัวอย่างของพระมหากษัตริย์ที่เป็นบิดาหรือพ่อของประชาชนชาวไทยทุกคน ภาพเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจหรือการทรงงานหนักของพระองค์เป็นภาพที่ประชาชนชาวไทยทุกคนคุ้นชินตา ความรัก เคารพและศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จึงมีอยู่ในสำนึกของประชาชนชาวไทยทุกคน

การแอบอ้างของพระนามบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์จึงสามารถสร้างความเชื่อถือได้ เนื่องจากบุคคลส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการกระทำ “ในนาม” ของสถาบันพระมหากษัตริย์ก็มักจะมิได้มีการคิดไตร่ตรองให้ดี ส่วนใหญ่มักกระทำด้วยความปรารถนาดีและความจริงใจ จึงอาจตก

²⁷ ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช, "สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย," วารสารไทย: หน้า 3.

เป็นเหยื่อแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งของที่ระลึกต่างๆที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยซึ่งเป็นสิ่งที่มีมูลค่าสูงเนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาด การกระทำความผิดโดยอาศัยสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นเสมอ การหลอกลวงโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเองนั้นจึงเป็นการกระทำที่สามารถกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงได้

5.8.1.2 การแอบอ้างสถาบันศาสนาสามารถทำให้ความผิดนั้นสำเร็จง่ายขึ้น

ศาสนาพุทธนั้นถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญหลักของวัฒนธรรมไทย คนไทยนำหลักธรรมส่วนใหญ่ของศาสนาพุทธไปใช้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรมข้อสำคัญที่เรียบง่ายและสามารถเห็นได้ชัดที่สุดได้แก่ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จึงมีลักษณะนิสัยที่มีน้ำใจที่แสดงออกผ่านการทำความดี ความพิเศษของศาสนาพุทธอีกประการหนึ่งได้แก่ คำสอนที่สามารถเน้นให้ทุกคนแปรสภาพตัวเองจากความโลภเป็นการให้ได้²⁸ สามารถเห็นได้จากในช่วงเวลาออกพรรษามักจะมีการเรียไรเงินทำบุญเพื่อทำการทอดกฐินซึ่งยอดเงินรวมในการทอดกฐินของแต่ละวัดนั้นมักมีเป็นจำนวนมหาศาล

การให้ของศาสนาพุทธถือเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน การบริจาค การทำบุญ การกระทำเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำด้วยใจที่บริสุทธิ์นอกเหนือเหตุผลอื่นใดทั้งนั้น ความศรัทธา ความเชื่อไม่สามารถวัดออกมาเป็นค่าหรือปริมาณใดๆได้ เพราะฉะนั้นการหลอกลวงโดยอาศัยความเชื่อศาสนาเพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองนั้น จึงเป็นการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงกว่าการหลอกลวงกรณีปกติ สามารถกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ได้

5.8.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่พิจารณาจากผลของการกระทำความผิด

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาสามารถก่อให้เกิดผลเสียหายทางทรัพย์สินเป็นมูลค่ามหาศาลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นได้กระทำในลักษณะของการฉ้อโกงประชาชน ดังเช่นกรณีของหลวงปู่เณรคำมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหลายล้านบาท กรณีนี้สามารถเทียบเคียงได้กับเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศสเปนในเรื่องการฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโรขึ้นไป นอกจากนี้หากการกระทำใดๆที่มี

²⁸ สุรพศ ทวีศักดิ์, ไตรทัศนวิจารณ์ : ความคิดว่าด้วยพุทธศาสนา สถาบันกษัตริย์และประชาธิปไตย ของ ส.ศิวรักษ์, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์, 2557), หน้า 23.

ผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก ผู้กระทำความผิดมักจะไม่สนใจสิ่งใดๆแม้จะมีกฎหมายห้ามอยู่ก็ตาม²⁹จึงสามารถกำหนดให้การกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดผลร้ายแรงสามารถกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ได้ โดยจำต้องอาศัยทฤษฎีความรับผิดชอบในผลฉกรรจ์ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 3

5.8.3 การตีความการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา

การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา ผู้ศึกษาได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนแล้วในบทที่ 3 จึงจำต้องตีความอย่างเคร่งครัดตามที่ผู้ศึกษาได้อธิบายไว้ โดยจะนำเสนอไว้ในบทสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

5.8.4 เหตุฉกรรจ์กรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นกับประเภทคดีอาญา

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 และ 342 เป็นความผิดอันยอมความได้ เนื่องจากเป็นการกระทำที่เอกชนกระทำต่อเอกชน ผู้เสียหายจึงเป็นเอกชนเท่านั้นรัฐมิได้เป็นผู้เสียหายแต่อย่างใด ในความผิดฐานฉ้อโกงจึงมีความผิดอันยอมความไม่ได้เพียงฐานเดียวได้แก่ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 343

ความผิดฐานฉ้อโกงมีวัตถุประสงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนและปกป้องสังคมโดยรวมเนื่องจากการฉ้อโกงประชาชนสามารถก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อสังคม เช่น กรณีแชร์ลูกโซ่หลายๆเรื่องในอดีตที่ผ่านมา มีจำนวนผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก จำนวนเงินที่ประชาชนผู้เสียหายต้องสูญเสียให้ไปกับผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนหลายล้านบาท

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นหากกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ตามกฎหมายอาญามาตรา 342 ก็ยังคงเป็นความผิดที่มีลักษณะยอมความได้ แต่ทั้งนี้การกระทำความผิดโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นถือเป็นการกระทำที่มีความร้ายแรงแม้จะกระทำต่อเอกชนเพียงคนเดียวการกระทำนั้นก็ยังส่งผลกับสังคมด้วย อีกทั้งการกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาในบางกรณีว่าผู้เสียหายจะรู้ว่าตนถูกลอกอาจทำให้พันอายุความในการร้องทุกข์ไปเสียก่อน ผู้ศึกษาขอยกกฎหมายมาตราในมาตรา 342 ทั้งสองอนุมาตราเทียบกับการกระทำความผิดโดยแอบอ้างสถาบันทั้งสองแล้ว

²⁹ แดน แอร์, อ่านทะเลลความคิดด้วยจิตวิทยาแห่งการโกง พรเลิศ อธิษฐ์ และ วิโรจน์ ภัทรทีป, ผู้แปล, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: วีเลิร์น, 2557), หน้า 24.

เห็นได้ว่าการกระทำโดยแอบอ้างนี้มีลักษณะที่ร้ายแรงกว่าการหลอกลวงในเรื่องอื่นๆ และนำการดำเนินคดีเรื่องนี้ หากศึกษาในทางนิติเศรษฐศาสตร์แล้วรัฐสามารถได้ประโยชน์จากการดำเนินคดีในกรณีแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานี้เนื่องจากมูลค่าความเสียหายจากการกระทำผิดในลักษณะนี้ย่อมมีมากทั้งในทางทรัพย์สินและความชั่วร้าย การดำเนินคดีจึงคุ้มค่ากับงบประมาณที่รัฐต้องเสียไป³⁰

5.9 เปรียบเทียบระวางโทษของความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากการศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศมีการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงและการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในประเทศตุรกีที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อทางศาสนาจึงบัญญัติให้การกระทำความผิดที่มีการแอบอ้างศาสนาที่กระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนเป็นเหตุฉกรรจ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองความเชื่อ ความศรัทธาในสถาบันศาสนาของประชาชน ส่วนประเทศเยอรมนีจะให้ความสำคัญกับเรื่องความเสียหายทางการเงิน มีการบัญญัติเหตุฉกรรจ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินไว้ถึง 3 เหตุ หรือในประเทศฝรั่งเศสที่ให้ความสำคัญในหลายเรื่อง จึงมีการบัญญัติเหตุฉกรรจ์ไว้หลายกรณี เช่น เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ไร้ความสามารถ เพื่อคุ้มครององค์กรของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบในการจัดตั้งกองทุน มูลนิธิ เป็นต้น

ในการกำหนดให้การกระทำความผิดในแต่ละเรื่องเป็นเหตุฉกรรจ์นั้นจึงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมของประเทศนั้นว่าเคยมีปัญหาในเรื่องใดมาก่อน แล้วจึงกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ เพื่อแก้ปัญหา นั้นหรืออาจจะมีปัญหาในเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ แต่ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงต้องกำหนดให้การกระทำความผิดนั้นเป็นเหตุฉกรรจ์เพื่อช่วยแก้ปัญหา ให้ผู้ที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีกเนื่องจากต้องได้รับโทษที่หนักขึ้น ผู้ศึกษาจึงนำระวางโทษของความผิดฐานฉ้อโกงมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงอัตราโทษขั้นต่ำ-สูงในแต่ละประเทศดังนี้

³⁰ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, หน้า 38.

ตารางเปรียบเทียบการระวางโทษในความผิดฐานฉ้อโกงและเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	ระวางโทษในความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นบรรทัดฐาน	ระวางโทษในเหตุฉกรรจ์
ไทย	จำคุกไม่เกิน 3 ปี	จำคุกไม่เกิน 5 ปี
เยอรมนี	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนจนถึง 10 ปี
ฝรั่งเศส	ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี	ระวางโทษจะถูกเพิ่มขึ้นเป็นจำคุกไม่เกิน 7 ปี
ตุรกี	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 – 5 ปี	ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-7 ปี
เวียดนาม	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 3 ปี	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ถึง 7 ปี

จากตารางเปรียบเทียบเห็นได้ชัดว่าความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายของประเทศไทย มีอัตราโทษต่ำกว่าประเทศอื่นทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นบรรทัดฐานหรือระวางโทษที่เป็นเหตุฉกรรจ์ โดยเฉพาะในความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นเหตุฉกรรจ์ที่มีระวางโทษจำคุกสูงสุดเพียง 5 ปี ซึ่งแตกต่างกับประเทศอื่นที่ให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวางเพราะมีการกำหนดระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 6 เดือนไปจนถึง 10 ปี หรือระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 2 ปีไปจนถึง 7 ปี ดังนั้นการกำหนดอัตราโทษในความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นเหตุฉกรรจ์ของประเทศไทย จึงควรได้รับการแก้ไขให้มีอัตราโทษที่สูงขึ้นโดยเทียบเคียงกับกฎหมายของต่างประเทศ แต่สำหรับโทษปรับนั้นเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของแต่ละประเทศไม่เหมือนกันผู้ศึกษาจึงมิได้ทำการเปรียบเทียบ

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแก้ไขระวางโทษของความผิดฐานฉ้อโกงที่เป็นบททั่วไปตามมาตรา 341 ให้เท่ากับระวางโทษของประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศสและตุรกีให้มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และสำหรับ

ความผิดฐานฉ้อโกงในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์ในทุกประเทศที่ผู้ศึกษาได้ทำการเปรียบเทียบนั้นล้วนแต่มีระวางโทษจำคุกสูงสุดอยู่ที่ 7 ปี จึงเห็นควรให้เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศไทยนั้นกำหนดระวางโทษสูงสุดไว้ที่ 7 ปี เช่นกัน เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาการฉ้อโกงในลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์ การกำหนดเหตุฉกรรจ์ก็เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรับผิดชอบของการกระทำใดๆให้ต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะฉะนั้นแล้วการเพิ่มเติมระวางโทษให้สูงขึ้นก็จะสามารถช่วยให้การบุคคลเกรงกลัวที่จะกระทำผิด สอดคล้องกับการแก้ปัญหาของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ปัจจุบันการกระทำความผิดอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการในการกระทำความผิดที่หลากหลาย เนื่องจากเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้การหลอกลวงกระทำได้ง่ายขึ้น มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยในการกระทำความผิด ทำให้การหลอกลวงมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การกระทำความผิดพบได้ตั้งแต่ระดับการฉ้อโกงระหว่างบุคคลไปจนถึงการฉ้อโกงที่กระทำต่อกลุ่มหรือการฉ้อโกงประชาชนในระดับรัฐ ซึ่งผลของการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายมูลค่ามหาศาลต่อทรัพย์สินของบุคคล เกิดความเสียหายโดยรวมต่อระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังปรากฏการกระทำโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาที่ผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างไว้แล้วในบทที่ 1

การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาในการหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินให้แก่ตนเองถือเป็นการหลอกลวงผู้อื่น ซึ่งหากการแอบอ้างนั้นทำให้ผู้หลอกลวงได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือบุคคลที่สามถือเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 ตามผู้ศึกษาได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ในเรื่องหลักการของความผิดฐานฉ้อโกง และจากการที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าถึงวิวัฒนาการของความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายไทยในกฎหมายตราสามดวงได้ค้นพบหลักกฎหมายเรื่องหนึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “พลายฉวยมีศักคอกแลศักไหลศักกแซนซ่ายแซนขวาแลศักกล้าตาล หวังว่าเปนข้าเชื้อชิดสนิทกับพระเจ้าอยู่หัว แลอ้างตัวตนว่าเปนข้าหลวงฝ้ายใน แลชวนกันไปรุกราบเอาทรัพย์สินสิ่งของทองเงินราษฎรให้ได้ความเดือดร้อน ท่านให้อำมันจำใส่ตรูะไว้ แล้วเอาคตินั้นไปบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัว จะมีพระบันทูลเอง” แสดงให้เห็นว่าในประเทศไทยนั้นมีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล

นอกจากสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วสถาบันศาสนาก็ได้ถูกนำมาแอบอ้างในการหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินเช่นกัน ไม่ว่าจะโดยหลอกลวงโดยอาศัยความเชื่อในเรื่องของการทำบุญ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สามารถใช้ในการหลอกลวงได้โดยง่ายเนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในทุกศาสนา นอกจากนี้ความเชื่อที่แตกแขนงออกมาจากความเชื่อทางศาสนา ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดการหลอกลวงที่ทำให้บุคคลเกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินได้ เช่น การหลอกลวงขายวัตถุมงคลทางศาสนาหรือรูปเคารพอื่นใด เป็นต้น

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยวิธีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นจึงมิใช่การกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นปกติแต่เป็นการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรง ซึ่งจากสมมุติฐานของวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือ “การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยวิธีการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงกว่าการฉ้อโกงในลักษณะปกติ จึงเห็นควรให้มีการกำหนดการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นเหตุฉกรรจ์เพิ่มเติมในความผิดฐานฉ้อโกง เพื่อยับยั้งป้องกันการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าว”

การกำหนดเหตุฉกรรจ์นั้นตามทฤษฎีของศาสตราจารย์ ซีซาร์ เบคคาเรียได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของโทษกับการกระทำความผิดไว้ว่า “ความหนักเบาของการลงโทษจะต้องถูกกำหนดขึ้นตามความร้ายแรงของผู้กระทำแต่ละคน โดยอันตรายนี่คงวัดได้จากขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดนั้น” อีกทั้งกฎหมายที่จะพึงนำมาใช้เพื่อป้องกันการลงโทษต่อผู้กระทำผิดต้องมีระวางโทษหนักเบาที่เหมาะสม กล่าวคือให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดนั้นๆนั่นเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษในการยับยั้งและป้องปรามมิให้มีการเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

เหตุฉกรรจ์นั้นกำหนดขึ้นเป็นความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานต่างๆ เนื่องจากเหตุฉกรรจ์นั้นมีความหมายว่าการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงหรือหนักกว่าปกติ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดความหนักเบาของการลงโทษ การกระทำที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงส่วนใหญ่จึงถูกกำหนดให้เป็นความรับผิดทางอาญาในลักษณะที่เป็นบทธรรมดาส่วนการกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงก็จะกำหนดให้บทฉกรรจ์ ความร้ายแรงนั้นสามารถพิจารณาได้จากเหตุที่เกิดขึ้นได้แก่ “เหตุฉกรรจ์” หรือผลเสียหายที่เกิดการกระทำได้แก่ “ผลฉกรรจ์” ซึ่งจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องทฤษฎีในการกำหนดเหตุฉกรรจ์จึงสามารถขยายความได้ว่าการกำหนดเหตุฉกรรจ์นั้นมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 4 อย่างได้แก่

1. หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงจิตใจ
2. หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงผล
3. หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงลักษณะของการกระทำความผิด
4. หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงตัวบุคคลผู้ถูกระทำ

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาจึงสามารถปรับใช้ได้กับหลักเกณฑ์ของการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในเรื่อง หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงลักษณะของการกระทำความผิด หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงผล หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงจิตใจ เนื่องการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเป็นการหลอกลวงที่ทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จง่ายขึ้น โดยอาศัยเหตุที่ประชาชนชาวไทยมีความเคารพเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อสถาบันศาสนา ซึ่งขนาดของผลที่เกิดจากการกระทำความผิดกรณีนี้ส่วนใหญ่มักเกิดผลเสียหายเป็นจำนวนเงินมหาศาลและมีผู้ตกเป็นเหยื่อเป็นจำนวนมาก และสำหรับหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึง

จิตใจได้แก่กรณีและผู้กระทำผิดหลอกลวงโดยอาศัยศาสนา กล่าวคือการใดๆที่ผู้กระทำรู้ว่าเป็นบาปแล้วแต่ก็ยังยื่นกรานที่จะกระทำต่อไปแสดงให้เห็นถึงจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำผิดนั่นเอง

ข้อสนับสนุนเพิ่มเติมในการศึกษาวิเคราะห์เทียบเคียงกฎหมายต่างประเทศสามารถเห็นได้ว่า ความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายอาญาประเทศต่างๆนั้นมีการกำหนดเหตุฉ้อโกงในความผิดฐานฉ้อโกงไว้มากมายหลายเหตุซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของประเทศ ฝรั่งเศส ตุรกี เยอรมนี สเปนและเวียดนาม โดยเลือกศึกษาเฉพาะหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉ้อโกงที่เกี่ยวกับการกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรกหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉ้อโกงที่คำนึงถึงลักษณะที่ใช้ในการกระทำของกฎหมายอาญาประเทศต่างๆมีดังนี้

1. ประเทศฝรั่งเศสปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 313-2 อนุมาตรา 3 ที่ได้บัญญัติ “หากการกระทำผิดฐานฉ้อโกงได้โดยกระทำโดยเรียกร้องต่อสาธารณะชนในการเชิญชวนให้มีการจัดตั้งหลักทรัพย์หรือกองทุนทางการเงินใดๆเพื่อช่วยเหลือในทางมนุษยธรรมหรือด้านสังคมอื่นๆ”

2. ประเทศตุรกีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 158 อนุมาตรา a) “หากการกระทำผิดฐานฉ้อโกงได้กระทำโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดของผู้อื่น”

3. ประเทศเวียดนามปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 วรรค 2 อนุมาตรา d) บัญญัติไว้ว่า “การกระทำผิดฐานฉ้อโกงถ้าได้กระทำโดยใช้ชื่อแห่งหรือชื่อองค์กรโดยไม่ชอบ

สามารถเห็นได้ว่ากฎหมายทั้งสามเรื่องข้างต้นล้วนแต่เป็นเหตุฉ้อโกงที่ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดที่คำนึง “ลักษณะหรือวิธีการ” ที่ใช้ในการกระทำผิดทั้งสิ้น เนื่องจากการกระทำดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นล้วนแต่ทำให้โอกาสที่ความผิดจะสำเร็จนั้นง่ายกว่าหลอกลวงโดยวิธีปกติทั่วไป กฎหมายจึงต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าปกติตามทฤษฎีในเรื่องเหตุฉ้อโกงนั่นเอง

ประเด็นที่สองหลักเกณฑ์ในการกำหนดเหตุฉ้อโกงที่คำนึงถึงผลที่เกิดจากการกระทำผิดที่กฎหมายอาญาประเทศต่างๆได้กำหนดไว้มีดังต่อไปนี้

1. ประเทศเยอรมนีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 263 (3) ข้อ 2 และ 3 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า หากการกระทำผิดฐานฉ้อโกงก่อให้เกิดผลที่ “ก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินอย่างใหญ่หลวงโดยตั้งใจให้ประชาชนหมู่มาและเสี่ยงต่อการสูญทางการเงินเรื่อยๆ” และ “ทำให้บุคคลอื่นมีสถานะทางการเงินที่ยากลำบาก” ตามลำดับ

2. ประเทศสเปนปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 250 อนุมาตรา 5 บัญญัติไว้ว่า “เมื่อการฉ้อโกงนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากกว่า 50,000 ยูโร ขึ้นไป”

3. ประเทศเวียดนามปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 โดยมีการเพิ่มเติมโทษขึ้นในทศวรรคของมาตรานี้ หากความเสียหายนั้นร้ายแรงไต่ระดับตั้งแต่ ห้าสิบล้านต่อลงไปจนถึง ห้าร้อยล้านต่อไป ก็จะมีระวางโทษที่สูงขึ้นไปตามลำดับ

กฎหมายต่างประเทศทั้งหมดในส่วนหลังนี้เป็นเหตุจรรยาที่ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดที่คำนึงถึง “ผล” โดยมุ่งให้ความสำคัญของการกระทำที่เกิดผลเสียหายทางจำนวนเงินที่มีมูลค่าสูง จึงจำต้องมีการลงโทษที่หนักกว่าการกระทำที่เกิดผลเสียหายทางการเงินเล็กน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่ได้ศึกษามาทั้งหมดตั้งแต่บทที่ 2 ถึงบทที่ 5 สามารถสรุปผลได้ว่าการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นสามารถกำหนดให้เป็นเหตุจรรยาได้ทั้งเหตุผลในทางหลักการและวิวัฒนาการของความผิดฐานฉ้อโกงของกฎหมายไทย ในทางแนวคิดและทฤษฎีของการกำหนดเหตุจรรยาและในการวิเคราะห์เทียบเคียงกฎหมายอาญาต่างประเทศ ข้อมูลทั้งหมดในบทที่ 2 ถึงบทที่ 5 จึงแก้ไขปัญหาที่ตั้งไว้ในบทที่ 1 ได้ทั้งหมด

แต่อย่างไรก็ตามมีประเด็นในเรื่องการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ผู้ศึกษาขอสรุปว่าทั้งสองเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องแยกออกจากกัน เนื่องจากเจตนารมณ์ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองนั้นแตกต่างกัน ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองชื่อเสียงของ องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินของปัจเจกชน ซึ่งถึงอย่างไรก็ตามหากการแอบอ้างนั้นเป็นผลทำให้บุคคลตามมาตรา 112 เสียหายในทางชื่อเสียงในลักษณะที่อาจถูกเกลียดชังได้ อันเกิดจากการกระทำในลักษณะที่เป็นหมิ่นประมาทแต่การปรับใช้ประมวลกฎหมายอาญาหากการกระทำใดการกระทำหนึ่งนั้นเป็นการการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทก็จำเป็นต้องปรับบทลงโทษให้ครบทุกบทความผิด

การศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเหตุจรรยาในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไทยตามปัญหาที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 กล่าวคือ ปัจจุบันพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวตามมาตรา 342 ได้กำหนดเหตุจรรยาไว้เพียง 2 กรณีเท่านั้น ได้แก่ กระทำโดยการแสดงตนเป็นคนอื่นหรือกระทำโดยอาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็กหรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวงหรือแม้กระทั่งความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักกว่าความผิดฐานฉ้อโกงทั่วไป ก็ให้นำบทลงโทษในเรื่องเหตุจรรยาตามมาตรา 342 ไปปรับใช้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือผู้ที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ถ้ามีลักษณะการกระทำที่เข้าองค์ประกอบของเหตุจรรยาตามมาตรา 342 ก็จะต้อง

ได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 343 วรรคสอง เหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสามารถกำหนดความรับผิดเพิ่มเติมได้ถึงสองฐานความผิด

บทสรุป ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องบทลงโทษทางอาญาผู้กระทำความผิดซึ่งพิจารณาในด้านความหนักเบาและสัดส่วนของโทษแล้ว ยังไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรกำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา เป็นเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง อย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้นการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนานั้นทำให้ความผิดสำเร็จง่ายขึ้น เมื่อสำเร็จง่ายขึ้นจึงจำต้องใช้มาตรการทางอาญาในการกำหนดเหตุการณ์เพิ่มเติม ถือเสมือนเป็นการเพิ่มโทษเพื่อยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเช่นนี้เกิดขึ้นได้โดยง่าย ในท้ายที่สุดเมื่อกฎหมายมีระวางโทษที่สูงขึ้นแล้ว ก็จะสามารถมีส่วนช่วยให้ผู้คิดจะกระทำความผิดมีความเกรงกลัว เกิดการยับยั้งชั่งใจไม่กล้าที่จะกระทำความผิด จึงเป็นการยกระดับโทษทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามต่อไปในภายภาคหน้า สร้างความเป็นพลวัตให้กับกับสังคม

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการกระทำความผิดที่เป็นเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามที่ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยและในประมวลกฎหมายอาญาต่างประเทศ และจากแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆในการลงโทษและกำหนดเหตุการณ์ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมาตรา 342 ความสำคัญของการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 342 มีสองเหตุปัจจัยคือ (1) การแสดงตนเป็นคนอื่น (2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ในสถานการณ์ปัจจุบันการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์มักจะกระทำในลักษณะแอบอ้างพระนามของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการตีความและปรับใช้กฎหมายอาญานั้นต้องตีความโดยเคร่งครัด ผู้ศึกษาจึงเห็นควรกำหนดตัวบุคคลให้ชัดเจนและแน่นอนเพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเพิ่มเติมเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงเพิ่มเป็นอีกสองอนุมาตราดังนี้

มาตรา 342 “ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ”

เพิ่มเติมบทบัญญัติ (3) “การกระทำโดยแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท พระบรมวงศ์ชั้นที่เป็นสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ พระเจ้าพี่ยาเธอ สมเด็จพระเจ้า

น้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ พระเจ้าพี่นางเธอ สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ พระเจ้าน้องนางเธอ พระราชโอรส พระราชธิดาและพระราชนัดดาของพระมหากษัตริย์รัชกาล ปัจจุบัน หรือผู้สำเร็จราชการแทน”

เพิ่มเติมบทบัญญัติ (4) “หลอกลวงโดยอาศัยความเชื่อทางศาสนา”

บทบัญญัติตามอนุมาตราสามผู้ศึกษาได้ให้ความหมายและเหตุผลของการบัญญัติไว้แล้วในบทที่ 3 โดยต้องเป็นการกระทำที่มีการแอบอ้าง “พระนาม” ของบุคคลที่กำหนดไว้เท่านั้นทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น ตามหลักการของกฎหมายอาญาที่ต้องตีความโดยชัดแจ้ง ดังนั้นหากเป็นการกระทำที่มีได้แอบอ้างพระนามดังกล่าวอย่างชัดเจนหรือการแอบอ้างหน่วยงานที่ถวายเป็นให้กับบุคคลดังกล่าวก็ไม่ถือเป็นความผิดตามอนุมาตรานี้

บทบัญญัติอนุมาตราสี่ ผู้ศึกษาได้นำแบบการบัญญัติของประมวลกฎหมายศรัทธามาใช้โดยตรง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่เหมาะสมกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากนอกจากสถาบันศาสนาแล้วประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อในด้านต่างๆอีกมากทั้งความเชื่อที่แยกออกจากศาสนาและความเชื่อที่เกิดจากความเข้าใจผิดทางคำสอนของศาสนา จึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองการถูกลอกลวงอันเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคลได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่ทั่วทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยความเชื่ออันหลากหลายและซับซ้อนที่สืบเนื่องมาจากสถาบันศาสนา

ข้อความท้ายที่สุดของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนั้นสามารถพัฒนารูปแบบหรือลักษณะในการกระทำความผิดได้หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจากการที่ได้ศึกษาเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงของประมวลกฎหมายอาญาต่างประเทศนั้นสามารถเห็นได้ว่าการคุ้มครองในลักษณะที่กว้างกว่าของประเทศไทย จึงเหลือประเด็นปัญหาอีกมากมายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงเพื่อให้เกิดการคุ้มครองสังคมที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการคุ้มครองตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- Bryan A. Garner. Black's Law Dictionary. St. Paul, MN: West, 2009.
- C.M.V. Clarkson and H.M. Keathings. Criminal Law : Text and Materials. 4 ed. London: Sweet & Maxwell Limited, 1998.
- Catherine Elliott. French Criminal Law. Portland: Willan Publishing, 2001.
- Code Pénal. [Online]. 7 november 2015 Available from:
http://www.legifrance.gouv.fr/telecharger_pdf.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719 [24 february 2016].
- Criminal Code of the Republic of Turkey. [Online]. 2004. Available from:
<http://legislationline.org/documents/action/popup/id/6872/preview> [17 November 2016].
- George Fletcher. Rethinking Criminal Law. Boston Toronro: Little,Brown and Company, 1978.
- German Criminal Service Provided by the Federal Ministry of Justice. [Online]. 2013. Available from:
http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf [18 Nobember 2016].
- L'escroquerie (Définition). [Online]. 2015. Available from: URL: <http://droit-finances.commentcamarche.net/contents/1317-l-escroquerie-definition> [16 November 2016].
- Martin Wasik. Emmins on Sentencing. London: Blackstone, 2001.
- Nettler Gwyn. Explaining Crime. 3 ed. New York: Mcgraw-Hill, 1984.
- Spanish Criminal Code by Ministerio De Justicia. [Online]. 2011. Available from:
http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5160/file/Spain_Criminal_Code_Codigo_PenPe.pdf [18 November 2016].
- Sutherland Edwin Hardin. Principles of Criminology. 6 ed. Chicago: Lippincott, 1996.
- Vietnam Criminal Code by Ministry of Justice. [Online]. 2000. Available from:
http://moj.gov.vn/Pages/home.aspx?requestUrl=http://moj.gov.vn/vbpg/en/list/Vn%20bn%20bn%20php%20lut/View_Detail.aspx [12 February 2017].

Wayne R. LaFave Austin W. Scott Jr. Handbook on Criminal Law 2 ed. St. Paul, Minn: West Publishing, 1975.

กำธร เลียงสังกรธรรม. คำนำเสนองของบรรณาธิการ. ใน เลียงสังกรธรรม, ก. (บรรณาธิการ), กฎหมายตราสามดวง ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ / สถาบันปรีดี พนมยงค์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2548.

เกษม สุกิจบริหาร. การให้คำมั่นอันเป็นเหตุกับความผิดฐานฉ้อโกง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง, 2551.

———. ถาม-ตอบ ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด ความผิดเกี่ยวกับการปกครองและความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์, 2546.

———. รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา กฎหมายอาญาของ ศ.จ. จิตติ ดิงศภัทย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 – มาตรา 366 พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ข่าวสดออนไลน์. พระจอมขมังเวทย์แอบอ้างเรียกพยานาคได้ เชิดเงินทอดกฐิน3แสน-พุทธรูปโบราณ [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา:

http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=1448267824 [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558]

เข็มชัย ชูติวงศ์. เอกสารการสอนชุดกฎหมายอาญา 2: ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.

คณพล จันทน์หอม. กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

———. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2558.

คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: 2558.

คณิต ฒ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553.

———. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2554.

คมชัดลึกออนไลน์. เปิดโปงขบวนการแอบอ้างเบี่ยงสูงกับจุดจบหมอยอง-พวก [ออนไลน์]. 2 ม.ค. 2559. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/news/crime/219735> [เข้าถึงเมื่อ 14 มิถุนายน 2559]

ศีกฤทธิ ปราโมช. สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย. วารสารไทย, 6 เมษายน-มิถุนายน 2525.

- จิตติ ดิงศรัทีย. กฎหมายอาญาภาคความผิด ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชร
รุ่ง, 2555.
- . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2545.
- ชนันท์ชัย ภัทรสกล. ความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีการก่อให้เกิดความเสียหายในทาง
ทรัพย์สิน. สารนิพนธ์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550.
- ชนารัญญ์ กันประเสริฐ. เหตุการณ์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและกระทำอนาจารของ
ประเทศไทย : ศึกษากรณีผู้เสียหายที่เป็นสตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายและผู้
พิการทางจิตใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556.
- ชยธร วิชาโคตร. ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
1(2553).
- ซัชพล ไชยพร. ขอบเขตของคำว่า “พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์” ในประมวลกฎหมายอาญา [ออนไลน์]. 10 พฤศจิกายน 2556. แหล่งที่มา:
<http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1901> [เข้าถึงเมื่อ 9 พฤศจิกายน
2559]
- ชาตรี เสวตรรัตน์. เปรียบเทียบความผิดฐานขายของโดยหลอกลวงกับความผิดฐานฉ้อโกง.
วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
2527.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีความรับผิดทางอาญา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_2.pdf [เข้าถึงเมื่อ 15
พฤศจิกายน 2559]
- แดน แอริ. อ่านทะเลลุมความคิดด้วยจิตวิทยาแห่งการโกง แปลโดย พรเลิศ อรุณ และ วิโรจน์ ภัทรทีป.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วีเลิร์น, 2557.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน,
2556.
- ไทยรัฐออนไลน์. คาดเนื้อหยกพระแก้วมรกตจำลอง ของเนรค่าเป็นของปลอม [ออนไลน์]. 2556.
แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/edu/356551> [เข้าถึงเมื่อ 6 เมษายน
2559]

- . ระเบียบ 'เบี่ยงสูง' พงศพัณฑ์ รับ 118 ล. ส่วยน้ำมัน [ออนไลน์]. 27 พฤศจิกายน 2557.
แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/465352> [เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558]
- ธงทอง จันทรางศุ. สถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมประชาธิปไตย. ใน เอี่ยมมยุรา, จ. (บรรณาธิการ), หลากมิติกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์, 2553.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. กฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555.
- ปกป้อง ศรีสนิท. กฎหมายอาญาชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559.
- ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทฤษฎีวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์, 2523.
- ปริศนา สมศักดิ์โยธิน. ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษากรณีการกระทำ ความผิดต่อพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- ผู้จัดการออนไลน์. คุก 5 ปี "เสี่ยอู๊ด" บทเรียนแอบอ้างฟ้า ผุด"สมเด็จพระนเรศวรมหาราช" แสงประโยชน์ใส่ตัว [ออนไลน์]. 6 เมษายน 2553. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9530000047529> [เข้าถึงเมื่อ 6 เมษายน 2559]
- . "เปิด 13 คดี "หยอง-เอี้ยด" อ้างเบี่ยงสูง ริดทรัพย์เอกชน - อมของกลางคดี" [ออนไลน์]. 11 ก.ค. 2556. แหล่งที่มา: www.manager.co.th/game/ViewNews.aspx?NewsID=9580000120381 [เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558]
- . เปิด 13 คดี "หยอง-เอี้ยด" อ้างเบี่ยงสูง ริดทรัพย์เอกชน - อมของกลางคดี [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9580000120381> [เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558]
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: www.royin.go.th/dictionary/ [เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2559]
- พิชัย ด้านพัฒนามงคล. เหตุการณ์ในความผิดฐานลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2548.
- ราชบัณฑิตยสถาน. ราชาศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: 2550.
- วิจิตร ลุฑิตานนท์. กฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507.

- สถาบันปริดี พนมยงค์. กฎหมายตราสามดวง ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
แก้ไขปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2548.
- สมพร เทพสิทธา. ประวัติศาสตร์ชาติไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ ความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา
และพระมหากษัตริย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์, 2551.
- สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "การกระทำ
ความผิดฐานฉ้อโกงโดยการแอบอ้างสถาบันศาสนาตามความเชื่อทางศาสนาอิสลาม." 5
ตุลาคม 2559.
- สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. ศาลอาญาจำคุก12ปี พงศ์พัฒน์ โกวิทย์ คดีม.112 รับส่วย [ออนไลน์]. 30
มกราคม 2558. แหล่งที่มา: [http://news.mthai.com/hot-news/general-
news/416784.html](http://news.mthai.com/hot-news/general-news/416784.html) [เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2558]
- สุรพศ ทวีศักดิ์. ไตรทัศน์วิจารณ์ : ความคิดว่าด้วยพุทธศาสนา สถาบันกษัตริย์และประชาธิปไตย ของ
ส.ศิริรักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์, 2557.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่
5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555.
- สุวรรณมา สถาอานันท์ เนื่องน้อย บุญเนตร. คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2556.
- . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- . คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2556.
- อุทัย อาทิวา. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศฝรั่งเศส. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง, 2557.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายบุญเกียรติ วรรณศิริ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากโรงเรียน
สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีจากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2555 เนติบัณฑิตไทย สมัย 68 เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปีการศึกษา 2557

